

17.749 /  
3





OSZK

Országos Széchényi Könyvtár



C O D I C E S H U N G A R I C I

III

# GUARY-KÓDEX

BEVEZETÉSSSEL ELLÁTVA  
HASONMÁSBAN KÖZZÉTESZI

SZABÓ DÉNES

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

BUDAPEST

1944

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

CODICES HUNGARICI

III

# GUARY-KÓDEX

BEVEZETÉSSSEL ELLÁTVA  
HASONMÁSBAN KÖZZÉTESZI

SZABÓ DÉNES

OSZK  
Országos Széchényi Könyvtár

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

BUDAPEST

1944

# OSZK

Országos Széchényi Könyvtár



17.749/3

~~17.749/3 : 3~~  
Országos Széchényi Könyvtár

Leltári szám:

VII-5-4166/1963



Felelős kiadó : Szabó Dénes

---

Globus nyomdai műintézet r. t., Budapest, VI., Aradi-u. 8.  
Felelős: vitéz Margittay Antal igazgató



## BEVEZETÉS

A Guary-kódex egyike azoknak az évszázadok sok viszontagságát átvészelt becses kéziratoknak, amelyeknek írójáról, birtokosairól, hányatott sorsáról igen kevés bizonyosat tudunk. A könyv ugyanis írott anyagával közvetlenül csak nagyon keveset árul el magáról; ha titokzatos múltjáról fel akarjuk lebbenteni a fátyolt, javarészt következtetésekre vagyunk utalva.

A kódex a Magyar Tudományos Akadémia kézirattárában található *M. Cod. 4drét 25. Szám* jelzet alatt.

Öt mm vastag hosszanti erezetű csereszínű fatáblába van kötve. A táblák nagysága 210 mm × 148 mm. A könyv maga 204 mm × 145 mm nagyságú. A táblák éle, mint általában a XVI. századi kötéseknel láthatjuk, a bordánál belül, egyebütt pedig kívül le van csiszolva. A felső tábla a közpe táján már régebben kettétörött, és csak a bőrburkolat tartotta össze. Minthogy hosszabb ideig javítatlan állapotban volt, a sok hajtogatástól a bőr megtört, beszakadozott. A könyv kötésének javításakor — az utóbbi években — a széttörött könyvtáblát zöld könyvkötővászonnal megragasztották és a felszakadt bőrburkolatot újból ráerősítették.

A táblákat barna színű borjúbőr-burkolat fedi. Ez meglehetősen rongált állapotban van, szúrágta lyukakkal, szakadozott szélekkel. A táblákat kapsok szorították össze, hogy használatlan állapotban a könyv lapjai símán egymásra préselődjenek, s a nedvességtől meg ne hullámosodjanak. A kapsoknak azonban már csak a két sárgaréz-anyarésze ép. Alakjuk azonos a XVI. században használt egyszerű kapocsformáival, hasonlítanak többek között az Apor-kódex kapcsaihoz azzal a kevéssé feltűnő különbséggel, hogy kis préselt díszítés van rajtuk. Az anyarészeket két-két sárgaréz-szeg erősíti a táblához, úgy, hogy azok vége a tábla szélébe vésett kis mélyedésekbe nyúlik bele. Maguk a horgok és az azokat tartó bőrpántok leszakadtak, elvesz-

tek; a pántok 2 cm széles maradványai azonban, amelyek az alsó tábla mélyedéseiben a sárgaréz-lemezek oltalma alatt megmaradtak, még ma is láthatók. A pántok ilyenén felerősítése is általános szokás volt a XVI. században.

A táblák bőrburkolatát vaknyomásos díszítés ékesíti. Nem díszkötés: mindennapi használatra készült. A táblák beosztása az oldalakkal párhuzamos. Hasonló az Apor-, Lányi-, Virginia- s még több más kódexünk régi tábláiéhoz.<sup>1</sup> A felső és alsó tábla beosztása és díszítése azonosnak mondható. A tábla közepén hosszúkas, téglalap alakú mezőnyt látunk, amely három kisebb részre különül. Középtűt, rutaalakú keretben balránéző, nyitottszárnyú, hosszúnyakú sast ábrázoló pecsét van, melynek nagysága 30 mm × 22 mm (1. sz.); körülötte négy ötszirmú kis rózsza: 13 mm (2. sz.). Ezek a rózsák a XV—XVI. században kedvelt tábladíszek voltak. A hosszúkas mezőny felső és alsó részében, amelyeket hármás vonalozás különít el a középtől, három, lábbal egymásnak fordított stilizált virágdísz található: 20 mm × 10 mm (3. sz.). Ennek kisebb változatát: 16 mm × 11 mm megjeljük a Virginia-kódex bordájának közepén. Az imént leírt 10 mm × 37 mm nagyságú hosszúkas mezőnyt hármás, 13—14—16 mm széles keret övezi. Az egyes csíkokat ugyancsak hármás vonalozó vassal préselt, két vékonyabb között húzódó vastagabb vonal választja el. A keret közepén üres mezőny fut körül, melyet csupán átlóirányban oszt négy részre hármás vonalozás. A keret belső és külső sávja görgőkkel préselt virágos folyódíszítménnyel van ékesítve. A belső sáv dísz hullámosan futó szarhoz jobbról-balról kapcsolódó kerek virág, térkitöltő csipkés levelekkel. A görgő szélessége 9 mm (4. sz.). A préselés iránya körben balról jobbra halad. A külső keretet egymásból kiemelkedő szimmetrikus ötszirmú virágdísz tölti ki, melyhez két felfelé emelkedő síma levél és két termés kapcsolódik; szélessége 12 mm (5. sz.). A görgőkkel préselt minták általában kevésbé emelkednek ki a háttérből, mint a pecséttel nyomottak, ezért kódexünk tábláin is a keretek mintái jobban elmosódnak, mint a középső mezőny pecsétdíszei. A borda díszítése négy részre oszlik, s ezeket vonalozó vassal többször meghúzott vonalak különítik el egymástól. A két középső és szélső mezőny díszítése azonos. Belül kétszer egymás mellé és fölé préselt olyan virágtalan, hosszúkas növénydísz látunk, melyek aljához két-két termés

<sup>1</sup> A háborús helyzet okozta akadályok miatt a magyar és latin kódexek körében, sajnos, nem volt módunkban megfelelő külső összehasonlításokat tenni; azért remélhetjük, hogy ezek majdani elvégzése után a kódex sorsára vonatkozólag is még újabb tájékoztató adatokat nyerünk.



tapad; a pecsét nagysága 20 mm×10 mm (6. sz.). A két külső mezőny dísz körbe haladó száron ülő, öt kehelylevéllel körített virág-bimbó, melyet sok apró levél sűrűn övez. Ez a minta egy pecséten kétszer ismétlődik; a pecsét nagysága 26 mm×11 mm (7. sz.). Mindkét mezőnyben a pecsét kétszer van egymás mellé nyomva, de a bőr szakadozott és töredezett volta miatt a külső pecsétek már alig láthatók.



1.



2.



3.



4.



5.



6.



7.

A fatáblák belső oldalát ráragasztott, eredetileg íratlan, fehér papiros takarja. Színe, minősége szerint lehet XVI. századi. Vízjegy-



nek nyomát nem mutatja, így a papiros származását sem tudjuk megállapítani.

A kódex szétesett, megviselt állapotban került az Akadémia birtokába. Az első, a 21. és az utolsó lapot a legyek bepiszkították, a 20., 64. és 65. lap meglehetősen beszennyeződött: mindez arra mutat, hogy a könyv teste a táblákból kiesett és a fűzés is meglazult. A kötést utóbb megjavították vigyázva arra, hogy a könyv külső alakja kárt ne szenvedjen: meghagyták a fatáblákat, a bőrborítást, az egyes leveleket a helyükön hagyták, nem vágták újra körül; néhány változtatást azonban mégis tettek rajta. Eltávolították az oromzsinórokat, melyeknek egykori meglétéről ma is tanúskodnak a táblákba vésett mélyedések; újakkal cserélték fel a régi bordazsinórokat és fűzőfonalakat. Bár az új bordazsinórok a régiek helyére kerültek, az ívek felfűzésének régi technikáját nem utánozták, de nem is tehették, mert az egykori bőrből való, középtűt felvágott zsinórok helyett egyszerű kócsingeket alkalmaztak. A régi és az új fűzőlyukak sem esnek össze minden esetben; az egykori két oromzsinór mellett levő lyukak természetesen most felhasználatlanok. A könyv levelei elé és után 3—3 üres előzéklevelet fűztek, melyek a meglévő első és utolsó ívvel rögződnek a könyv testéhez. A bordazsinórok a legfelső és legalsó csonka előzéklevélhez vannak ragasztva, úgyhogy az egész könyvnek a táblákba való bekötése a borda egyszerű beleenyvezésével történt.

A táblákat a könyvhöz egykor három borda- és két oromzsinór erősítette. A zsinórok egymástól való távolsága 0—49—100—152—201 mm. A régi fűzőlyukak távolsága 9—49—100—151—195 mm; az újaké 15—49—100—151—183 mm. A fatáblákat a bordák között 25 mm széles szalagok fogták össze. Ezeknek ma már csak végeik vannak meg.

A könyv testének ráánkmaradt része aránylag jó állapotban van. Birtokosai szépen megóvták a könyvek nagy veszedelmétől, az átnyirkosodástól, penészedéstől, molytól. A lapok persze, különösen a széleken bepiszkolódtak, megsárgultak a sok forgatástól, az írás azonban mindenütt tiszta és jól olvasható.

A könyv anyaga pergamen, amelynek finomsága feltűnt már Szabó Józsefnek is (TudGyűjt. 1835. III, 100). Fehér, vékony hártya, melyen nem egyszer átűt a tinta.

A pergament főleg kecske-, birka- és borjúbőrből készítették. A kisállatok bőréből készült hártya vékonyabb, puhább, a borjúbőrből készült vastagabb, merevebb. A pergamenkészítés elég hosszadalmas és gyakorlatot kívánó művelet; különösen a szép, fehér színűek elkészítése kívánt ügyességet. A pergamen ezért is mindig ritka és drága

anyag volt. A szegényebb kolostorok inkább vastagabb, durvább, sárgás színű hártákra írtak vagy írtak, a gazdagabbak finom vékony fehérre. Lehet, hogy hazánkban is készítettek a XV—XVI. században írásra szánt pergameneket, valószínűbb azonban, hogy ezek nálunk idegen eredetűek. Németországban inkább a borjúbőrből készült hárták voltak divatosak, Olaszországban ellenben a kecskebőrből készültek. Tudjuk, hogy a vékony fehér olasz pergamen annak idején kereskedelmi áru volt, s Németországban is elterjedt, nálunk is keresett cikk lehetett; tudjuk azt is, hogy az olcsóbb felső-olaszországi papirosoknak milyen jó piacuk volt Magyarország: igen valószínű, hogy kódexünk pergamen-anyaga is olasz eredetű.

A kikészített hártának nem egyforma mindkét oldala. Az egyik oldal sötétebb, gyakran kis, fekete pontokkal borított, bolyhosabb: ez a pergamen szőrfele (Haarseite). A másik oldal simább, áttetszőbb: ez a pergamen húsfele (Fleischseite). A pergamenkódex levélkötegei rendszerint egyszer hajtott ívekből tevődnek össze és nem többször hajtogatottakból, mint a papiroskódex fasciculusai. Az egyes levélkötegek összeállítása többféle módon történhetett: a kötegekbe számszerint több vagy kevesebb ívet fűztek, másrészt az egyes ívek szőrfelét vagy húsfelét, esetleg az egyik ív szőrfelét és a másik húsfelét illesztették egymás mellé. A hajtogatáskor az ívek szőrfelének az ív belsejébe való fordítása humanista divat volt (vö. Löffler, K a r l: Einführung in die Handschriftenkunde. Leipzig, 1929. 47—9).

Könyvünkben az ívek hajtogatása fasciculusonként a következő:<sup>1</sup> 3H+Sz+H, 3H+Sz+H, Sz+4H+Sz, Sz+2H, H+Sz+2H, 4H, 3H+(Sz), 3H. Az ívek hajtogatásából tehát a humanista hatás szépen kitetszik.

Az egyes ívek nagysága 286 mm×202 mm. A bekötés előtt nagyobbak voltak az ívek, mivel a könyvkötő a könyvet kegyetlenül körülgyalulta. A műveletnek a felső és külső margón több széljegyzet, betoldás is áldozatul esett; közülük néhányat nem is lehet pótolni (így pl. a 13. lapon lévőt).

A lapok hártá-anya általában szép, sértetlen. Hibát, lyukat csak a hetedik fasciculus íveinek jobb leveliben látunk (az 58., 59., 60. levélben, azaz a 115—6., 117—8., 119—20. lapokon). Az író először a hibátlan ívekből formálta ki kötegeit; ezek elfogyta után kerültek sorra a hibás ívek. Az író csak újabb pergamenbeszerzés után, bizonyos

<sup>1</sup> A szerint, hogy az ívek külsején a hártá melyik felét látjuk: H = húsfele, Sz = szőrfele. A zárójelben levő Sz a könyvbe külön beragasztott félívről vonatkozik.



idő elteltével folytathatta az írást. Erre mutat a lapbeosztás és a graphia megváltozása is. Az egy különálló levelet (121—2.) hibás ív maradványának tekinthetjük.

A kódex ma csonka: 67 levélből áll, eleje és vége hiányzik. A veszteség a könyvet nem nagyon régen érthette, mert első és utolsó lapja még elég tiszta és sértetlen, nemrég még fedve lehetett. Annyi bizonyos, hogy felfedeztetése idején már csak 67 levélből állott; tanúskodnak erről Szabó József, Horvát István és Döbrentei Gábor írásai. Igaz, hogy két kéz, mely lapszámokat írt a lapok felső sarkába, a számozást 3-mal kezdi, illetőleg 136-tal végzi: ez azonban abból a téves feltevésből keletkezett, hogy a könyv elejéről csak egy levél hiányzik (Nytár. XV, XXIII. l.). Döbrentei is e téves levélszámozást használja kiadásában (RMNy. IV/1. k.). E szövegkiadás 1—2. lapjának valószínűleg feledékenységéből ki nem vágott második lenyomata fölött most is ott láthatjuk vastag betűkkel: „Az első levél nincs meg.” Döbrentei a kódex szövegének lenyomtatása után, nyilván a bevezetés írása közben rájött tévedésére, s ha kiadásában a levélszámozást már nem is változtathatta meg, a Nádor-kódexből vett kiegészítéssel együtt újból lenyomatta a szövegkiadás első két lapját, de helyesbített felirattal: „Következik a Górycodex csonka példánya.” — Döbrentének a Tudományos Gyűjteményben (1835. VIII, 111) közzétett jelentésében azt olvaszuk, hogy a könyv 76 levélből áll: ez kétségtelenül sajtóhiba 67 helyett.

A régi fűzőfonalakat a kötés javításakor, mint említettük, sajnos, kicserélték. Ezért a veszteségre, amely a kódexet érte, csak a kötés vastagságából, illetőleg a borda bőrburkolatának szélességéből következtethetünk. Ennek alapján úgy látszik, hogy a könyv elejéről és végéről is egy-egy fasciculus hiányzik.

A meglévő első két fasciculus pergamenkódexeknél ritkább quinio: 5—5 ikerlevélből tevődik össze. A hiányzó legelső fasciculus is lehetett quinio. A harmadik levélköteg sexternio: 6 ikerlevélből, a negyedik ternio: 3 ikerlevélből, az ötödik és hatodik quaternio: 4—4 ikerlevélből áll; a hetedik és nyolcadik ismét ternio, de a két fasciculus között még egy önálló, beragasztott levél is van. A hiányzó legutolsó levélköteg sem lehetett nagyobb terniónál, esetleg quaterniónál. A kódex mai állapota tehát a következő:<sup>1</sup> —V+2V(40)+VI(64)+III(76)+2IV(108)+III(120)+I(122)+III(134)—III. A könyv ezek

<sup>1</sup> A római számok a fasciculusok nagyságát, a zárójelben lévő számok a levélkötegek záró lapszámát jelölik. A külön beillesztett levelet arabs számmal jelöltem.

szerint eredetileg 166—170 lapból állott, melyből 32—36 lap, azaz az egész könyvnek kissé több, mint egyötöde elveszett. K a t o n a L a j o s e veszteséget az egész könyvnek mintegy az egynegyedére teszi (i. h. XXIII. l.); ez azonban már kissé túlzott feltevés.

Az egész könyvet egy kéz írta: a lapok beosztása is mindvégig azonosnak mondható. Az írástükör nagysága 170 mm×98 mm, a sorvégeknél azonban többnyire túlterjed a határon; az egész lap összképe mindamellettt továbbra is rendes, ízléses. A tükör két szélét megszabó függőleges vonások a margón át a lapok széléig húzódnak. A sortávolságokat jelző vízszintes vonások általában nem lépik túl a tükör kereteit, mégis a legfelső vonalak a 109. laptól kezdve (a hetedik levélköteg kezdete) a lapok széléig húzódnak. A sortávolság 8 mm, a sorok száma 22. A 121. laptól (a hetedik levélköteg után beragasztott levél) kezdve a 22. után még egy sor van meghúzva, de írva rá csak a 123. lapon van, úgyhogy ezen a lapon a sorok száma kivételképen 23. A vonalozást az egyes levélkötegek összeállítása után végezte az író. A levelek szélén néhol látható körzószerűsések egyeznek a sortávolságokkal. A könyv leveleinek felső külső sarka át van szúrva. A 119. laptól ezt a szúrás 10 mm-rel lejjebb látjuk. Ilyen szúrás van az Aporkódex leveleiben is. A felső margó szélessége 7—17 mm között laponként változik a szerint, hogy milyen mértékben csonkította meg a könyvkötő kése; hasonlóképen a külső margó is 27—32 mm, az alsó 23—25 mm között változó. A belső margók szélessége kb. 16 mm.

Az írás fegyelmezett, széprajzú, álló, rideg barátgót. Feltétlenül igen gyakorlott, talán hivatásos könyvíró munkája. Szinte csodálatos, hogy mindeddig nem ismerünk tőle írt más kódexet. Betűi egyenletesek, egyformák, a könyv második részében, a 121. laptól kezdődőleg mégis valamivel kisebbek, vékonyabb vonalúak, tömörebbek. A biztos rendű, formáikban következetes, erőteljes s mégsem merev betűk férfírást sejtetnek. A tinta színe barnásfekete. A nagybetűk egyetlen díszé kis függőleges vörös vonás. A vörössel írt szövegrészek a feketével egyidőben kerültek a lapokra: a sorokat ugyanis mindenütt teljesen kitöltik, de ki sem szorulnak belőlük. A javítások és a betoldások egy része is rubrummal íródott. Az egész kéziratban semmi különös díszítés nincs. A fordított nagy P-alakú vörös jelek a mi fogalmaink szerint a bekezdések jelei. Az egyes szavak között látható vékony vörös vonalak arra figyelmeztették az olvasót, hogy ott értelmi szünetet kell tartania. A beszúrások jelei, melyek többnyire kereszttek, szintén vörössel vannak írva. Az írás — jellegéből ítélve — XV. század végi vagy XVI. század eleji lehet.



A könyv sok lapján láthatunk betoldásokat, javításokat, vakarásokat és ritkábban törléseket. Mindezek a kézirat írójától erednek. Néhány javításról, melyekről kiadásunk nem nyújthat tájékoztatást, itt kell szólnunk. A 86. és 130. lapon a javított szöveg beragasztott hártacsíkokra van írva. A 86. lapon a csík alatt a következő szöveg rejtőzik: „e/uelere iutuan vas retez=”; a második sorban a ragasztás alatt a hibás szövegrész ki van vakarva, úgyhogy nem olvasható. A 130. lapon a ragasztás előtti sor végén kaparás látható, és azon van az újabb szöveg; a sor nyilván „ki”-re végződött, mert a hártacsík alatt a következő sor így kezdődik: „uānō”. A 42. lap margóján az „vket” szó alatt kétsornyi szöveg van törölve. A régi „ar . . . ot onon binet” még halaványan olvasható. Hasonlóképpen az 59. lap margójára alul eredetileg „zolith vğ mōd” szavak voltak írva, s ennek helyébe lépett: „ekkeppen mōduan”. A 84. lapon a szövegben az író előbb „zomorut” írt, majd törölve a szövégi *t* betűt, beszúrta a „ziuet” szót.

A hibákból, javításokból és betoldásokból következtetni lehet arra, hogy a kódex szövege eredeti-e vagy másolat, sőt ezen túlmenően még arra is, — ha az másolat, illetőleg átdolgozás, — hogy milyen más munkák szolgáltak a változtatások alapjául. Bár gondos kiállítású, a kéziratban vannak íráshibák: egy-egy betű kimaradt a szóból, vagy gyakrabban: elmaradt a szó végéről; a hiányzó betűket utólag iktatta be az író. Néha az ékezet van némelyik betűre utólag feltéve (vörössel). Ilyen íráshibák: 13: *zo/ni*, 44: *neueckōdnie*, 71: *halalanac*, 112: *comornicocnac*, 119: *ezt*, 121: *ād* stb. Vannak továbbá a kéziratban másolási hibák: az író feledékenységéből egy-egy szót, néha két-hármat is kihagy a szövegből; ilyenkor a szövegnek javítás: a hiányzó szó beiktatása nélkül nem volna értelme. Ilyen másolási hibák: 20: „es vğ *mond* hoğ anglis orzagba”; 42: „ez halalbol elettre *megōnk* mert zerettōc at’ancfiat”; 48: „mind ezōknec meg zerēfere az keral’ mind az egez tanallal zerze *Joſeffot*”; 99: „meg foztatic mindon iozactul *kinēc* miatta neki iduōzūlni kellene”; stb. Az utólagos bejegyzések harmadik csoportját azok a betoldások alkotják, amelyek a szöveget új tartalmi elemmel bővítik: az eredeti szövegnek ilyenkor betoldás nélkül is hiánytalan értelme van. Ilyen betoldások: 36: „az lelki iozag *kinēc* miatta iduōzūlni kellene neki femmire nemkel”; 45: „kit elveztōt vala az binnec miatta *es iğ ekkeppen iduōzūl az ihus xpūfnac kinēnanac es halalanac erdmeert*”; 46: „es egeb *ſoc zo kōzōt* monda”; stb. Ezeket és az ilyenfajta más betoldásokat nyilván úgy iktatta be az író, hogy ismerte a szöveg latin eredetijét és abból végezte igazításait. E csoporthoz kap-

csolhatjuk a stiláris javításokat és a kódexíró egyéni bejegyzéseit is: a kódex eredeti szövegének a javítások, betoldások nélkül is van értelme. Ilyenek: 70: „Mert az ol' embor, ki be megon zerzedbe”; 128: „O zent bekefeg, te vağ . . . zúzegnec vigasaga nağ orme” (a „vigasaga” szó áthúzva); 57: „Ez zent igeke: es mind edeala meg irtacat mindon iol vege ezebe es fohha el ne feleğge ha idvözülni acar”; stb.

Másolási hibákat találunk mindenütt az egész kéziratban, vagyis a Guary-kódex is, mint annyi más magyar kódexünk, másolat. De nem egyszerű másolat. Ez kitűnik abból, hogy olyan betoldások, amilyenekről fentebb a harmadik csoportban szólottunk, csak a könyv első 99 lapján vannak, de itt sincsenek a 4—21. lapig terjedő részben. Különösen sok a betoldás a 32—99. lapokon olvasható „az üdvösség és kárhozat jegyeiről” és „a hét jószágról” szóló két elmélkedésben. Ez utóbbiban feltűnő, hogy a latin általános alanyt kifejező magyar „embor” szó négyszer van utólag beiktatva. Talán nem tévedünk, — és ez a latin eredetikkel való részletes összevetésig nem akar távolról sem végleges megállapítás lenni, inkább csak sejtetem, — ha azt hisszük, hogy a könyv említett részei a latinból való közvetlen fordítások, illetőleg egy impurum másolatai, vagy esetleg kevésbé valószínűen latin eredetű alapján készült átdolgozások, míg a két utolsó, „az imádság dícséretéről és hasznáról” (99—126), valamint „a szent békességről” (126—34) szóló elmélkedés és esetleg még „a rágalmasságról” (11—31) szóló is más magyar kódexből vagy kódexekből való hű átmásolás.

A Guary-kódex 1—11. lapjának csonkán kezdődő szövege párhuzamos a Nádor-kódex 109—34. lapjával. A Nádor-kódexben az elmélkedés eleje is megvan (64—109). Ez a szövegrész pontosan kitölthette a Guary-kódex elveszett első quinióját. K a t o n a L a j o s is megállapította (Nytár. XV, XIX. l.), hogy D ö b r e n t e i a kelle-ténél jóval többet nyomtatott le kiegészítésül a RMNy. IV. kötetében. A párhuzamos szövegrész feltűnő egyezése miatt felvetődik a kérdés, vajjon a feltétlenül fiatalabb Nádor-kódex közvetlen másolata-e a Guary-kódexnek, vagy mind a kettő közös eredetiből való, egymástól független másolat. Az előbbi felfogást vallották, bár nem bizonyították, Horvát István (TudGyűjt. 1835. VII, 87) és D ö b r e n t e i G á b o r (RMNy. IV/1, Kieg. I. l.); az utóbbi lehetőséget K a t o n a L a j o s vetette fel (Nytár. XV, XX. l.).

Azokat a betoldásokat, amelyeket a Guary-kódexben a margón látunk, a Nádor-kódexben a szövegbe illesztve olvashatjuk. De a Guary-kódex 3. lapján lévő egyik nagyobb betoldás a Nádor-kódexben



nem a megfelelő helyén, hanem egy mondattal hátrább van beiktatva, úgyhogy a szövegnek ott nincs is értelme:

**Guary-kódex (3):**

Elſo oca ez Mert abbin lezon  
annac ellene, kinec ſohha vege  
ninlen ez nem egeb ha(nem) lac  
az vr iften, kinec ſem kezd(eti)  
ſem vegezeti ninl(en) Azert abbin-  
nec kinnanakes vg kellenni, hog  
ſohha vege ne legon

**Nádor-kódex (115):**

Elſo oka ez. Mert abbin lezon  
annak ellene, kynec ſoha vege  
ninlen. Azert abbin nec kinna-  
nackes vg kel lenni, hog ſoha  
vege ne legon, ez nem egeb  
hanem lac az vr iften kynec  
ſem kezdetj, ſem vegezeti nin-  
len.

Ez feltétlen és ékes bizonyítéka annak, hogy a Nádor-kódex egy olyan kéziratból készült másolat, ahol a kérdéses rész nem a szövegben, hanem a margón állott. Ez a kódex pedig más, mint a Guary-kódex nem lehetett.

Van különben a Guary- és Nádor-kódexnek közös másolási hibája is, mint ezt már T o l d y F e r e n c is észrevette (Nádor-codex. Budán, 1857. 11): „embor” helyett: „embor nec”:

**Guary-kódex (9):**

Mert mikeppen zocoth e m b o r  
n e c gonerkodni az io ven-  
deg/egbe... ezonkeppen az  
iften zereto leloc, gernerco dic...

**Nádor-kódex (130):**

Mert mikeppen zokot e m b o r  
n e c gonerkodni ayo vendeg-  
/egbe... ezonkeppen az iften  
zereto leloc gernerco dic...

Erre hivatkozva tartja T i m á r K á l m á n a Nádor-kódexet a Guary-kódex másolatának (IrtörtKözl. 1927. XXXVII, 213), jóllehet ez még egymagában nem döntene el a kérdést.

A 63. lap margóján későbbi kéztől származó tintafoltokat és vonásokat látunk. A táblák belső oldalán túvel karcolt monogrammok: *KR*, *TE*, *MB*, keresztek és más vonások mellett több, alighanem XVII. századi kéztől eredő tollpróbákat, szövegeket és egy áthúzott névbeírást olvashatunk.

A felső tábla és a könyv teste közé újabban kötött előzéklevelek harmadikának versóján a következő bejegyzés van: „A Guary codex 1835-ben került Guari és Felsőszelesztei [!] Guary Miklós kir. udvarnok, táblabíró, vas-vármegyei guari birtokos ajándékából a M. T.



Akadémia könyvtárába. Bejegyeztetett 1920 márczius 17-én. Szily s. k.” — Ennek a lapnak a hasonmását azonban kiadásunkban nem közöljük.

Amint Szily Kálmán bejegyzéséből is kitűnik, a kéziratot guary és felsőszecsestei Guary Miklós kir. udvarnok és táblabíró, góri földbirtokos ajándékozta a M. Tud. Akadémiának. A kódexet a tudományos világgal Szabó József, a soproni evangélikus liceum tudós tanára ismertette meg, aki a könyvet 1835 elején magával vitte Sopronba és annak első 10 levelét gondosan lemásolta. E másolatot megkapta Horvát István, aki a kéziratot a Tudományos Gyűjtemény 1835-i évfolyamában közzétett „A’ Magyar Nyelv régi Maradványairól” című cikksorozatában ismertette, közölve Szabó József kísérő levelének néhány részletét is (III, 99—104). Horvát ismertetéséhez mellékelte a kódex első lapjának kevésbé sikerült hasonmását (a 102. és 103. lap között). Amint Döbrentei Gábor, a M. Tud. Akadémia akkori titoknoka tudomást szerzett a kézitról, azonnal lépéseket tett az irányban, hogy a kódex hű másolatát a Magyar Tudós Társaság munkatervének megfelelően az akadémiai könyvtár számára megszerezze. Bitnicz Lajoshoz, Guary Miklós jó ismerőiséhez fordult tehát, hogy lemásolás céljából kérje kölcsön az értékes kéziratot. „Bitnicz e’ körül a’ legszerencsésebben járt el, mert a birtokos’ hazafisága, magát az eredeti kéziratot, igen nagy örömmel ajándékba küldé Bitnicz által az akadémiának” (M. Tudós Társaság Évkönyvei 1837. III, 5). Guary Miklós a következő két levélben (mindkettő a M. Tud. Akadémia kéziratárában) ajánlotta fel a régi kéziratot:

Bitnicz Lajosnak:

Fő Tisztelendő Professor Ur!

Nagy ditsőségnek tartom hogy ama Nagy érdemű Magyar Tudós Társaság, levéltáromban egyebb eránt, de jelenvaló képpen Szabo Josef’ Sopronyi Professor Urnál lévő régi kézirat könyvemre nézve Kegyes Figyelmét reám fordított melótztatot, mellybül én tsekél személyemre csak annyi részt vehetek a mennyi terjedhet a könyvnek öseimtül történt kezemre vétele után annak fenn tártásara, mellyet ámbár továbbra is örömmel folytattni, sött maradékim által is folytattattni kívánnék, de minek utána hozzám küldött s’ igen nagyon betsült Levélbül, a Nagy érdemű Társaságnak kívánságát ertem, határatlan[!] örömmel ajánlam azt a Nagy Társaságnak, annyival is inkább ha ezáltal nemű reszben eszközölhetem a fel tett czélnak előmozdittatását, azzal egyedül ki kervén a további utaséttást, ha azon könyvet Szabo Josef sopronyi érdemes Professor Urtul visza keressem e, és ugy küldjem Fő Tisztelendő

Ur kezeire, a vagy minekutánna tisztelt Professor Urnak tegnapi napon hozzám érkezett Tudósíttásából, hogy Litteratus Nemes Samuel Ur Budarul hozzá küldött leveliben ugyan ezen könyvnek által adásáért jelentést tett értem, azt oda küldetni rendelem; azon egy kérésemet terjeszteni kívánván, hogy minek utánna az eredeti kéz iratot a levél tárombul a Társaságnak bé ajánlom, mivel ez a rendes Laistromban foglaltatik, heliben leg alább annak másolatját... helyheztessem. Ki egyeberánt szíves jovoltiba ajánlott tisztelettel maradok

Fő Tisztelendő Professor Urnak

Igaz tisztelő szolgálja

Guary Miklos m. p.

[K í v ü l c í m z é s:] Admodum Reverendo ac Clarissimo Domino Ludovico Bitnitz Diocesis Sabariensis Presbytero. — [D ö b r e n t e i í r á s á v a l:] Vettem Junius 13d 1835

D ö b r e n t e i G á b o r n a k :

Nagy Tekintetű Tartomány Biztos, és Titoknak Ur!

Hogy azon régi kéziratnak bé ajánlását a Nagy érdemű Magyar Tudos Társaság tölem kegyessen el fogadni, és azért figyelmét érdemem fölött reám fordítani méltóztatott, valamint alázatos tisztelettel hálálom, ugy annak bé adásául, és kegyes elfogadásául nagyra betsült leveliben foglalt értesítésemért Tekintetes Uraságodnak alázatos köszönetemet jelentem; minthogy pedig választásomra bocsáttani méltóztatik ezen kéziratnak könyves Táromban leendő fenntartása és emléke modját, a nyomtatványnak inkább, mint a fáradságos másolatnak meg küldésiért esedezni bátorkodom, egyszersmind pedig azon régi kéziratnak Nemzetségemhez történt kerülése eránt csak azt jelenthetem, hogy néhai Guary Miklós Sümeghi vár Kapitány és Sennyei Püspök Fő Cancellariusnak plenipotentiarius lévén, utobb Nagy Atyám Palányi Pál B. Sennyei Annát Felcségül vette, s így édes Anyám által Sennyei Familiával, Nemzetségem kapcsoltságban jutott, melly körülállást leveles Táromban lévő oklevelekből bizonyosan tudok, de a kéziratnak ide kerülése felül bizonyos tudósítással nem szolgálhatok... magamat Nagyrabetsült Uri Jovoltiba ajánlom, és meg különböztetett Tisztelettel maradok, Tekintetes Tartomány Biztos és Titoknak Urnak

Alázatos Szolgája

Guarban Augustus 2dikán 1835

Guary Miklos m. p.

A kéziratot Bitnicz Lajos rendes tag küldte be 1835. június 22-én az Akadémiának (TudGyűjt. 1835. VIII, 110—1). — A nagylelkű ajándékozonak az Akadémia a Régi Magyar Nyelvemlékek egész sorozatának megküldésével fejezte ki köszönetét (M. Tud. Társ. Évk. III, 21).

Hogy kik számára, mikor, ki írta a kódexet, és hogyan került az a Guary-család birtokába, sokat foglalkoztatta a kutatókat.



Szabó József Zsigmond király korabelinek és így könyvnyomtatás előttinek vélte (TudGyűjt. 1835. III, 99). Horvát István eleinte szintén XIV. századnak tartotta a kéziratot, sőt úgy gondolta, hogy más régebbiről másoltatott (i. h. 102). Első jelentésében Döbrentei is alkalmasint a XIV. századból származónak mondotta (i. h. VIII, 110—1), de tüzetesebb vizsgálat után akadémiai jelentésében már célzott arra, hogy más fogódzó híján a kormeghatározásban tekintettel kell lenni a kódexben idézett szerzők életadataira és műveik nyújtotta tájékoztatásokra (M. Tud. Társ. Évk. III, 5; Jelenkor 1835. 54. sz. 435). Horvát István ezen a nyomon elindulva, bár eleinte — Döbrentei szavaival élve — féltékenyen „kámpol és hadonáz” (TudGyűjt. 1835. VII, 87; vö. RMNy. IV/1, Bev. VII. l.), később azonban helyesen megállapítja, hogy a kódexet bizonyosan a XV. század közepe után írták (TudGyűjt. 1835. IX, 118). Horvát úgy látja a vele közölt 10 levélnyi szövegből, hogy ez a kézirat is apácamonostor tulajdona volt, és felveti a gondolatot, hogy nem vitték-e magukkal e kéziratot a török elől menekülő veszprémvölgyi apácák Körömdre (i. h. III, 104).

A kódexet alaposan és módszeresen elsőnek Döbrentei Gábor vizsgálta meg; tőle származik első részletes ismertetése is a Régi Magyar Nyelvemlékek IV. kötetében közzétett igen jó szövegkiadás bevezetésében. Szerinte a könyv 1483 és 1490 között készülhetett (i. h. XXVIII. l.); írója conventualis szürkebarát, talán Segösi Lukács volt (i. h. XXXIII. l.); írásának helye „hozzávetőleg” a ferencesek segösi vagy vasvári zárdája lehetett (i. h. XXXVI—XXXVII. l.). Horvát Istvánnal szemben állítja, hogy a könyv nem készülhetett a veszprémvölgyi apácák részére, mert ott ferencrendi apácakolostor soha nem volt (i. h. XXX. l.). Vannak ugyan a kódexben olyan szövegrészletek, amelyek arra mutatnak, hogy a könyv férfiszertezések, különösen pedig deákul még nem eléggé tudó újoncok számára készült, mégis a táblák bejegyzései és más nyomok alapján Döbrentei inkább arra gondol, hogy főúri ház, esetleg egy zárda pártfogónője számára írták azt, mint Kinizsiné Magyar Benigna imádságos könyvét is. Szállhatott az azután ágról-ágra ciráki (női) vér szerint. A Guary-nemzetséghez kerültét az ajándékozó fentebb közölt levele sem tudja biztosan előadni, ezért Döbrentei úgy vélekedik, hogy e nyomon tovább haladni „csak több talánozáshoz vihetne” (i. h. XXX—XXXII. l.; vö. még Nytár. XV, XXII. l.).

Legutóbb Katona Lajos vizsgálta meg tüzetesebben a kódexet, midőn szövegét a Nyelvemléktár XV. kötetében a Nyelvemléktár sajátos helyesírásával újra kiadta. Lelkiismeretes filológus

óvatosságával egyik említett kérdésre sem ad határozott választ. A könyv keletkezésének idejére nézve ennyit mond: írása — milyenségéből ítélve — talán a XV. század végéről vagy a következőnek az elejéről való, nyelve közelebb áll a XV. század közepe táján írt Bécsi-, továbbá a Münchener- és Apór-kódexekéhez, mint az 1508-ban írt Nádor-kódexé; íratásának felső korhatárául 1508 csak akkor kínálkoznék, ha minden kétséget kizárólag be lehetne bizonyítani, hogy a két kódex párhuzamos része nem közös eredetiből van másolva, hanem a Nádor-kódex megfelelő része egyenesen a Guary-kódexből ered (i. h. XIX—XX. l.). **Döbrentei** két eredményéről, hogy a kódex írója „talán” **Segödi Lukács** volt, és hogy a könyv eredetileg családosi nemes úrnőé lehetett, **Katona** azt mondja, hogy teljesen önkényes feltevések, és azokat semmi elfogadható vagy számbavehetőbb érv nem támogatja (i. h. XXI. l.).

A ferencrendiek irodalmi működését kutatva, **Karácsonyi János** szintén foglalkozik a Guary-kódex keletkezésének és vándorlásának kérdésével. Szerinte a kódex írója observans ferencrendi szerzetes, alkalmasint Sopronczai (Szaproncai?) **István** helytartó, aki könyvét 1490 és 1500 között írhatta Budán vagy Esztergomban ferencrendi segítőtestvérei számára (Szent Ferenc rendjének története Magyarországon 1711-ig. II, 591—2). Utoljára — **Karácsonyi** szerint — e kódex az ozorai vagy a szentléleki őrség valamelyik kolostorában (a pápaiban?) volt elhelyezve, s 1560 táján került világi kezekbe (i. h.). Ez utóbbi állítását, mely merő kitalálás, **Karácsonyi** nem is próbálja bizonyítani.

Új és helyesnek látszó útra lépett **Horváth Cyrill**. Ő a Guary-kódexet a ferencrendi, klarissza-kódexek között sorolja fel (A magyar irodalom története I. [1899.] 85. jz.). **Némethy Lajos** azon kódexek között említi, amelyekről nem tudja megállapítani, hogy Domonkos-apácák vagy Klára-szűzek számára íródtak-e (Adatok Árpádházi Boldog Margit ereklyéinek történetéhez. 1884. 206). **Timár Kálmáné** az érdem, hogy „Magyar kódexcsaládok” című kitűnő értekezésében (IrtörtKözl. 1927. XXXVII, 65—6) a Guary-kódexet határozottan az óbudai Klára-szűzek számára készült kódexek közé sorolja, írásának helyéül pedig az óbudai ferencrendi kolostort jelöli meg (i. h.).

Összegezve és részben továbbfejlesztve a kutatások eddig elért eredményeit, ma a következőket mondhatjuk e kérdésekről.

A kódex bizonyosan ferencrendi szerzetes munkája, mert Szent Ferencet „atyánk”-nak nevezi (106). A kódex observans jellegét



Karácsonyi érvei után (i. h. 592) sem látjuk bizonyítva: a felhozottak vonatkozhatnak végeredményben Igali Fábián reformjaival szigorított conventualisokra is. Döbrentei és Karácsonyi érvelései, melyekkel azt igyekeznek bizonyítani, hogy a kézirat férfiszerzetesek, különösen segítőtestvérek számára készült, szintén nem meggyőzőek. A nagyszombati klarisszáknak 1627-ben másolt regulája ugyanis az apácákat is többször említi egyszerűen szerzeteseknek (a M. Nemz. Múzeum kéziratárában, Quart. Hung. 394); a fenyítés módozatai között pedig ott van a büntetés, amely szerint a meg nem térőnek a földön kell ülnie (vö. Guary-kódex 65: „nekik azt haágac penitenciába, hoág az at'afiacnac<sup>1</sup> labokhoz bekelköggéne<sup>2</sup>”). Hogy a kódex nőszerzetesek számára készült, a felhozott ellenérveknél jobban bizonyítja a tény, hogy részeket találunk benne lefordítva a Szent Bernátnak tulajdonított „Liber de modo bene vivendi ad sororem” című elmélkedésgyűjteményből, amelyből egyébként más részletek fordításai olvashatók a margitszigeti dömés apácák számára írt Érsekújvári- és Winkler-kódexekben (Pusch Ödön: Vallásos elmélkedések kódexeinkben. Kolozsvár, 1910. 68; Döbrentei i. h. XVII—XVIII. l.). Hogy a kódex a nőszerzetek közül is az óbudai klarisszák számára készült, bizonyítja a Nádor-kódexszel való szövegegyezés, továbbá az Érsekújvári- és Winkler-kódexszel való említett tartalmi érintkezés. Találón állapítja meg Timár Kálmán (i. h.), hogy a klarissza és dömés kódexek szoros kapcsolatai csak ott keletkezhettek, ahol a kódexek egymás közelében voltak: ez a hely pedig csak a Nyulak-szigete és Óbuda lehetett. Másrészt csak abban a kolostorban írhatták a Guary-kódexet, mely nem látszik egyszerű szolgai másolatnak (l. fentebb XI. l.), ahol a fordítás latin eredetijeül szolgáló külföldi könyvek, nyomtatványok<sup>2</sup> a házi könyvtárban vagy valamelyik közeli másik kolostorban mind megvoltak: ez a hely szintén lehetett az óbudai ferences kolostor, amely a klarisszák házának közelében feküdt, és amelynek lakói a klarissza-

<sup>1</sup> *Atyafi* az Apor-kódexben 'apáca': „az feyedelm azon tharthozyk az athyafyakath Intheny, hogh mynidenyk fekethtvs Athyafyw egh eghez Zoltharth olwaff/on” (Nytár. VIII, 150, CodHung. II, 192).

<sup>2</sup> A Guary-kódex forrásaira vonatkozólag vö.: Döbrentei Gábor: RMNy. IV/1, Bev. IX—XXVII. l.; Laban Antal: Az Árpádházi Szent Erzsébet-legendák irodalmunkban. 1907. 122—3; Pusch Ödön: Vallásos elmélkedések kódexeinkben. Kolozsvár, 1910. 61—2, 67—8, 74, 97—106; Böröcz Marcell: Ferencesek a középkori magyar irodalomban. Pécs, 1911. 119; Timár Kálmán: Adalékok kódexeink forrásaihoz. A Guary-kódex forrásai: IrtörtKözl. 1926. XXXVI, 48—51.

apácák lelki gondozását végezték (Bártfai Szabó László: Óbuda egyházi intézményei a középkorban. 1935. 46, 72; Karácsonyi i. m. II, 483, 486—7, 591).

Klarissza kódexnek mutatja a kéziratot gyanítható későbbi sorsa is. A kódex felső táblájának belső oldalán az „Emerencia Mesurecki” nevet olvashatjuk.<sup>1</sup> Úgy látszik, téved Döbrentei, mikor arra gondol, hogy a könyvnek ez a bizonyára tulajdonosa nem apáca volt, hanem feleség. Az Emerencia név ugyanis igen kedvelt volt a klarisszák körében. A török elől Pozsonyba menekült óbudai apácák között feloszlatusuk előtti időkből tudunk 1716—1720 táján Posgay Emerentiana, 1759-ben Gosztonyi Emerentiana, 1770 után Bittó Emerentiana mater- és sororokról (Némethy i. m. 219—23). Szent Emerencia szűz vértanú legendája megvan, vagy legalább is még a múlt században megvolt a ferencrendiek csíksomlyói kolostorának egyik kéziratában (Jancsó Elemér szíves közlése). Mesurecki Emerencia tehát lehetett pozsonyi klarissza apáca. — Az alsó tábla belső oldalán olvasható bejegyzés: „Az Giermekek hazaban valo kőniu” szintén inkább vonatkozhatik a pozsonyi klarisszák egyik gyermeknevelő intézményére, mint — ahogy azt Döbrentei gondolja — valamely családos úrnő házatájára (i. h. XXXI. l.). Van tudomásunk ugyanis arról, hogy a klarissza kolostorok a legrégibb időktől kezdve foglalkoztak leányneveléssel, és főrangúak, köznemesek egyaránt küldték gyermekeiket előbb az óbudai, majd a pozsonyi és más klarissza kolostorokba (Karácsonyi i. m. II, 485, 508, 514; Nyűró Zsigmond: Adatok a hazai Clarissa apácák történetéhez: Religio 1853. II, 451, 466; Némethy i. m. 167, 178; KatLex. „Klarisszák” al.).

Ha Döbrentei óvása ellenére a Guary Miklós levelében foglaltak nyomán kutatunk tovább, szintén a klarisszákhöz jutunk el. Az ajándékozó anyai nagyanyja ugyanis Sennyey Anna Mária bárónő volt (Nagy Iván: Magyarország családai X, 144; Kempelel Běla: Magyar nemes családok IX, 320). A Sennyey-család régi idők óta kapcsolatban állott a klarisszákkal. Sennyey István győri, majd veszprémi püspök 1636-ban nővérét az akkor Győrben időző pozsonyi klarisszák zárdájában helyezte el (Orsz. Levéltár, Acta Mon. Poson. 1636. júl. 21. Nr. 201.). Később, 1741 és 1744 között a pozsonyi klarisszák sorában látjuk kis-zsennyei báró Sennyey Anna sorort, majd a Budára visszatelepített kolostorban kis-zsennyei Sennyey

<sup>1</sup> Döbrentei és utána mások is e nevet „Meturecki”-nek olvasták.



Jozefa sorort, ki 1760-ban 1000 forinttal lépett a rendbe, majd annak II. József idején történt felosztása után, 1782-ben szüleihez távozott. 1761-ben ugyancsak a budai kolostorban él kis-zsenneyi báró Sennyei Pelágia soror is (N é m e t h y i. m. 221, 227; vö. még Udv. kanc. lt. 7877. és 6212. sz. fonte 6559.). Tudjuk, hogy a pozsonyi klarisszák sok értékes kincsüket küldték át visszatelepülésükkor budai leányházukba (a leltárt l. ArchKözl. VII. k. II. f. 36—44; vö. Egyháztörténeti Lap 1881: 205). Bizonyára áthozták az ereklyék és aranykincsek mellett régi kéziratok könyveiket is. Tudjuk azt is, hogy az apácáknak „pro simplici usu” celláikban is voltak könyvek, amelyeket saját tulajdonuknak tekintettek (vö. T i m á r K á l m á n: IrtörtKözl. 1927. XXXVII, 67). Éppen a Lányi-kódex tábláján olvashatjuk, hogy azt Balassa Mária Viktoria apátnő ajándékozta Vlassich Katalin Franciskának 1689. december 27-én, fogadalma alkalmával (Nytár. VII, XLVII. l.). A cassatiókor a levéltárak és könyvtárak nem voltak árverés tárgyai, mivel az állam számára tartották fenn azokat. A cellákban talált ingóságok, amelyek a szerzetesek magántulajdonai voltak, így a könyvek, képek, ruhák, bútorok a rendtagok birtokában maradtak; azokról leltárt készítettek és azokat a rendtagok távozásukkor magukkal vihetek (N é m e t h y i. m. 172—3, 197). Így szóródtak szét kódexeink nagy gyűjtőhelyeinek, a pozsonyi és nagyszombati, illetőleg később a budai és pesti klarissza kolostoroknak értékes kincsei szerte az országba, mindenfelé, amerre az egykori rendtagok csak laktak. Így vihette magával nitrazerdahelyi Zerdahelyi Karolina soror Pozsonyból a Domonkos-kódexet, amelyről egy feljegyzés alapján tudjuk, hogy 1800-ban „Gabriell Zerdahelyi de Nitra Zerdahely eppus Neosoliensis” birtokában volt, továbbá Kuthy Klára pesti apátnő a Vitkovics- és Kazinczy-kódexeket Egerbe (N é m e t h y i. m. 200—3, 221, 232). Ezek szerint aligha került dobra 1782-ben a Virginia- vagy a Lányi-kódex, amint azt K a r á c s o n y i nál olvashatjuk (i. m. II, 594—6), és aligha találta egy epölyi földműves az egykor szintén klarissza tulajdonban volt Simor-kódexet az óbudai ferencrendi kolostor romjai között (Nytár. VII, XXXIV—XXXV. l.; K a r á c s o n y i i. h.).

A Guary-kódexet Sennyei Jozefa vihette magával a budai zárdából, mikor 1782-ben onnan szüleihez távozott. Guary Miklós, úgy látszik, mégis csak helyes nyomon jár, mikor arra céloz, hogy a Sennyei-család révén jutott nemzetségéhez az értékes kézirat. Még valószínűbbé válik ez, ha figyelembe vesszük, hogy báró Sennyei Anna Mária testvére egy Sennyei Jozefa volt, kinek Márffy László volt a férje (N a g y I v á n i. h.; K e m p e l e n i. h.). Lehet, hogy



ez a Jozefa azonos a kolostori életet elhagyó Jozefa sororral. Levéltári kutatással pontosabb részleteket lehetne feltárni, mostanában azonban, sajnos, a levéltári anyaghoz hozzáférni lehetetlen.

A kódex írójának személyére vonatkozólag nincsenek adataink. Karácsonyi János, továbbfűzve Döbrentei egyik gondolatát, azt mondja, hogy a Guary-kódex férfiszerzetesek, mégpedig observans segítőtestvérek számára készült, s hogy így írója observans, alkalmasint Sopronczai István, aki a cseribarátoknak 1491—1498-ig volt helytartójuk. Most azonban, mikor már biztosra vehetjük, hogy a kódexet az óbudai klarisszák számára írták, annak íróját nem kereshetjük az observans ferencesek között. 1489-ben Mátyás király kierőszakolta, hogy a pápai követ a szentszékkal vétesse el a mariánusoktól az óbudai klarisszák lelki gondozását és bízassa azt az observansokra. Ennek a rendeletnek a végrehajtása azonban a király halála és a mariánusoknak hagyományos ténykedésükhöz való ragaszkodása miatt nem történt meg (Karácsonyi i. m. I, 73). Lehetetlennek kell tehát tartanunk, hogy observans szerzetes írjon elmélkedéseket az óbudai klarisszák számára, illetőleg, hogy az óbudai klarissza kolostorban observans elmélkedéseket olvassanak. A mariánusok ezt semmiképen sem engedték volna meg. A Guary-kódexet mariánus ferences írta. Nem állíthatjuk, de ki sem zárhatjuk tehát, hogy az író — mint Döbrentei mondja — maga Segösi Lukács volt, különösen, ha ismerjük szerepét szerzete életében (vö. Karácsonyi i. m. I, 75), valamint azokat a rendtörténeti és személyi okokat, amelyek kolostori irodalmunk első gócpontjait kialakították (vö. Horváth János: A magyar irodalmi műveltség kezdetei. 1931. 120—5). Annyit sejtethetünk azonban, hogy a Guary-kódex létrejöttében Segösi Lukács is szerepet játszott.

A könyv íratásának időpontját is csak megközelítőleg határozhatjuk meg. Felső korhatárul a Nádor-kódex íratásának évét, 1508-at vehetjük fel. A Nádor-kódex egy fejezete ugyanis, mint bebizonyosodott, a Guary-kódex közvetlen másolata. Alsó korhatárul elfogadhatjuk Döbrentei megállapítását (i. h. XXIV. l.): a Guary-kódex csonka kezdetű elmélkedésének a Nádor-kódex 45. lapján olvasható része Bonaventura egyházdoktort szentnek mondja; Bonaventura szenttéavatása pedig 1482-ben ment végbe. E két adat szerint tehát a Guary-kódexet 1482 és 1508 között írták. A kódex graphiája szintén, mint említettük, erre az időközre utal. A könyv kötése a XVI. század második negyedénél nem látszik idősebbnek, a kézirat tehát több évig kötetlen lehetett.

A XV. század vége felé a fegyelem az óbudai klarisszák között is meglazult. Mátyás király kérésére 1489 szeptemberében Pecchinoli Angelo püspök, pápai követ vezetésével püspökökből álló bizottság, melynek Vitéz János is tagja volt, vizsgálta meg a kolostor belső ügyeit. A vizsgálat következményeképpen 1492-ben hozzákezdtek a kolostor megreformálásához (B á r t f a i S z a b ó i. m. 39; K a r á c s o n y i i. m. II, 505). Ugyanekkor (1490—1497.) Segösi Lukács állott a mariánus ferencesek élén mint provinciális, és az [óbudai rendházban lakott (K a r á c s o n y i i. m. I, 70). A Guary-kódex keletkezése — szigorúbb életre nevelő elmékedéseivel — okvetlen ezzel a kolostor életét alaposan megváltoztató eseménnyel áll összefüggésben; íratásával kapcsolatban az egyéni akaratot és kezdeményezést pedig minden bizonnyal Segösi Lukács személye képviseli.

\*

Kódexkiadásunk technikai oldalát illetőleg meg kell említenünk, hogy könyvünket tulajdonképpen chamois-színű papirosra óhajtottuk nyomtatni. A kliséket is ennek megfelelően készítettük el. Mivel azonban a már megígért papirosához a háborús gazdasági viszonyok miatt nem tudtunk hozzájutni, kénytelenek voltunk a nyomtatáskor még kapható fehér műnyomó-papirossal megelégedni.

Országos Széchényi Könyvtár



# A GUARY-KÓDEX HASONMÁSA

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár





M. Cod.

4<sup>av</sup>

25. 62. 10





17

Abced fghijkl

60

m m m

Sa No 2 Z Gl

Abcedefghijklmnopq

Jesus Maria

Jesus

Abcedefgh

Emmanuel

jo Az kohlentur B

Abcedefgh

Abcedef



net galazatta Ez kirol zola regonte Jeremias  
ppha monduā Igon meg galasztassanak mind  
azok kik meg nem osmeret az orokke valo gala  
zatot ki sohba el ne mosattatic **E**z onejged  
kinnia potolnac ez mert oth vagon igon rettene  
tos zorini seg Mert oth lezon ordogok nec zorini  
segos latasoc hog kik eth ez velagba nem vltatoc  
ordog nec tarsasagat es v hozaioc ualoha sonlatos  
sagot othes legenet veloc latuan miluan az  
v zorini segos zimoket mind orokke kirol vj  
mod Jeremias phta Jir nec es menez az carho  
zottara ordogok nec nag zorini sege Ved vol  
ezodbe hog igon nag zorini seg volna ember  
nec latina lak ej ordog nec zorini seget de  
mit aleytar mene zorini seg lezon az holoth  
zonetlen es mindoncoron lattac az zamtala  
ordog nec zorini seget es az zamtala bimosoket  
kik ordoghocz mind hasohlato soc kirol vj mond  
zent Agoston doctor Ebben bizonyos leg hog ez  
eleten zorini beszenet zuenenet latasa ez velag  
ba mene kin vagon mind folul mula vj mod  
tonabba ezon doctor Jay ray ha eleten es elemig

M. ACADEMIA  
KÖNYVTÁRA



4  
nag kim legon az ondox satānac lakazzūne  
nec latasā ki mind ez velagbeli kinnal na  
gob Tehat valon mit aleytat mene nag iar  
vezic es mene nag zorinűsegos kim lezon az ő  
illetese fogdosaja kormekozot zorongattasā  
es nag mezos fogatual valo mardosasa valon  
mikepp alhat az ő zorinűsegos zūnenec elotte  
es az ő zaiānac el viselhetetlen dohossaganac  
ellene es az ő kinkūuel langazo zomeiner elot  
te valon ki az ki mind ezoket meg monthassā?

az ő

**E**zonkettod kinnia porolnac es mert oth  
vagon ol igon nag kesenűsegos es zorinűsegos  
kim kimer ozokke vege minlen kit meg bizonyot  
zent Janos lata sanac konuebe mōduā Eot  
tettet nec az tizbe es kinkūbe es az ő kinnac  
nac buze ki zarmazic mind ozokkil ozokke

No

**E**th minnar vettetic kerdes az kinnac ozokke  
valo voltaol ekkepp mōduā Valon mire va  
gon ez hoz embor abbint keues ideig tezes  
ozokke valo kint kel erotte zenuedmetetic  
en nekom hoz ezt igassag ne adnaia Mert az  
iras vj mōd Mene mertekkel merod anne

te



de  
lac

ual meric nekodes Zent tamas doctor rea  
 felel ekkeppē mōduā Igassāg agga ext hoj ne  
 maraggon az binner ektelen sege igassagnac  
 ekossege nekūlon Izert iollehet hoj abbm lego  
 keues ideiglen demaga az kinia orokke meg  
 marad azol binner kimer ez velagba veg niem  
vetetot Enner Zent tamas doctor neg ocat reti  
es Zent gergor doctor el vegezi Első oca ez Mert  
abbm lezon annac ellene kimer sohba vege niem  
len Izert abbm nek kinianakes vj kellen mi  
hoj sohba vege ne legon Masod oca mert em  
bor meg oh vn magaba az Zent iozagot az  
binner miatta kuel neki orokke kellot vol  
na elme harmad oca mert az cuhozot et ez  
velagba nē tartot penitenciat kit oth az pocolba mind orokli  
sem tartat kier idnozulm kellene Nejed  
oca mert abbm el valazt embort az oroc elet  
tiul tudma mert az istentiul Izert meltan es  
igazan esic az oroc halalnac maraba Otod  
ocat reti Zent gergor doctor ekkeppen mōduā  
Miert az kegotlenoc oromejt acartat volna  
ez velagba elmoc mind orokke arra hoj az meg

ez ne eseb ha  
 lac az ve isten  
 kimer sem kezd  
 sem vegezt m



7. 6  
Zocot binnet generii segebe mind orokke  
elhetet volna. Azert az istener igazsagos ite  
leti azt agga hog sohha kim nekiulon ne lafe  
neq kiknet aczattoc mindoncoron ez velag  
ba bimbe generi kodot. Azert mind ezogbelol  
inluan meg tettic hog ez keues ideig valo bin  
tetelezt orokkenalo kint zenneg gener. **Eth**  
**im mai vettenc mas keresdes azol hog ha az**  
**pocol kim na keresfetic nagob muhkauaal anag**  
**kedeg az men orzag.** Kise ekkeppen felel nas  
magarazo mestor modua hog az gonozoc nag  
gal nehez eb muhkauaal keresic magok nac az  
pocol nac oroc kimnat hog nem avoc az orok  
men orzagot knol ekkeppe zol **bolgot new**  
**mestor mondua** Binosoknet muhkauaal nag  
gal nehez eb az oroc kim nac keresesebe hog  
ne az zentoknet az oroc men orzagba mene  
sok be Mert az zolga menenel tob vrnac zol  
gallan nenal tob muhkauaal kel tenim Mert  
kedeg abbinos zolgal ordognac ez velag  
nacies v testenec mtab hog ne istenec azert  
valaki ez harom vrnac zolgal ellen segenec



zolgat Azert első ellensége embornet ordog  
Azert ez ordog vnacl miert v igon gonoz  
igon gonoz zolgatattal kel v neki zolgat  
matudmammiert sok uezseggel sok gülo seg  
gel sok ragalmazsaggal sok hazugsaggal  
sok hamishittel ¶ Eleztes mondatec hog ez or  
dog vnacl kel zolgatma sok uezseggel kimer  
haznalatta ez Mert az uezg embor mas embor  
nec iambozsagabol gonozodic mas embor  
nec iozagba ualo haznalattabol fogatkozic  
mas embornet bodoszagabol bodosgalana  
es genette lezon mas embornet zold segebol  
meg az mas embornet lelki konuersagebol  
elfonnad es meg orto uerodic mas embor  
nec egessegebol meg betegodic mas embor  
nec zepsegebol meg feketodic es zorini ue  
lezon mas embornet velagszagabol meg  
vakul mas embornet elenensegebol meg  
hal Azert mind ezec az uezsegnet haznalat  
tal kiert az oroc pocolnac kinnat vezi Mas  
zolgatatta ordognet az atkozot gülo seg kimer  
haznalattat zent Janos ekkeppen irta meg mo



6  
8. uan Mmdon vilaku attafiat gulo/ez  
eleten embor gulcos es tiggatoc azt hog  
seminemii gulcos oroc menozzagot nem  
vexi mire mert meg olte v lelket az gulo  
segnet nniatta kiert menozzagot el vexti  
es maganac potlot neri **C**harmad zolga  
latta az ordog vnat tortossag es rezog seg  
Meligon nag nebez zolgalat legon ordoguet  
ez meg ielont uas magarazo mestor ekkep  
pen modua **A** rezogys tortoscat ordog vjan  
bura mint embor v barnat vj hog vilami  
nemii birie acaria vket haptania zabadon  
meg teheti mire Mert az xpus ezokon ordog  
net zabadsagot hagit mint meg vagon izua  
az ewangelionba az eg emborol kibe vala  
hat az es hatuanhat ordog kiket mitoron  
vront v belole ki vze modunac ha minket  
ennet ki vez kezonc tegod azon hog bolas  
be minket ez diznagba kik eth velont vad  
nac es legottan zabadda hagi vket beleoc  
menmie Es ez dynocat orzic mila az pxtoroc  
az tengor mellet **E**s hog beleoc menenec az

ordogoc legottan mind az tengorben zog  
dosfenet es mind bele halanac Azert ez dizno  
con extetnet mind az torcosoc es rezogofok  
kikon az xpus ordogoknet hatalmat adot  
hog ha az binbe vegig meg maradnac mind  
az tengorbe azaz pocolba v velot zogdosfenet  
es mind bele olet vket Azert valaki ordog  
net zolgal testenet kedue keresesene el ez v  
neki solga es fizetese De halgassad immar  
az zent doctorocat mit zolnac az torcosag  
zol zent Agoston doctor vj mod rola az rezog  
seg hizolkodo ordog edos merog jenerkodo  
bin verkozetoknet ania gonossagnac go  
kere binoknet kezdeti sfo net meg habozop  
toia elmenet el forderytoia es lelöknet ve  
zedelme kit ha valaki val ez vnmagat nem  
vala es ha valaki ne tezi ez bint ne tezon  
Geneca new mestor vj mod rola Valon im  
ptalatosb rezog embornel kmet zaiabol do  
bossag zarmazic zolasaba bolondozic titkot  
nem tait kmet elmeie el idegonul eze el  
vez zune el valtozic Istēnet lezon gūloje



gos angaloknac vtalatos es emborok  
 nec mouete iozagoktul meg fortatic or  
 dogottul meg galasztatic es mindonok  
 tul meg nomottatic Kent Ambros doctor  
 es igon zidalmaza ez atkozot bint modua  
 Rezoység meg galaza az természetet ki vezti  
 emborbol istener malasztat es el vezti i duo  
 seget ala vetuen vtet az melsegos tiiz es ve  
 rombe mert emborbol tezon besket az erosbol  
 erotelent Jamborbol tezon ne iambort tizta  
 bol fortelmest es bol emborbol tezon bolon  
 dot Azert kuki mind iol vege ezebe mert ez  
 torcoslag mindon binnet vtat zeroz az leloc  
 be menesze mert valaki ez binnet meg gozet  
 tetendic semmi nemu binnet ellene nem al  
 hat Azert ez rezoység semmi ne egeb ha nem  
 lak binoknet coporfoia ondok sagnac azta  
 ga es goytenene fortelmességet kezdetu  
 ocadasnac ania tiztasagnac ellensege es te  
 sti tiiznet goytsa Mind ezeket meg bizonyo  
 ta az zent uas moduan bolnet matta For  
 nac itala be meizon hizolkoduen es kedue



son de az vtofo napon meg mar mukeppen az  
zomac es mukeppe az regulos new mergos ki  
go mergot ont az lelogbe Azert ime mind ezo  
belol milua meg tette mel igon nehez lefon  
ordognet es az testnet zolgalma kiert ordog  
fizet neki arval ammie ugon Neki kedeg egeb  
iozaga semmi min hi ne lak az pocolnac kiina  
**A**zert ezt meg hallo es meg bizonytatet hog  
ordognet es az pocolnac kiinaert naggal ne  
hez zolgalma hog ne istenet **I**mmar bizo  
nortasset azes meg hog naggal kiineb istenet  
zolgalmonc hog nem ordognet es naggal kiineb  
menozagot remonc hog ne az pocolnac ki  
inat Ezt meg bizonyta azon uas magarazo  
mestor modua Az isten zereto embornet lelke  
es v ziue olan mint azzonetlen valo vendeg  
seg mukeppe moza zent lelac bolnet miat  
ta Mert mukeppen zorothe embornet geneiko  
dm az io vendegsegbe etelbe italba es vign  
sagba ezonkeppe az isten zereto lelac genei  
kodit edoskodit es vigadoz az isteni zent ze  
retedbe es az lelki iozagayba Ij ekkeppe mert



hízi

ha fel tekint látni az istent lelki zomemuel  
 kit sőbha meg nē bantot es ha vertkozotte  
 zola penitenciaat tartoties io remensége magō  
 hogaz isten kit őzeret bmet neki meg bolat  
 ta es mind ezot ő neki tezne nag oromet  
 Es ha tekint az isten zeret<sup>ee</sup> ala es látta az  
 pocdlot hog hova sēminemmi isten zeret es bi  
 zon penitenciaa tarto nē megon es igt abba  
 io remensége magon hog ő oda nē vetteti es eb  
 be neki magon nag orome Es ha tekint hattza  
 osmeri az el mult idot hog istēnet zolgalattā  
 ba koltoe el Es ha eleue tekint vj osmeri es  
 vj hog az ionendo idot istēnet zolgalattāba acar  
 ia es kiuañnia el kolteme mind addeg mg ez  
 velagba el kibol mind nag lelki viga ság ada  
 tic ő neki ha kedeg tekint ioq fele tehat azt  
 látta hog az angál ki neki adittatot zolga  
 lattā es ouzettie vtet orzi es otalmaza mind  
 ő halalaig ordognet hatalmatul es ő lalard  
 ságatul es halalanac vāna vizi ő lelket  
 az mennei bodog ságba holoth az xpūssal es  
 az bodog züz maruual es mind az mennei



zam talan zentokkal es angelokkal orzagol  
nac mind orokkul orokke Azert ez isten zere  
toci alazatosoc es engedelmescoc mind oncoron  
vadnac vigasagba es iduossagokiol nag bator  
sagba es ioremensagbe vj hog ez eleten ne fel  
halaltul ne fel ordogtul es semmi ellenseg  
tul kuol vj mod vers toleyto mestor Qui seruit  
deo regnat vt leo Valaki istener zolgal orzagl vj  
mint orozlan Azert mind ezogbol inluan meg  
temig hog istener kinieb zolgalm hog ne ordog  
nec es az menozagba naggal kinieb menme  
hog ne pocolba

Mel atkozot bim lezon az gonoz sagul  
massag eth kezdetic azol valo tanul sag  
Eletet lassoc azt meg hog hant keppe le  
zon az sagul massag Mondatic hog eg  
keppen lezon ig micorö masra valaki ha  
missan gonoz hirt kolt Mas keppe lezon  
micorö az hallot gonossagot masnac mo  
ga feleben annal menere hallotta har  
mad keppe lezon az halgato felol micorö  
az sagul massagot valaki oromest halgatta



Neged keppen lezon attafianac titkon va  
 lo binet meg ielontem. **D**rod keppē lezon/  
 micorō valaki attafianac titkon valo io  
 uoltat meg tagagga hatod keppen lezon/  
 micorō az inliuan valo iamborsagat meg  
 kisseberti heted keppē lezon micorō attafia  
 ba való ioth gonozia iteli. **E**zt ehett keppē  
 lezon ez atkozot gonoz ragalmazag kik  
 mind ordogi binot. **I**mmaz halgas iol  
 hozaiia mel atkozot bin legon ez gonoz ra  
 galmassag. **M**ert dottoroc vj leltet meg hog  
 az ragalmazonac zara ielue gonozb az po  
 colnal oca ez mert az pocol lat az gonozo  
 cat ieli be de az gonoz ragalmazonac zara  
 ielue nem enged sem az iocnac sem az go  
 nozocnac de mind pocolba veti es iteli yket.  
**E**zt ezon keppē bizonoyta az zent ias mon  
 duā huznalatosb az pocol ahannad ielu  
 nel ki ielu az ragalmazonac ielue. **M**ert  
 iasba eharom ieluet lelöt. **E**lso angali ielu  
 kiuel embor zol ystenzol es idiossegerol  
 mas ielu vagon embor ielu kiuel embor



13  
zocot zom ez velagiakrol harmad neliu valjo  
ordogi neliu/kiuel zocot zolm az ragalmazo  
gonoz embor/ordogi dolgot/es pocolba valo  
gonossagot ¶ Mel atkozot bin lejon/ez  
gonoz ragalmazsag/halgas iol hozua/mert  
doctoroc vij utat meg/hog az ragalmazo or  
dognet zozoloi/proctoria/es gonogat visel  
lorie/mert v mindonkepp ana igekozic/es  
azocat zola/hog az lelot/ki istene volna/azt  
vijacurta/es azon torekodit/hog ez ordoge le  
jon/es vele pocolba menigon Mert valon mi  
net itelned/es mondanad ezt egebnet/mico  
ron az ragalmazo ezt monga/imez embor  
parazna/rezogos/iege fondorlo/es egeb bint  
hozua mondania/mint mond ebbe/ha ne  
iac azt/ez embor ordoge/es pocolba valo/  
Azt ez eleten gonoz ragalmazot/ne lac  
ordognet zozoloi/de meg ennec folotte/  
neki tomienozoe/mert ordognet kepebe  
olmel tomienozot visel/kiben az kedues  
illatert/emboroknet bimenet ondogsa  
gos bizetiegebeknet fistolic ¶ Mel at



közöt bñ legon ez gonoz ragalmazsag meg  
 relonti iras magarazo mestor módna hog  
 gonozbat az ragalmazoc az oruoknal es az  
 toluauoknal kik emboroknet ez velagi ioza  
 gotat el vrozac es el ragadozac krit meg bi  
 zonyt zent Ambros doctor módna Incab el  
 zen uethetoc az ol' oruocat kik ez velagi ioza  
 goncat el ragadozac hog ne mint azocat kik  
 nekout io hronket ne onket el zaggnitac  
 es meg zidalmazac Deat monga ennet az  
 zent iras holoth vñ mond abbol Jobb embor  
 nec az v io nene hog ne az nadj cizdagfaga  
Azer valaki masnac az v io huet nemet el  
vertendi incab es na jobban art neki hog  
 ne ha az v nadj cizdagfagut el verteneie es  
 ne rac annac art az gonoz ragalmazoc em  
 bokkmet io huet nemet el vertide meg ennet  
 folotte az ragalmazonac na ggal na jobban  
 art Mert ez atkozot bñrol rac aleg auag soh  
 ha eleget ne tehet kizol toruenzerent es igaz  
 sagzerent tartozic eleget tennie Ez eleren  
 eleg teterie vronc vronc vñ on maga igon



12  
15  
eroffen korelez mōduā az zent ewangeliom  
ba non exies inde donet reddas nouissimū  
quadrantē Addeg ennet ki nē meg/mig  
nē mind az vto so fillerig eleget tez Mit  
acara moudam ha nē lai ext Addeg ab  
binnet caladaiabol ki nē meg/mig nē  
mennel kisseb el veth iozagrol eleget tez  
kit egez kereztensēg conaliomba ekkeppē  
vegezot el mōduan Abbin addeg meg nē  
bolantatic mig nē az el veth iozag meg adat  
tatic **A**zert ved iol ezodbe mel' vtalatos le  
gon az iagalmazo embor ext inluā meg  
osmerod ebbol mert vtet az zent was hasoh  
la kilomb kilomb bestekhoz hasonlatic  
zent wasba az iagalmazo embor elezteb az  
ebhoz kit ekkeppen irt meg boli mōduan  
Mikeppē az ebnet faraba lūt inil ezonkeppē  
vagon bolond embornet zaiaban abbezod  
Az ebkinet faraba vagon az inil addeg sem  
mikeppē meg nē zomic mig nē onnat ki  
iagia Ezonkeppē az iagalmazo embor kit  
mond az was bolondnac addeg semikeppē



de meg

nē inughatic mig nē az gonosságot kit hal-  
 lot attasíához mig nē masíat meg ielonti!  
 Ez életen ebet nē lac embórnec husát ezic/  
 meg az lontátes meg ragiac Mert nē lac  
 eleuen embórokot de meg az megholtacátes  
 meg ragiac Ez életen ragalmazot ielossen/  
 hasonlatos az mezáros ebeihoz kiknek ve-  
 zos az aiaíkot es nē gondolnac az eztoba  
 vetót zep hussal mert azt nekik nē ágágo  
 de lac az veron es az lonton es az ganeos  
 belon íalacodnac Ezonkeppé az gonoz ra-  
 galmazó ebet nē gondolnac embórnec sem-  
 mit v iamborságauale es az v bennévilo lel-  
 ki tozaggal de vilámi gonosságot es binni  
 ganeat bennoc lattat ezt vezic v zaiogba/  
 es ezt ragiac ezt zolac es ezt itelic es ez ele-  
 ten ondokfággul sórtóztenc es veresórtic  
 meg v aiaíocat zaiocat es ielúoket/  
 Igon hasonlatos az ragalmazó embor az  
 ebhoz ebbees mert miképpé az eb v gat es  
 meg mar Ezonkeppé az ragalmazó v gat  
 attasíara az ragalmazóagnac miatta!



es meg maria v 10 hiet neuet meg zatt  
gatuian es meg galazud Es ez eleten eb  
net mindoncoron dohos az zaiia es igon  
artando dohos azert mert egebeknet bi  
nenet ganeat zaiaba viseli kirol vj mdd  
az ppha soltar konbe az v zaiac bidos dohos  
mikepp az meg inlt copozs Ez eleten ragal  
mazo ebnet zaiia ne lac dohos de meg igo  
artando es azert mert az meg dihut ebnet  
termezete zerent az emborbe kit meg ragal  
maz meigot ont kirol iga az ppha soltar kon mond  
be kigonac merge vagon v aiacoknac alac  
ta **H**asonlatos ez ragalmazo embor az  
diznohozes mert addizno ne kemeli az  
v zaiat es orrat az ondog ganenai meg  
fortoztetni incab mint iga allabat  
Ezonkepp az gonoz ragalmazo ne ke  
meli incab az v zaiat neluct az atkozot  
ragalmassagnac bineuel meg fortoztet  
in mint iga azt akkit ragalmaz addiz  
no micoron be menend akkerbe es latin  
ga oth azzep vera got es az bidos ganet



nē gondol sēmit az zep veraggal / de az  
 ganehoz ter / es azt oromest vezi zaiaba / es  
 abba gēnerkodic / es sēmit nē az zep verag  
 nac edössēgős illattaba Ezonkeppē az go  
 noz ragalmazo / lat attāfiaba valamine  
 mü lelki iozagot / es valaminemü binner  
 garlosagat / nē gondol sēmit attāfianac  
 lelki iozagaua / es v iamborsagaua / de  
 meg incab ban na / mitorō hoza hala / es ben  
 ne lattā / de incab / mikēppē add i no tereyti  
 magat attāfianac garlosagāra / es az v bi  
 nenec ganeat vezi zaiaba / es ezt ragiagola /  
 es ewel fortorteti v zaiat i eluet Miert ke  
 deg / igon v talatos bī legon ez atkozot ra  
 galmas sag / istēnec / es az zentoknet elotte /  
 ezt inluan meg ofmerod ekkettobol Egbol /  
 meg ofmerod ebbol / mert zarmazic inluā  
 az atkozot ueg segbol / es az ordogi gülofēg  
 bol Masbol / inluabban meg ofmerod / mel  
 igon naq bī legon ez atkozot ragalmas  
 sag / vronk xpus ihu snac v non mondasā  
 bol / mert meg tiltotta ez atkozot ragalma



19  
zogtul mind az v zent testet mind az v zent  
igeiet holoth vj mond zent mathe ewan  
gelioma nat hered rezebe Ne aggator az  
zent segot az ebek nec es az gon got ne him  
letoc el az diynok kozot netulantal meg  
nomoggac vtet es az ebek reator ternet es  
meg zaggnac titoket **I**me meltan ze  
gonkothet nec ez atkozot ragalmazoc lak  
ebboles hoj vront vnon maga nenezte vket  
ebek nec es diynolnac kik nec gonossagoc  
es v kinnocac meg ielontotte meg ezon vela  
gba inluan milo peldattales kikiol rattat  
nac rettenetoc es lodalatos meg loth dolgot  
**E**lso ki v ioloc rattatic ez vj oluastatic amand  
nevü zent nec eletebe hoj micozö predicalla  
na az nep nec na j buzgosaggal eg ez eleten  
ragalmazo ebet kozzul hoza tere es meg mo  
nete vtet meg ragalmazua az v zent bezedet  
**I**me legottan istenec igassaga ordog nec hatul  
mat ada iayta es ez ordog tiizes vellamasnac  
kepebe rea hertelenkodes es na j rettenetoc ke  
alta ssal moda neki Jer velem mi zereto aztal



20  
 noconk/miert az m dolgoncat hivon vife  
 led/raguan nekonk embor hyst **A**zett miert  
 nekonk keduont zerent zolgaltal mics ne  
 kedued zerent de igon igazan fizettoc meg  
 muhtadit **A**zett ionel/es meg elegertont ma  
 tul fogua mind orokke az potolbeli sebossagos  
 tiizel be neletuen/mert igon zereted roant es  
 gonoztat meg ragalmaznia **E**zket meg mo  
 dua/ragada vtet/es be esec vele potolba **I**me  
 minemü izü ez atkozot gonoz ragalmazag/  
**C**halgassad/es ved iobbam ezodbe mel igon  
 nehezen gottotte istenerzent igazsaga ez at  
 kozot ragalmazot/meg ezon velagba **I**ras  
 toiler to mestor/vince new doctor/egbe sok ua  
 sa kozot/ekkepē it/ez atkozot ragalmaz  
**I**mond sagzol/es vā hog anglis orzagba/roth ne  
 minemü zerzethos/azzon embor vote/ferfiu  
 vote/nē monga **E**s ez igon meg zotta wila ez  
 atkozot ragalmazast/es inta halalaa/es kez  
 der intem aza hog meg goninet/es felele ne  
 kik mōdi **A**wal engom ne banlatoc/mert az  
 en tiilem nē lehet **M**ondinat neki **M**i oca an



71  
nac hog né lehet Monda Azra mett né tehe  
tom Es intem kezdet azra hog konozogne  
xpúsnac es az vzent aii natanac ki legottan  
ki vona v neluet zaiabol es verm kezdé ppa  
ual es móda Ez atkozot nelv carhozatta en  
gomet kit meg móduā Jme legottan ez at  
kozot nelv ol igon meg daguda hog touab  
ba sohha vtet zaiaba be né rohata aduan  
az visten ebben az vtanna valo gonoz ragul  
mazoknac peldat hog akkic latat halat meg  
osmeriet mel atkozot bim legon ez gonozia  
galmassag istener es vzentiner elotte Ez  
folul mondot nasotat toleyotte es zer  
zotte villhelmos neu doctor es vagon  
meg iuan bimrol zerrot konnebe kit  
eghaz be reth mint eros bizonsagoth  
Jm mar edeala zol m atinc zent  
bernardinus ez atkozot ragalmassagiol  
kit hasonlot né lac az vgato ebhoz de  
meg hasonlotta az meg dihit ebhozes  
kirol ekkepen zol monduā hog az meg  
dihit ebnet ielosben melharom gonoz

tes meg bi  
zonoytot



tulardonsaga vagon Elso mert az v za  
 iaba es foguiba merog vagon es az v  
 neluenec alatta fergetkek vadnac kik  
 az v neluet fudalat es fudaluan az aga  
 velepet nem nemu gortocanial meg ger  
 restic es v ewel meg dihozic es mitoro az  
 fergetket neluenec alola ki verendic legot  
 tan az eb meg vigazic Izt mind ezogben  
 ugon hasonlatos ezgonoz ragalmazo em  
 bor az meg dihut ebhoz Mert mikepen az  
 dys ebnet zaiaba es fogaba merog vajo  
 es kiket marand azocat mind meg mergo  
 serti es ha hertelen nekik ornossagot nem  
 teyendnet mind meg kel vele halmoc Ezo  
 keppen az ragalmazo embornec zaiaban  
 az atkozot ragulmassag merog kinel egor  
 smind harom embort mar meg egget vno  
 magat mast az halgatot harmadit azt  
 akkit ragalmaz es mind ezoknec lelko ket  
 meg mergoserti ez atkozot ragulmassag  
 nac bimenet mergeuel es ha ornossag ne  
 kik ne tetetendic azzent gonasnac es az

meg



12  
23  
elegtetelnet miatta meg kel vele halmoc mi  
et legon halalos bin Es miképpé az dýs eb  
net ieluenet alatta fergez vadnac kik az  
v ieluet fuldallac es ennet miatta vter meg  
dihosýrtic Ezonképpé ez gonoz ragalmazo  
embornet ieluenet alatta es az v zimebe igó  
gonoz fergez vadnac tudniammet az atkozot  
megség güloseg es hazagossag es azot az at  
kozot fergez kiktul tamad es mient az atko  
zot ragalmassag es ennet miatta az ragal  
mazo vnonmagat es v attisfiant meg mai  
ra es meg megosferu az ordogi meogget ki  
uel meg dihiuth Es mitoró az dýs ebnet iel  
ue alol az fergeket ki veientic legottan az  
eb meg vigazic Ezonképpé az ragalmazo em  
bornekes v zimebol az atkozot megsegnet gü  
losegnec es hazagossagnac fergei ha ki vezéd  
nec legottan az embor meg vigazic de addeg  
söbha nem Mas tulaydonfaga az meg di  
hiuth ebnet ez mert v söbha né inughat de  
mindoncoró edestoua budosic es futos Ezon  
képpen valaki meg zecanija ez atkozot ragal

massagot addeg ez eleten semikeppē nem  
 nuughatit de mind addeg budosig es iaz kel  
 hog azt ammit hallot anag gondolt vatta  
 fiarol azt masnac meg mouga mert vj tet  
 cit neki hog ha ki ne monthatnaia az olda  
 lannis ki fatadna Azert ebbe hyonlatos  
 az viperia new meigos kigohoz ki micoron  
 az v fiant ki kolt vket of ugon zereti hog  
 zerettebe vket mind el neh es v hasaba fel  
 neuekodnet es ekkeppē v belole magorat  
 ki ragyac es ig v aninocat meg olt Egon  
 keppen tortemc annac ki meg zorta az at  
 hozot ragyal massagot mert ext v of ugon ze  
 reti hog valahol leh es hala ottan el neh mi  
 coron vtet zuebe fogia es elmeriebe vez es  
 oth meg neuekodit mert addig gondolia es  
 addit forgatta v elmeriebe hog semikeppen  
 ne tiheti de oztan ki kel mondan es ek  
 keppē magat ki ragia es ig ne lac az v an  
 nat de meg az ki halgatta es az kit ragal  
 maz azocates miba meg oli Mert vj mond  
 az zent uas Mind az teuo mind az neki en



gedo igenlo kinnal kinyatnac. **A**zert im-  
mar kerdi zent bernard doctor ext hog me-  
lic tezon nagob bmt ekketto kozzul az a-  
galmazoe anag az agalma ssagot halga-  
toe. **V**g mond hog melic legon vezedel mesb/  
es canhozatosb ext kinnen el ne vegezhetoc/  
de lac azt mondom hog mind ekkettonet  
ordoge vagon az agalmazonac nelinebe/  
es a halgatonac filebe. **M**iert ez ekkeppen  
vagon mene agalmazagot te halgat an-  
ne ordogot filebe vezh. **I**nt azert minket/  
es tanert zent agoston doctor monduan/  
ne aggatoc ti filetoket az agalmazonac  
bezedener halgatn sara hog halalt ne vegetoc  
ti lelkotogbe. **M**iert az agalmazonac es  
az halgatonac mind ekkettonet lelkenet  
oroc halal etke. **V**ed iobbam ezodbe mel-  
igon nag gonoz legon ez atkozot harmad  
nelinec gonossagi ki harmad nely mon-  
datic zent rasya ordogi nelynet kit az  
aranyas bezedu zent janos doctor hason-  
lot az fariseosoknak nelyokhoz kiknet

v atkozot gonoz ieduo<sup>c</sup> apo iesot mind  
 hoza tuzozonal ozuen gonoznac itelet  
 es az v loda tetelet ordogi hatalinnac  
 mondac es az ejeb lelki iozagot kit ben  
 ne lattac mind gonozia iteltet es emmet  
 folotte ez atkozot guio segnet es negyseg  
 net miatta ez velagbol ki veret mind ezog  
 be hasonlatos aragalmazo embor az fa  
 ruseosokhoz Meit uncoro osmeret es  
 latnac alazatos embort ahoz azt mo<sup>g</sup>ac  
 hog kepmutalo ha kihoz azt lattac hog  
 testa zuki seget meg vezi etelbe es italba  
 ahoz azt mo<sup>g</sup>ac hog torcos ha kibe lattac  
 az nag zentsegos ioth tudna miert az  
 haboru sagot bekenel valo zennedest a  
 hoz azt mon<sup>g</sup>ac ugon felekoni embor ne  
 mer senkimec semit zolmi ha kihoz igas  
 sag tetelt latnac ahoz azt mon<sup>g</sup>ac ugo  
 bek etelen semit el ne tin es el ne zenned  
 ha kibe egigii segot latnac ahoz azt mo<sup>g</sup>  
 gac hog balgatus ha kiben ezot elmet  
 boliesegot latnac ahoz azt mo<sup>g</sup>ac hog



igon alnoc ha kibelatnac nag'ert elko-  
lot ahoz azt mōgac igon gogos es ne-  
gedos ha kube latnac vidamfagot ahoz  
azt mōgac hog' fcslot elkozo ha kihoz  
latnac io zezetoflegot ahoz azt mōgac  
hog' kiualc eletu es nē el njan mint  
egeb iambor ha kihoz latnac nayaſſagot  
ahoz azt mōgac Igon ez velagi ha kihoz  
azt lattac hog' attafiat bimerol ſegelmey  
ahoz azt mōgac Igon vacmero bator ha  
kihoz azt lattac hog' v' oromest vigas bo-  
tol es oromest imatkozio ahoz azt mon-  
gac hog' zertelen tezon magauul mayd el  
vezti feret ha kihoz azt lattac hog' v' oromest  
halgat predicaciot es v' maganac es  
egebeknec iduofſegerol zorgalmazatos  
gondot viſel ahoz azt mōgac hog' tiztoſ  
ſeg kiuano ha kimer vagon malasztu em-  
borokkel valo nayaſcodafia ahoz azt  
mōgac hog' hizzolkodo es duzetnec ki-  
uanoia ha kedey magat ſenkimer nē  
agga es ez velagtuul tauul iar ahoz azt

tobbet er-  
tegeb nel



mőgac hog kenel es igon mord embor /  
 Mind ezokiol ohayta st rezon ez zent docto /  
 es vj mond Oh vram mendenhato isten /  
 valon ki az ki meg ohatta magat ez gonoz  
 atkozot harmad nieltul ki ez folul mon  
 doctatal seimit ne gondol Mert ez az atko  
 zot ordogi niel ki az zep igenos scittan lo  
 mot lel es ayo illadba brzt lel es az zep lo  
 telembe fortelme segot lel az keregeded al  
 ladba zegeletot lel az velagossagba setet  
 segot lel Ez eleten atkozot gonoz nemzet  
 kepmitaloknac doge sidoknac marasa  
 phariseosoknac keztolensege bmnec oreger  
 toe diosegner kissebertoe Azert mind ez  
 oca mert zent pal azt monga az ragalma  
 zoc istenec elotte guilossege vadnac Maga  
 iaza zent bernard docto igetek es vj mond  
 Nem loda hog isten guiloli az ragalmazocat  
 mert lac ezoke az atkozot harmad niel  
 kinel erosben es kememben seim allat ne  
 viafodic az zeretet nec tellene ki zeretet  
 lac isten vnnon maga mmt ez atkozot har

† olan igon



mad nely Mert valaki tezi az ragalmas  
 sagot ez eleten elezteb azt ielontu hog v  
 benne minen az isteni zent zeretet es en  
 net vtanna azia ugekozic hog az akkit ra  
 galmas meg vtaltassac es meg guiloltesse  
 Es ekkeppen azt acina hog mindon emborogbol  
 az isteni es atafiusagnac zereteti ki zag gattat  
 nec es ki vezne ez atkozot harmad nely nec  
 ez v tulardonsaga **A**zett ved robban ezodbe  
 es nomvad iol be zinedbe mert az ocoffag  
 nac igaz itelete mind azt agga es mind  
 azt mitatta ki iol meg gondolanaga hog  
 mind ez velagnac bime mindon eretnokseg  
 mind hituul zacadas es mindon kegotlen  
 seg ol mel mind ez atkozot ordogi nelyvtil  
 veth maganac eredetot **A**zett atkozot  
 nely az ragalmazonac harmad nelyue **D**  
 pocolbeli kegotlensseg o negssegnet es guilo  
 segnet kegotlen limotnia o atkozot hala  
 los pocloffag **T**e vag ki halborusagot zeroz  
 te vag az ki iocut meg nomoc lac te vag  
 az atkozot ordogi nely ki az igazaknac



huzet neuet el veztyd / Lac te vag az ki hamis  
 bityket / soc hazugsagot / kegyetlen vadola  
 socat ne zonol meg soca seytam / te vag az  
 gonoz nielv / ki az airtatlanocat gottzod / oz  
 uegyeket zidalmazh / zuzeket hamisoytat /  
 es hazasokhoz gonoz birt koltez / Te vag  
 az atkozot nielv / ki az kegyes / es zent zere-  
 toket meg galazod / te vag ki az egigiu lel-  
 kot es conscienciat meg haboreytd / te vag  
 az gonoz nielv / ki haragtartasocit / haborusa-  
 gotat / veretekdeseket / haragos sagocit / boz-  
 codasocit / egmaszul elzacadasocit / parto-  
 lasocit / es ozlasocit / evel nappal ne zonol  
 fel tamaztanod / es fel gerpeytenod / Te vag az  
 atkozot nielv / ki azultatasocit / gulcos sago-  
 cat / es egeb soc kegyetlen segoket / ne zegon-  
 lez zezemi / Lac te vag az ki egmasba ualo  
 io zoney segot / es io baratsagot meg fertyez /  
 Lac te vag az ki egbe ualo gonoz tanaco-  
 dasba magudat foglalod / Te vag ki ellen-  
 segoket soca seytaz / varasocit el puztey-  
 tazy / orzagocit el toz / es claszombauolocit meg



78  
31
haboreytaz Te vag az atkozot ordogai nely  
ki az zere temet buzogofagat meg oltod es  
az igazat meg nomoreytod az kegottleno  
ket fel magasztalod az igaz hitot el torod es  
az zent zemensegot semmie te zod es mind  
egyeb lelki ioz agotat nag kegottlensseggel  
haborgat Mit mongat tobbet te zolad  
hane lac azt hog meg az angalocatek te  
ted ordogge es elso zuleinket te mereyted  
lymbosnac melsegebe es mind emboru ne  
zetot te vetel ki paraduonac generusege  
byl ez vezedel mere es garlofagara Te vag velagnat  
az ki meg az istenec fiates az magas ataz  
tofara fel felepyted Azert melta es iga  
zan zidalmazac az atkozot harinad nelyet  
mind az zent uas mind az zent doctorot  
es mind az zentoknet zenta im vionc xpus  
thus ki yket neuere ebeknet es dynoknac  
es ennec folotte v tiloc az v zent testet es  
az v zent ige yet meg tilta mint folul meg  
vagon monduā:



Vm ac neuuebe kezdetnet neminemü  
 regoc kigbol embor vellhet es nemikep  
 pen meg ofimerheti hog ha idnozüledö  
 anag ha el vezendo es ha nag felsögoszent  
 segre melto **A**zert ennet meg ofimeretne  
 regonc bizonsagot menere lehet zent nas  
 nat gokerebol holoth vj uattatic mofses  
 elso konuenet nejuenod rezebe hog phara  
 ho keralnat tomlocebe harom foglac tartat  
 nat vala **E**ggic vala az keier sitoknet mes  
 tore masic vala az poharnoc mestor a harma  
 dic vala **J**acob püarchanac az kissebic fia  
 Joseph **M**ind ezoknet meg ielonte v: ysten  
 mire iutna v igoc meg ezon velagba es  
 az ielontes ekkeppen len **M**ert az keier  
 sito mestor ezt lata almaba hog tectic vala  
 neki hog v feien vinne harom tekeno teztat  
 es iouenec egi madarat es az teztat feierol  
 mind elzaggarat es meg euet **A**z poharnoc  
 mestor kedeg ezt lata almaba hog v elotte  
 harom vezouel eg zolo tü neuelikodet es ez  
 zolot teromte es ez zolot ez poharnoc mestor



eg ekos paharba fura az es az kernalnat inna  
ada belole Joseph kedeg lata ket almat meg  
min hazanal egget azt lata hog tenc vala  
neki hog ez Jacob patriarcha mind ez tizon  
ket fia am mezon aratnanat es ez Joseph nec  
mind az vkeuey fel allanac es mind az vatta  
fiainac keuey mind korul allac es imaduan  
nag tisztossegot tenec ez Joseph nec keuerner  
Mas almat ezt lata hog az nap es a hod es  
tizon eg lullag imadac ez Josephot Es hog ez  
almat lattac volna mind eg eyel az keuer  
sito es az paharnoc rayta igon gondolcodnac  
vala es igon velekod nec mila kit latia Joseph  
meg kerde vket mid gondolcodnanac es mi  
naualaioc torten volna Es az paharnoc mestor  
meg ielonte neki az v almat Joseph kedeg ne  
ki mind zereuel meg magara az v tet mond  
uan Az harom zolo vezzo kit lattal peldaz hard  
napot kik nec vana ez tomlocz bol ki vetetol  
es hog az kernalnat az ekos paharbol inna at  
tal ebbol az peldaztat es azt higged hog az elez  
tebi tisztossegod meg adattat es ezon keppe len  
mind



Az keier sito mestor kedeg hog halla ezt hog  
 elen bolien meg magarazta volna ez almat  
 ves meg ielonte neki az v almat Joseph ke-  
 deg en nekes meg magaraza modna Az ha-  
 rom tekeno textan eued az harom napot ki  
 napoknac vtna ez tomlocz bol tes ki vetetol  
 es atztofan hal meg es mikepp az textat  
 egy madarat feredol el zaguttat es meg  
 ettec azon azt eued hog az te testodetes el  
 zaguttat es meg ezic es mind ezonkep-  
 pen len Joseph nekes az v alma azonkepp  
 be telefodet mikepp meg latta vala ki edeala  
 meg magaraztat **A**zert immar ved iol  
 ezodbe mit extuet vas magarazo mestoroc  
 mind ex lata fogbol es mit adnat mi nekone  
 ebbol osmeronit es extenone Azert ekkepp  
 magarazat es extic hog mikepp pharaho ke-  
 ralnac tomloccebe harom foglat tartatnac  
 vala ezoc kozzul egyic vetetec ki az tomlocz  
 bol atztofara masic az eleztebi tizto segere  
 harmadic kedec igon nag felsegere es nag va-  
 sagra Ezonkepp az mennei keralnac tomlocce



32  
35

be azaz ez velagba ki tomlocbe vajonc be ver-  
 tetnen elo züleinknet binokert. **E**s ez tomlocz  
 be tartatnat hazomalladbeli emborot folya-  
 kiknet kozzile mitoron ki vetetnet ez tomlocz  
 belol vitetnet az potolbeli acztofüm kik pel-  
 daztatnat az keierfion. **N**emelet kedeg mico-  
 ron ki vetetnet ez velaguac tomlocbebelol vetet-  
 net az eleztebi tiztoffogere kik peldaztatnat  
 az poharnoc mestoron. **N**emelet kedeg kik meg  
 zabadulnat ez velagnac tomlocebol vetetnet  
 nagz feljogos tiztoffogere kik peldaztatnat ez  
 zent Jofephon ki mitoron meg zabadula az  
 tomloczbelol zezoteter imind egez egiptom-  
 nat orzagun feiedelme. **A**zert ez zent nas-  
 zac es peldazatokinat gokerebol adatic erte-  
 none nemnemü ielos iegoc ki iegokbelol  
 embor velheti es nemikeppen meg osmerheti  
 kik legener el vezendoc es kik legener idno  
 zülendoc es kik legener igon nagz zentsegre  
 melroc sollchet ezoket tokeletosséggel senki-  
 net azvr isten meg nem atta osmermi kit  
 megbizonort az zent iras bolnet konnebe



módna Sunt iusti atq; sapientes et opera  
 eorū in manu dei et tamen nescit homo utrū  
 amore vel odio dignus sit Vadnac igazac  
 es boliet es az ő minellhadetor isten ec kezebe  
 vagon demagn nem mija embor ha zeretet  
 ie/auag kedeg gulo fogre melto **I**mmax ved  
 iol ezodbe az ierjoket mel iegogbelol velheti  
 embor carhozattit azert vadnac hazom allat  
 bel emborok kik mitoron ki vetetnet ez velag  
 nat tomilacebelol legottan viteretnet az po  
 colbeli atoztofura kik peldaztatnac az ke  
 nersitonet hazom tekono textuian azert  
 ezoket embor velheti es nem keppen meg  
 osmerheti hazom ielos iegbelol **E**lso ioge  
 vezedelmnet es carhozatnat ez mitoro embor  
 on magaba azt osmeri hog az lelki iozag neki  
 sem mire nemkel demeg ha masba latta aztes  
 iredli es bannia ez eleren meg ezonuelagba  
 ordogge leth mert lak ordog az ki az iduosse  
 grenalo ioth nem zeret es ez elerenet ket  
 seg nekiulon ordoggel kel el rezni kit meg  
 bizonyot zent gerogyi dontor ekkeppe módna

met miatta  
 duozulm kel  
 ne



34  
 37  
 Kiknet lattanc neheznet vrnac ignia | egoc  
 mumar | carhoztac | auag meg carhozandoc |  
 De mi legon vrnac ignia | bizonyaua | nem  
 egeb hamis | ak regulanac hiusseggel ualo  
 meg tartasa | istem zeretet engedelmessag |  
 alazatos sag | haborusagot bekeuel zennedes  
 efelen felkeles | vezteseg tartas | disciplina ve  
 tel | es mind ezokhoz hasonlo iozag | mind  
 ezoket kik teljes zuuel nem zeretic | es nem  
 teric | vezedelmnec | es carhozatnac igon nag  
 iege **M**as velos iege carhozatnac ez mi  
 coron embor osmeri magabul | hog v iambor  
 emboroket | es egeb malasztbeli emboroket  
 ne zeret | de vket guloli | vtala | es vjan bin  
 talen haborgatta | ez eleren ordogyt az vattat  
 kouet | ki ordog abbinben el aggot | es meg  
 vacult | sonha meg ne zomic apocnac habor  
 gatsatul **E**zonkepp az carhozandoc | mikeppe  
 ordog guloli az igazatat | mikeppe bizonysa  
 got vertonc belole mind kezdetul fogua | hog  
 isten ez velagot teromte **A**me pelda nekod bi  
 zonsaggal **A**daminac ket fia vala | cayn | es abel



cayn vala iezes carhozando Abel kedeg m  
 la igaz es iduoziulendo cayn az atkozot  
 meg segnet miatta abelt attafig meg ole  
 ssach patiarchanac ket fia vala esan es  
 iacob Esan istentul vala meg vetot iacob  
 kedeg valasztatot esan ki vala meg vetot  
 iacobot kit isten zeret vala mind halalaig  
 haborgata es gulole Saul keral kit isten  
 meg veti az engedetlen segert dauidot kit v  
 belebe valasztat ezt mind halalaig gulole es  
 haborgata supont immaz edeb alab ame  
 cristot vnjon magut es mind vtanna valo  
 zent martirozat az carhozando gulolter es  
 haborgatnan nag kinnal meg oldostec  
**H**armad ielos ieze carhozatnac az at  
 kozot engedetlen seg ki lezon keuelsegbol  
 mert mindon engedetlen segnet keuelseg  
 gokere ki zinet embornet meg kemenoyti  
 es v lelket meg vakertia v haj ez eleten  
 attafianac vetket oromest meg ne bolata  
 miert v meg ne bolata azert isten sem bo  
 lata meg neki binet sohha kit vnjon vnjon



70  
39  
maga meg bizonyt monduā ha meg nē  
bolatandoc emborok net az ti mennei  
atutokes nē bolatā meg ti nettoc bintoket.  
Azert valaki ez életen kemenysegos gülosegbe  
meg maradand ennet ketseg nekülön el kel  
vezim mert az bizonyag monga Azert ved iol  
ezodbe hog mind ez folül mondot harom al  
lat bel emboroc meltan módattnac meg vet  
tetetnetec es carhoz andocnac mert meab m  
laztottac magoknac az gonossagot ayo  
zagerit az gülosegot az zeretetert az cart az  
neresegert az kint az duossegert az poklot az  
az menozagerit az orok halalt az orok ele  
tet es ordogot az istenert Ez életenoc kik  
az bimbén el macultac es abbint tezik min  
don felelm nekülön ezoc naprol napra he  
trol hetre idorol idyre abbimbe vziuoc el  
kemenül mkeppē az cristall kü ki volt elez  
teb ieges az regnet vtanna miert sötatal  
lot valtozic kü evi hog im ma meg nem  
oluthat Ezonkeppē az carhoz andoc es az  
el vezendoc ol igon meg kemenül net abbim



be hog sem minemü p̄dicaciõra v̄ziug pe  
 mitenciara meg nē lajgulhat pelda nekod  
 az gonoz judasol ki az bimbē el vacula es  
 v̄ziue meg kememile annera hog ayo ie  
 sot meg gūlõle es v̄ p̄dicaciõiat meg vta  
 la fenõgetesēnel semmit nē gondola es ket  
 segben esūen magat fel aczta aczto farol  
 ala zacada hasa kette hasada bele ki omila  
 es ekkeppē oroc pocolba mene Ezonkeppen  
 mindon ki ioth nē zeret iamborocut gū  
 lol es mind egeb bint gonoz zacasbol fe  
 sem nekūlon el tezon ofmerie magat az  
 keuersito nel pocolbeli aczto fara melto  
 nac lennie ¶ Immar lassoc es tanuloc  
 azt meg hog minemü iegbelol ofmerheti  
 meg embor azt ha idnossegre melto es  
 mibol ofmerheti meg embor azt hog v̄ igon  
 kinnien es keues erdommeles idnozülhet  
 son ved iol ezodbe mezt ennet egebet ko  
 zot harom ielos ieget leloc hog embor igon  
 kinnien idnozülhet ha acara demaga ke  
 ues erdommel ¶ Elso ielos iege ez micozon



47  
41  
embor azt osmeri magaba hog y iocat es  
aportatos emboroket zeret es tiztol mert  
ha milaki iamborocat es iduozilendo em  
boroket zeret meg ha binnel teljes volnaes  
azzent zeretet kinel az iambor emboroket  
zereti meges idnossegnet vtara hozia vtet  
es semmikepp el nem higgja vezni vtet hog  
ezekkepp legon azzent was ugon miluan es  
ugon ciossen meg bizonytia ezt holoth vj mod  
zent petor apostol Atum fia minden dolgo  
toznac elotte egymast zonetlen zeressetoc  
mert az zeretet binoknet soca ssagat el fodo  
zi hog ezekkepp legon wonc vnou maga  
meg bizonytia modua magdalombeli ma  
riarol ki nag bmos azzoimallat vala Meg  
bolattattac neki sok bmer mert ugon zerete  
engomet hog kedeg minden nag bmos  
embort meg oltalmazon v i sten az oroc en  
hozattul az igaz iamboroknac zereteti  
Ez miluan meg bizonytatit moysesnet  
első korinebe holoth vj modatic hog ha v  
isten lelt volna az oth kerali varasogba



Tvkct

ez velagba

tiz igaz embort ol' igaz kedves v' istennet  
 elotte az igaz embor nec iamborságú hog'  
 az zamtalan bmos emboroket kik vala  
 nat az oth kerali vara fogba es mind az  
 v' tartománogba meg tartotta volna es  
 el né sileztotte volna az tiz igaz embor nec  
 zereteti er' Azert ebbol adatic osmemont  
 inluan valo bizonság hog' ha v' isten el né  
 veztotte volna az zamtalan bmos emboro  
 ket az atkozot ondog binert ki módatic  
 meribe cialto binnet tehat naggyul mmb  
 az v' isten meg tartá az egh bmos embort  
 kertot auag' harmat az iambor emboro  
 kert kiket v' zeretot es zeret Mert az ol' em  
 bornet ki apocit zeret bator relos bmos  
 legon ennet ol' mel' angali zure vagon so  
 meg v' módor hog' isten ziv vagon benne  
 Mert valaki attusiat zeret inluan valo ie  
 got ad hog' v' az igazac kozzul valo ket meg  
 bizonyt zent Janos első leuelenec harmad  
 rezebe holoth v' mód Mi tiggot hog' ez halál  
 bol eletre mert zeretfor atancfiat Azert első  
 megfont



los iege ez kibol meg ofmerheti ha iduozu  
lendo anag ne micoron v teles ziuemel iam  
borocat es igaz emborokeet zeret mert az  
carhozando sohha iduozulendoket ne zeret  
het de lac azocat kik v hozza ha sohlat

**M**asod ielos iege kibol embor meg ofmer  
heti hoz v kinien es keues erdommel iduo  
zulon ez micoron embor azt ofmeri magaba  
hoz v az neki tot bozzusagot kinien meg  
bolata attafianac Mert semminenti lelki  
iozag istent olan igon hamaz meg ne enges  
telheti es v bmet az v isten semmiert hama  
zab meg ne bolata mint azert micoron v atta  
fianac vetket teles zinebol meg bolatta kit  
vionc ynonmaga meg bizonyot elkeppen  
modna ha meg bolatandotoc ti atatoc fia  
mat teles ziuetogbol ti atatokes meg bo  
latta nettoc bintoket Ezt inluaban oluasod ti  
tenonmagad holoth vj modaz az inadsag  
ba Es bolas nekone mkepne mies bolatoc  
mi nekone vetotekner Azert igon nag ie  
los iege ez kiucl embor igon kinien es ke



s ámenere  
ehet: aytá  
ágadoz

me

ues erdõmel iduozulhet mitorõ kinné  
meg borat attafianac. **H**armad ielos  
iege kibol embor meg ofmerheti ha iduo  
zulendo ez mitorõ embor azt ofmeri ma  
gaba. **H**og napprol nappra iobba kiuána  
letet es gacorta indultatit es kezereytetic  
belol zinebe hog ioth regon. **E**uol bizony sag  
vront ynnon maguboloth vj mód. **B**odogoc  
kik ehözic es zomehözic az igasságot mert  
yk meg elegodnet. **D**otoroc ez igeket azon  
keppé magarázac módná. **E**hözic es zome  
hözic az igasságot ez mindoncorõ kiuá  
cõzma isten iozagba es malazdba mtab es  
feleb neuekod. **E**s haznalmia. **A**zert ez ha  
zom ielos iejot ha valaki magaba ofmeredi  
tudniannert ha iamborocat es isten felo em  
boroket zeret es ha kinnén meg boratá az el  
lene valo rethot es ha zonetlen kiuána  
iobba letet. **E**lesten igon kinnén iduolul  
de maga keues erdõmel mert igon kinnén  
bornet ez zent hazom iozagot meg tartam  
mert mubtat benne semmit nem zenued. **E**s



meg peldaztatet az kernalnac fe poharnocan/  
ki harmad napnac vtanna az tomlozabol  
ki vetetet es az eleztebi tiztoſſege meg adat  
tutet. Ez harom napon peldaztatit ez harom zent  
iozag tudniamiet az zent toredelmesség az  
zent gonas es az keuestonne zent penitencia  
kut az gonto pap hag az bmos emborner es  
ekkeppen ez zent harom iozagnac vtana meg  
adattatit neki az eleztebi tiztoſſege kut el vez  
tot vala az binnet miatta. **I**mmar lassac  
es tamiloc azt meg hog minemü iegogbelol  
osmeihettoc azt meg hog ha valaki legon mel  
to az nag zentségre es duoségre kut erdomlortet  
az nag felleghos zentoc Ennet ieget es meg osme  
reit meg peldaza az vr isten zent Josephnet na  
uala zenuedesebe es mind az v alomlatasiba  
ki meg ungon iuan moysesnet konnebe Mest  
mikeppé ez zent Josephre ki vala airtatlan es igaz  
iffyn es tizta ziz az kegelmes vr isten sokkep  
pen valo naualat reiaia borata Es azocut mind ez airtatla  
meg zenueduen Ennet vtana igon nag tiztoſ  
segre vtet fel magaztala es fel veue ekkeppen

es ig ekkepp  
iduoziul az  
rpiusnac kin  
ianac es hal  
nac erdomiee



46  
Mert mitoron vristēet zent zerepe volna  
acua vtet haborsagnac tizenel meg ke-  
sertem es meg bizonytium vj hog vnón at-  
tisiant reia tamaxta kik vtet meg gúlolet  
es meg vtalac. Azert hog az vattoc Jacob pa-  
triarcha mindon fiainac fölötte zereit vala  
vtet kiert v reia ireghodm kezdenet es tana-  
lot rea tartuam acuat vtet meg olmie am me-  
zobe holoth attoknac lordnat oryat vala es  
vset be vtet eg o latornaba hog oth meg ha-  
lon. Es ime ezonkozbe latat azt hog az orzag  
bran iunet aros emboroc terhes tenekkel es  
gyerokkel es gondolac azt hog az latornabol  
amki veszet es aggnac el vtet penzon az aros emborac  
net es adac vtet nekik harmig penzon. Es im  
uec be vtet egiptomba. Es vtet ottes el adac sa-  
zaho keral oduarbizanac futi farnac. Es hog ez  
meg osmere ezzent isunac nag iamborsagatt  
es v nag huseget es bolcseget hazanac mindo  
tiztossaget reia buza. Es ime azag ellenszeg ki  
mindon ioragnac ellenkodo az zonanac zerte  
lenvalo zereitet reia tamaxta es gerizte es mōda  
egfēb sōc zo kozot



neki hal' velem sselele ez zent ifiu es mōda  
 El az vt isten ki engomet mind ez napeg  
 zeplotelen meg tartot es meg orzot te tu  
 dod azt hog ez en vram es te vrad mind ez  
 v hazanac tiztossēget en ream bizta lak te  
 raytad nē adot en nekōm hatalmat azert  
 semmikeppē nē teyom azt mit te ebben acat  
 nal Es hog el igon kezeertene vtet es ez zēt  
 ifiu semmikeppē nē engedne ragada palas  
 tat es kezde meg tartama es v ki vete na  
 cabol es ekkeppen kezebol ki zalada Es ez  
 hituan parazna magat meg zejone es  
 igon meg bozzula es haragiaba vranac vtet  
 be vadola ekkeppē hog v rayta acat erouel 30  
 mezmot remnie es az v palastit nagob bizon  
 sagra neki meg mutatata Es ez vt mind ezoket el  
 huue es vtet meg fogata es az tomlogbe vette  
 te holoth valanac titatuan az kernalnac pohar  
 not mestore es az kezesitoknet mestore kikuet  
 alomlatat focat igon igazan es huon meg ma  
 garaza Tortenec es len vj hog ez kernalnak es  
 vt isten ielonte meg ej igon nag ionendo tit



kot Es az titoknac értelme ez vala hog het  
 extendeg egiptomba es mind kozonségos  
 földön lenne igyon nag beufég Es meg enet  
 vtanna het extendeg lenne igyon nag zükfég  
 Es ez titkot senki né leletteret hog keralnac  
 meg magazaza es értelmet meg mögja ha né  
 lac ez zent Joseph Es tanalot tartuá mind  
 az orzagbeli iobbagocvác es bollet mit kel  
 lene tenmót es ez dolokhoz latmót Es mind  
 az egez tanali ezt vegerze hog az het beufégos  
 extendegbe gyptenét egbe mindon eleségnet ti  
 zedet hog az iguendó zükfégnet het extendeg  
 be legon miuel elmót mind embxnet mind  
 baromnac Es ehöz latot es mind ezoknet meg  
 az keral mind az egez tanalal zerze Josephot  
 es ada neki hatalmat mind az egez orza  
 gon hog valamit acat mindont meg teljes  
 son mint igaz akkeral vnyon maga es ek  
 heppé az söt haborusagnac vtána igyon nag  
 tztosségre fel vetetec vj hog az keralnac vtá  
 na len masod keral **A**zeit mind ezogbelol  
 az vi isten ezt ielonte es ezt ada meg osmer

zerzesere



nong hog valakiket az vristen zeret mint  
 ez artatlan zent ifiut ioseffot es kiket atai  
 nag malasztal es nag felsegosszentsegre  
 felvennie azokkora mindomikkre zotot bo-  
 latnia nag habornysagot es soc naualat  
 hog ennec vtana vtet fel magasztala az me-  
 nei felsegoss nag vrasagra Azert dso iege az  
 nag zentsegrer fel vetelere az nag habornysag  
 nac zenuedese kit inluan meg peldaza es meg  
 elonte vristen ez zent ioseffon mikenpen meg  
 mondatec **M**as kепен meg elonte vr-  
 isten kik legenecc meletoc az nag tokeletos  
 zentsegre iosefnec alomlatasnac miatta Mert  
 mikenpen folul meg vagon modua mitoro az  
 latu almaba hog az mezon matnana az tiz-  
 ket atafiu es immar mitoro ejoj keuet at-  
 tac volna ez zent iosefnec keueie fel allapoc es  
 az tizon egy atafiamac keuei mindkorul al-  
 ua imadac iosefnec keueiet **E**z iosefnec keue-  
 ie peldaza mind az nag habornysagba vetot em-  
 boroket Mert mikenpe az keuet igon soc kепен  
 nomorgattac mert elezteb az saxonall emgiac



es egbe zorevñac es ennet vtāna megieplic  
 es meg hadriac meg zoriac es az kúkozot  
 igon lagan meg toric es ēnec vtāna meg  
 guriac es az tizēs kemincebe igon meg si  
 tic es mind enne sōc iomorusāgnac vtāna  
 lezon kello keñer belole es iğ illic az felsēgos  
 kernalnac aztalara Ezonkeppen valakiket az  
 vñ isten mlaztot az mēñer vendegsēgnec viga  
 sagos es nag cāzdasāgos aztalara ez velag  
 ba azocat igon sokkeppē valo nanaalanal meg  
 iomorgattā hog ez sōc haborusāgnac zen  
 uedesēnet vtānna legēnet mēltoc az nag  
 tokeletos zentoknet diosēgere es erdome  
 ie hog kedeg ez haborusāgnac zen uedesēnet  
 miatta iussōnc az nag felsēgos zentoknet  
 diosēgere vegōnc bizōnsagot exol zent  
 iasñac bizōnsagabol holoth vğ mōd dauid  
 pph̃ta az sōltar kōñbe kik vetnet kōñhulla  
 tasōgba vīgāsagba aratnac Jarnan el men  
 dogelnet vala es sīñac vala vetuen es himt  
 uen magot meg temen kedeg iunet vala nag  
 vīgāsaggal hozuan az v keñeroket dxt acnāia



28  
57

módania hog' ming' eltagba elnet az idag'  
 zülendot az söt habozságnac es az söt na  
 ualanac zenmedesébe sünac es keferognet  
 es ennet maitta az iduossegnac es az nag'  
 erdomnet maguat hinitic es vetic hog' ha  
 laloknac ideien ext nag' vigasággal meg araf  
 sac es magocut vele meg terheluen es meg eko  
 septuen es uj ekkeppen nag' duoseggel es nag'  
 beuségos cizdagággal mēnet be az orok ha  
 zaba miképp' mind ezokról inluan valo  
 peldanc vagon mind az zamtalan zent  
 martromocról kik mind az söt habo  
 zuságnac zenmedesēnet vtāna intottac  
 az mēnnei nag' vigaságia es duosegre  
**H**armad keppen meg telonte vristen  
 kik legēnet meltor az nag' tokeletos zent  
 segre es duosegre josēfnet az masod alom  
 lata sanac maitta micozō azt latu hog' az  
 nap es a hod es tizoneg' lillag imadat  
 vtet dert az hodon adatic extenont az to  
 keletos zent alazatoság Tokéletos ala  
 zatoság kedeg ez micozō valaki mīndon



34  
52

mindonnel

emboroknel magat aleyta vtalatosbnac  
es gonozbnac zinener toketos bizonsaga  
ual mert mikepp az hold mindon villagnac  
alatta ujon ezonkepp az toketos alaza  
tos mindon emborner labanac alatta felzic  
es mindon einbort maganal iobnac itel es iob  
nac aleyt es vmmagat vtalac es gonozbnac  
aleyt Ez eleten senkiuel nem habozog de min  
don bozrusagot bekenel zenne de meg ki ennel  
nagob az haborusagot maganac nag iere segge  
turti Ez eleten senkit nem vtal senkit ne itel  
senkit ne ingalmaz senkit ne gylol de mindont  
zeret es mindont maganal iobnac itel es iob  
nac aleyt zinener teljes toketos segenel Es  
mikepp az hold mindon villagnal nagobnac  
lattatic Ezonkepp az toketos alazatos min  
don egeb zentoknet kozotte nagob zent Ennet  
toketos bizonsaga vront vnon maga kizol  
vj mond zent lucu ewangeliomanae kilen  
ced rezebe valaki ti kozottetoc kisseb ez mindon  
toknel nagob Masut meg vj mod zent mathe  
rita meg konnener huzad rezebe Socan lez



nec az első vtolsó es az vtolsó első Azt  
 avaria módami hog valaki aleyti magat  
 elsőnek ez vtolsó lezon az kienel seget miat  
 ta es valaki aleyti magat vtolsónac ez ele  
 ten lezon első azzent alazatosfagnac miatta  
 peldn melle igon inluan valo mert ezt iol la  
 tot hog az keret menenel elol ala iar anneual  
 iar fel vtol Ezonkepp mindon hiv keretben ez  
 velagba menenel alab iar zent alazatosfag  
 nac az ioneudo velagba anneual megon fel  
 ieb egebeknel Ezt meg bizonyitja Isidorus doc  
 tor móduan Acti mel igon nag nomos felseg  
 leg alazatosfagot mert menenel incab alaza  
 tosb leiendey anneual incab konet teyodet  
 az felsegos nag duoseg ¶ Ileged keppen meg  
 relonte vr isten kik legener meltoc az nag  
 tokeletos zent sege es duosege Josephnek aló  
 latafanac miatta micozon azt lata hog az  
 tizoneg lillag inmadac vtet Ez lillagokon ada  
 tic extenonc az tokeletos zentoc mert mi keppé  
 az lillagok nappal mind el éneznec es nem  
 lattatnac de ével meg lattatnac es fenoscodnec





Ezonkeppé az tokeletos zentoc / es mind az  
 nag malasztos emboroc nappal / azaz / mig  
 ez velagba elnet mind addeg el eneztic / es  
 el tirkolac az v bennoc vilo zentségot / es az  
 ystēnec zent malasztat / azért / hoz az henduo  
 segner zele tuloc el ne fuya / es orulnet vigad  
 nac az haborusagnac / es bozzusagnac zenne  
 desébe / hoz ez bizon legon meg irta zent lucan  
 apli eletnet koinnebe / holoth vj módatic / El  
 menne vula az apostoloc az ege gult tanali  
 nac elole nag viga saggal / es nag grommel  
 mert meltoc lenet / xpsnac neueiert bozzu  
 sagot / es haborusagot zennedmoc Ezonkeppé  
 oluastoc egeb zentokrol / es hoz viga tatic / es  
 orultec az nag kinnac zennedesébe **Zent ago**  
 ta azzonrol vj oluastatic az v zola zezot zolo  
 smaba / hoz vigan / es dilekoden megon vula  
 az tomlot / be vj mint ha hittac volna / vtet nag  
 cizdag sagos / es generisagos vendegségbe / es  
 az v kinnat / es kesalcodisat / imadsagaba / v  
 nac avanla vula / **vj oluastatic** zent vince  
 martiroles / az v zent zolosmaiaba / hoz imco







az tokeletos  
entoc

az haborniságnac es az kinnac zenuedese  
be de zamtalanocit lelont es oluasfönc  
az zent martizomoknac zolosmaiaba es  
az v eletogbe ábert melttin peldaztatnac az  
uillagoton kik nappal el eniez nec azaz mig  
ez velagba elnet addeg bn magogba el eniezt  
uen vagon az nag tokeletos zentség es az  
isténec nag malazta mikepp meg módater  
de evel azaz micoron el hugoznac es el aloznac  
az halalnac miatta tehat annac vtána az to  
keletos zentség es az isténec nag malazta igy  
fenlic es meg tentic mind orokkiul orokke v  
bennac. **E**tyod keppen meg ielonte az vr  
isten kik legener meltoe az nag tokeletos  
zentségre es az nag felségos dioségre eb  
ben hog Joseph aztes latin almaba hog az  
fenosségos nap imada vtet az hoddal uge  
tombe az holdon peldaztat nec az tokeletos zent  
alazatoság es az fenosségos nap peldaza az  
nag buzgoságos zent zeretetyt kinet miat  
ta intottac az istent zeretoc az nag tokeletos  
zentségre es az nag felségos dioségre.



589.  
 57  
 Azert ved iol ezodbe es vessed iol iea az el me  
 det mert miképpen fen az egbe mind az zam  
 talan uillagnac kozotte az hold es az nap fe  
 nosbec ielosbec es nagobbac Ezonkeppen az  
 zent alazatosság es az zent zeretet mindon  
 egeb istem iozagnac kozotte felebuoloc  
 zentsegosbec es mindon iozagra es mindon  
 meihnei kiminet gyorteseie es iduossegre  
 haznalatosbac mert valakibe ez zent alaza  
 tosság es az zent zeretet lepend mindon istem  
 iozag mi vagon földön meihyon mind vele  
 vala es nala tartat kit meg bizonyit az zent  
 uas bolinet miatta az zent alazatosságról  
 módvan Mert ez zent alazatosság mindon  
 iozagnac aima kiuiden zol de igon nagot  
 es igon soat fog Mert miképpé az aiatul so  
 gattat az embor es v tüle zületic es fel neuel  
 tenc es tartat Ezonkeppé az zent alazatossa  
 gtul zarmazic es zületic mindon nemu zent  
 iozag kit meg bizonyit azon boli monduan  
 Jouenet en nekom mindon ioc v vele igetom  
 be es zamtalan tiztosseg v kezemec miatta

Ez zent igek  
 es mind edeal  
 meg itatat  
 mindon iol ve  
 ezebe es sohla  
 ne feleigge ha id  
 uozulmi acce



Azert higgyon meg az zent uasnac kibe  
 semmi hamissag ne esbetet mert mindo  
 lelki uezag kiuel kel embornec iduozulm  
 mind ez zent alazatosagba lelod meg  
 Mert ennet uezte mindon zent uas es  
 mind az zentoc az zamtalan tiztossegot  
 es az nag tokeletos zentsegos malasztot  
 hallad hog moda az zent uas az bolinet  
 miatta Jouenec ennekom mindon iok  
 az alazatosagnac miatta es zamtalan  
 tiztosseg v kezemet miatta eth az kezon  
 eried az alazatos dolgot ¶ Zent Jobes en  
 net uezte az nag felsegos tiztossegot holot  
 vj mod Valaki alazatos leyend ez duoseg  
 be lezon ¶ Zent petor apostoles ennet uezte  
 holot vj mod Alazator magatocit az hamil  
 mas istenec kezener alaya hog titoket fel  
 magasztalon az visitacionac ideien Az vr  
 istenszeg tezon visitaciot ielosbe harom idon  
 Elezteb zotta meg latogatina ez velagba  
 az zent alazatosocit adnan nekik bersegos  
 malasztot Mas idobe latogatta meg hala



loknac idepen vket fel viuen menneknet  
oragaba erdomoknet nag bersegenel  
harmadzor visitala meg az vi isten az zet  
alazatosocnt az vtolsó iteletnet napian  
holoth annera magasztaltatnac fel mind  
ezzelos velag elot menere votac alazatos  
bac egebekinel **E**zent diuid pphetaes ez zet **E**z velagba  
alazatosagnac igerte az nag felsogos tizto  
sogot kit meg ut az soltar koribe moduan  
az vi isten ki magasztagba laczic alazato  
sont nez foldon es mermon hoj vket helhoz  
ressé az v nepenet feiedelmuel az az felsogos  
ielos zentoknet kozibe **E**zent alazatosag  
nac iedzotte es tulardonortotta meg az bodog  
anaes az nag felsogos tiztosogot micoron azt  
moda zent eisebot az zonnac elotte lelkenec  
nag edossogos viga saganal Mert tekinte az  
vi isten v zolgalo leiananac alazatosagut mert  
ime ebbelol engomet bodognac modnac min  
don nemzetoc **E**nnec igere es ada az nag  
felsogos tiztosogot meg az zentoknet zenties  
mi vionc xpus ihus Valaki ti kozottetoc kus

ekkeppen moduan



62  
60

idgub

† ennel

seblez nagob mennekner orzagaba izert  
mind ez zent nasoknat bizonyagabalol hgy  
ged eros hittel hog ez zent alazatosagmar  
attac az nag felsagos iztossegot mindfoldo  
mening izert lak ez az felsagos zent iozag ki  
emboener lelket tart es igazgatta az orok id  
uossgeze Mas felsagos lelki iozagot lelone zet  
uasba ki chz hysoulo es igenlo demaga zebh vign  
sagosb es felebualo tudniamiert az zent zeretet  
ki ol igon nag felsagos iozag hog lak vnonma  
ga tarfa es buia az isten neuet kiol vg mond  
az zent iras Deus caritas est et qui manet in  
caritate in deo manet et deus in eo Izv isten  
zeretet es ki lacozi zeretedben istenbe lacozi es  
isten v benne Ez zent zeretet ol igon nag fel  
segos iozag hog ha valakibe leiend mindon  
nemii iozagot nala tart Es ha valakiel  
ne leiend egeb iozag valamin benne vagon  
mind heaba vagon kit ekkepe bizonyot  
zent agoston docto modua legon mindon  
zentseg egh emboibe meg ewel gonozza lehet  
de ha az zent zeretet benne leiend sohha gonozza

mmmmmmmmmm



nē lehet **M**ert azzent zeretet ol' igon nag  
tokeletos zent iozag annera hog' miképpen  
az egh isten inon magaba egh igon nag  
tokeletossēgos io kibe vagon es kitul zar  
mazic mindon io **E**zonképpē azzent zereted  
ben vagon mindon io es v' tūle zar mazic  
es lezon mindon io kit meg bizonyot zent  
pal apostol módvā hushago vasárnapi mi  
senec epistolaiaba **A**zzent zeretet habon sa  
got bekeuel zenued / az zeretet nē ellenkodic  
de mindōnet kegos / az zeretet senkiel vizat  
nē vonzon / az zeretet nē keuelkodic es tiztossē **E**z velagi  
got nē kiuan / az zeretet nē keresi azt amin  
atteste / az zeretet nē ingozlo es senki ellen go  
nozt nē gondol es nē orul az kegotlen sēgnet  
de ornendoz az bizonsāgnat / az zeretet istenert  
mindon nanalat el visel mindon ioth bizon  
mindon ellensēgot meg goz mindont el zen  
ned / az zeretet sohha malazobol ki nem esic  
**M**ind ezeket zent pal apostol módvā ki min  
don bizonsāgnat doctora es mind ezeket  
tamula azzent haromsāgnat oscolaiaba



hallagassad az edös bezedü zent bernard doc-  
 tores mel' igiton fel magasztala es dixer  
 ez zent zerebetot moduan. O zent segos zere-  
 bet te meg nomossertod az zinet es az testot  
 te istenhöz fel emelod es fel vizod az elmet  
 o edös segos zent zerebet te meg cizdagertod  
 alleköt es vtet mindon iozagnac ruhia-  
 ual meg gongozod es meg ekosortod ofel-  
 segos es hatalmassagos zent zerebet te meg  
 kotozod az nag hatalmas erosssegot es meg  
 gozod az istent kit senki meg ne gozhet o zent segos  
 zerebet te vag mindon iozagnac keralne az  
 zonia ki nekiul senkimet iduossag ne adatic  
 O zent meltan peldaztiter az zent alazatosseg  
 az holdon es az zent zerebet az fenos napon  
 ment mukeppe az menhon ez kento mindon  
 uillagnal nagobbac haznalatosbac es feno-  
 sbet. Ezonkeppe az zent alazatosseg es az zent  
 zerebet mindon lelki zent iozagoknac kozotte  
 nagobba haznalatosbac es fenosbet. Es vala  
 kibe leyend ez ket zent segos iozag ez diten  
 istenec elotte igiton nag es lodakeppe senlic



men orzagba az seraphim angaloknac kőzöt  
te kik nag buzgosággal geriedöznet es eg  
net az istennet zent zereiben kit meg bzo  
noyt az zent uas ekkeppé módna Ur isten va  
laki tegodet zeret fenlic miképpé an nap v  
fel tamadasaba es ezoc leznet iodalatosoc  
menneknet orzaga **E**s miképpé ez hold  
es az fenos nap setetseget el tauoztatnac  
ezonképpé az zent alazatoság es az zent  
zeretet valakibe leiend ez életen embor  
tiul mindon binnet setetseget el tauoztat  
tat es vtet istenec nag malasztanal meg  
velagosortat es mindon zentségos iozag  
gal meg ekosortat **E**s miképpé ha ez hold es  
az fenos nap ez velagot né velagosortanac  
ez velagba valo elete embornec semit né ha  
nalna Ezonképpé ha valamel emborbe ez  
zent alazatoság es az zent zereket né leiend  
semit egeb iozag né hagnal neki oroc iduos  
segere miképpé foliul meg vagon monduan  
**M**el igon nag zentségos iozag legon az  
zent alazatoság es az zent zereket ezt tenon



64  
magad megtanollad inluan valo pelda  
balol ha tekintez az nagy bmos zent azo  
inallattza magdolombeli mariaza ki mico  
ron volna nemel igon nomos es termettel  
igon nagy zepsegos vj mint kezali nezet  
ame annera meg alaza magat hog mico  
ron vionc xpus vln az axtal mellet hata  
moge keuile es mind v nomos segenet  
tztosseget hatra haguan az axtal ala buet  
es az iduozorto ihusnac zent labart meg  
olele es az zent toredelmessagnet konhil  
lata saual meg otoze es meg mosa es az v  
tztolendo zep haiaual meg toze es meg  
zaraazta es mind addeg ennet fel ne kele  
mig ne azt eadomle hallamia Meg bolat  
tattac v neki soc bmei mert engomet v  
igon zerete Jme mit eadomle az zent ala  
zatos sag es az zent zeretet Es ennet folotte  
azt eadomle ki hallatlan dolog hog harmitz  
eztendeig az kietlen puztaba penitencia tzt  
uan ne embor eleseggel de angali elettel elt  
vj hog mindon napon hetzor vitter fel vtet



67  
65  
az anjálót az egylet és oth az isten edösszjével és  
vígassággal elegodott és generikodott kit nem  
olvasónak hog tette volna xpus meg az b edos  
annanakes azért ezt erdomle az aztul ala bu-  
asnac alazatosága és az nag burgoságos  
zent zeretet Ebbol vertet az aporteratos zent zeri-  
zetosoc hog imma az aztul alat zotac keresni  
az istenec beufegos zent malasztat mitoro ne-  
kik azt ha ggar penitenciaaba hog az atafiaknac  
labokhoz bekelkogget

Venac neuebe kezdeset mondasset és vegez-  
tesset mindon io dolog **E**th kezdetic hog ha  
vagon valaminemü zent iozag kiket ha va-  
laki meg terend anag ha valakibe lelettet  
dit halalanat ideyen legottan mindon ban-  
tas nekulon fel iopulon menozagba? **E**z  
kerdesie ekképfe felelnet doktoroc hog het zent  
iozag vagon tudmiammet attatlan sag eleg pe-  
nitencia teles buu nullas meg bizonytot zer-  
zedbe menes bizony toredelmesség martinusagot  
zenuedes és gncortanalo gonas **E**z het zent  
iozag kozul lak egiic lehessen tokeletosségel



52  
66

valamel' embor be ez életen mint ez velagbol ki  
mulic legottan mindon bantas nekiulon men  
oragba fel ropul ¶ Első zent iozag az artatlá  
ság ki adatic embor nec az meg keresztolcsbe kibe  
ha valaki meg haland legottan mindon ketség  
nekiulon fel ropul az mēnei hazaba ¶ Masod  
zent iozag az igaz es eleg penitencia mert em  
bor acarmel' igon nag binos legon anne pen  
tenciat tarthat hog nē lak abin de meg a bin  
nec kinn a es mind meg bolattatic es ekkep  
pen mint meg haland legottā fel ropul az mē  
nei hazaba ¶ Harmad zent iozag az teles buu  
vallas kit mondont kintul bintiul valo oldozat  
nac kit micozō embor meg valland teleseggel  
legottā halalanac ideien fel vitetic men orag  
ba ¶ Eth immar ved iol ezodbe mert az buunac  
neg ielos ellensége vagon kik nē engedic hog  
embor az buunt meg valhassa ¶ Első hitotlenség  
mas halalos bin harmad meg nem gonas  
neged az dolognac el bagasa kiert az buunt en  
gettec ¶ Azert első ellensége az buunac hitot  
lenség mert az ki igaz hido be minen ez életen sem



39  
67  
v bmenet meg bolatasat sem az binner kinn  
nac meg bolatasat ne valhatta **K**it meg bi  
zonort zent **A**goston doctor modua keresztenc  
nec taneytasol valo konuebe **x**pūs atta zent  
eghaznac kuzlat hog valaki hyendi bolana  
tot valon es valaki ne hyi ennet bine meg ne  
bolattatic **M**as ellensége az buzu vallasnac  
halalos bini mert mindon valaki istenec ma  
laztaba minlen ez eleten buzut ne valhat **E**n  
net ez oca mert mikeppe az eleuen fetul el za  
cadot tag meg hot es az etel ital neki semit  
ne haznal **E**zonkeppe xpustul ki mindon huo  
net feie valaki halalos bime vagon ez v tile  
el zacadot tag es eghaznac kimle ez eletenec  
semmit ne haznal es v benne semmi reze  
minlen **D**ete mondanad **M**uoda az eghaz  
nac kimle es honnet vagon es mibol vagon  
ffelet **A**z eghaznac kimle ne egeb hanē lak  
az buzu **A**z buzu kedeg ne egeb hanem lak  
az kinnat meg bolatasat kit embornet kel  
lene zenuednie abbinert purgatoriumba  
anaq ezon velagba **D**e mmar lassoc azt



meg hog ez eghaznac kimle kit mondonc bu-  
 lunachonnet vagon es mibol ioth sfelet  
 Ez buluauag eghaznac kimle vagon es ioth  
 xpusnac kimnanac es halalanac erdomebol  
 ki ol igon dragalatos hog lak egh loppenet  
 vere eleg volt uona mind ez velag adossaga  
 nat meg fizetesere es eleg tetelere Es ol igo  
 beufegos len hog ne lak egh copenet veret ada  
 de intab egh loppenet veret dietaba ne hagra  
 de mind ki onta Es ennet nag beufegos er  
 dome vagon le teuen eghazi cunac alatta  
 es ez cu ne egeb hanem lak papa hatalma  
 es ez az cu kit vronc xpus adazent petornet  
 mitoron azt moda petor ime nekod adom meni  
 orzagnac aulat vala kit meg kotozh foldon  
 meg kotozuen lezon menorzagbaes es vala  
 kit foldon meg oldozandaz meg oldozua lezon  
 menorzagbaes Es imma mind ez velag vegeig  
 ez eghaznac beufegos kimlebol azaz xpusnac  
 kimnanac zent erdomebelol oztogantia papa  
 az buut annexa menere igaz atayia dert  
 mitoron teles buut adand es vallanga ez  
 embor meg



69  
életen mint ez velagbol ki mulic legottan fel ropul  
menőz agba mindon bantas nekiul Azert ez életen  
nag zent segos ionat halalos bin egh ielos es fő  
ellenfège ki meg banta az bulu meg né vallast  
**H**armad ellenfège az bulunac reuualo meg  
né gonas Mert vő vagon hog vő isten az bint meg  
bolatta meg az gonasnat elotte ha micorő embor  
az toth bint tokeletosséggel meg bantia es acaria  
meg gonnia miképpé ez elid pphca monija de az bu  
lut senki né valhatta ha né ha az gonast meg teiendi  
mert mindon bullaba be vertetie hog az bulu adat  
tatit toredelmefoknet <sup>ere</sup> es meg gonoknat **N**eged  
ellenfège az bulunac ez mitorő valaki azt  
meg né tezi miert az bulut engettet de ha ez  
folul módottacat mind meg teyendi tudnia  
miert ha az bulut igaz hitel hizi az toth bint  
meg banta az igaz gonast meg totte es miert  
az bulut engettet az tes hiuon meg tartotta ez  
életen mindon kerség nekiulon az bulut teleffeg  
gel meg vala es ha ez velagbol ki mulandic  
legottan mindon bantas nekiulon menőz ag  
ba fel ropul **N**eged zent ioz ag vagon kiert



embor eadonli halalanac ideien meribe fel me  
 neset meg bizonytot zerzedbe menes hog ez  
 ekkepe legon meg bizonyota zent thamas  
 doctor es az toruen kovv ezonkepe mondua  
 hog az zerzedbe menesnet matta meg bolatta  
**T** emborner nic mindon bme Mert zerzedbe menes istennet  
 igon nag felsagos zent aldozat mert mindonof  
 tulfogua agga magat mind v halalaig testostul  
 lelkoitul istenet zolgaltatara az zerzedbe menes  
 net matta ki zerzedbe be menes es oth vegig  
 meg maradas folul mul mindon nemu aldo  
 zatokat mikeppe modatic az toruenkovibe  
**M**ert ol embor ki be megon zerzedbe elegteb  
 istenet agga mindon ez velagi iozagat so meg  
 ennet folotte istenert mind ez velagot el hagga  
 es az zegen cristost zegensegbe koveti hog az  
 xpusnac oroc azdag sagara inthasson **M**a  
 sodzor ki be megon zerzedbe istenet agga nem  
 lak ez velagi iozagat de meg onon tulaydon  
 restetes es ezt az zent tizta sag tartasnac mat  
 ta es zenuedesoknet boytolesoknet es mind  
 eyel nappal soc io istem zolgaltoknac mi



78  
71  
la  
atta harmadzor zerzetos embor istēnet ag  
ga nē lak testet de meg lelket es vnon tulay  
don acuatatates mitoron v feredelmenet ata  
rattānac alaiā veti az zent engedelmessenec  
fogadasānac mātta <sup>nem</sup> ~~hert~~ loda ha apō zerze  
tos halanac idepen mīndon bantas nekūlon  
fel tōpūl legottan menorzagba mitoron v  
ezonkeppē istēnet attā magat mīnd testōstūl  
lelkōstūl es mīndon iozagauāal igetymbe

**E**z zent iozag vagon kmet mātta embor  
halalanac ideien mīndon bantas nekūlon fel  
megon menorzagba az zent es bizon tōredelmef  
seg kizol vj mond zent uasbeli petor doctor hog  
annerā lehet az tōredelmef seg hog meg bolat  
tatic nē lak abbin de meg mīnd abbinnet v  
kinnāes mīkeppē mīlūan meg tetat az toluay  
iol kī xpūs mēllet fūgge es magdalombeli mā  
uazol es egebekiol sotakiol **E**s mīnd egebeckozot <sup>az zent</sup>  
ert oluassōc hog anglis orzagba neminēmū ie <sup>tōredelmef</sup>  
los bīnos embor ioue senomiabeli esōkhōz es hōza <sup>segrol</sup>  
meg goner es egeb bīne kōzot ielos gonasā ellen  
hog vnon tulaydon leaniāual vethozot vola es v



züzességet el vortotte volna es az elsőket züener  
 nag töredelmességenel es nag keserűségos kon  
 hullataffal kerde azon hog ha volna ol peniten  
 cia kiert v istentül erdomlenere elen nag binnet  
 meg bolatasát kmet móda az első nag kegyösség  
 gel zerey fiam abba ne legon ketségod hog az  
 penitencia né volna ha aczod magadat peni  
 tenciaanac alata vermie Monda ez bingos embo  
 nag cialtasfal es nag keserűséggel aczom  
 en zerey atum ha meg ezor halalt kellene  
 zenuednő es oromest meg zennedő az iambó  
 pispok kedeg rayta koniorulnen ves vele igetó  
 konuere es hagu neki het extendeg valo peni  
 tenciaat miképpé toruen agiga Monda ez bingos  
 embor diam mioda ez hog lak ez keuestone  
 penitenciaat en nekom hagod mert nekom vő  
 temo hog ha mind ez velagot altal elnem elen  
 nag binuol zamtalan soc kinuol né volner ele  
 get zola tennom kit baltia ez iambor pispok  
 móda neki Men el fiam boytol lak harom na  
 pot vuzel keenerel erotte Es ez zagen bingos kez  
 de nagobban nag keserűségos sziaffal koniorge



73  
73  
mie hog haiggon neki meltan valo penitenciaat  
ki legon eleg elen nag zornu binnet meg bo-  
latafara Ez iambor pispoc kedeg lodalcoder  
ez v nag bizgosagos toredelmesszen es v  
lelkebe meg orule es nag edosszeggel monda  
neki Men elzeretofiam mong eg pater noster  
es mindon ketszegnekiul higged hog az io isten  
net v nag ergalmassaga meg bolatta mind  
bmodet Es ez zegen bmos ezoket halua nag  
readast ten es az foldre le esuen legontan meghala  
Es ez iambor esoc ext mind az varasnat meg  
predicalla nag oromel moduan hog <sup>latra</sup> purgato-  
riumnat mindon kinia nekiul fel ropult vol-  
na menozagba Azert ez toredelmesszen len az otro  
zent iozag kimer miatta halalanac ideien fel ro-  
piul az oroc hazaba Hatod zent iozag kimer  
miattas mindon bantas nekiulon embor fel  
mehet menozagba martiriumsagnac zenuede  
se micoron igassagert es bizonsagert kint auag  
nag bozussagot zenued kit meg bizonyt vront  
xpus vnonmaga moduan Bodogok kik haboru-  
sagot zenuednet igassagert mert onet meniek

valaki



lehet az  
testből

net ország. De ha módanai a valaki azt mient  
 imar ez may idobe martirüsagot né zenuethető  
 miképpé regonte zenuetec azert mit kelson ten  
 nont hog mastan valo idobe es martira lehetne  
 kea felelnet doktoroc es vj mondnac hog meg  
 lehet de miképpé lehessen ved iol ezodbe Mert  
 miképpé embor testből es lelogból vagyon ez  
 keppé az martirüsag kettő tudmamiert testi  
 es lelki kit mindon embor meg vallhat valaki  
 acaria. **E**lso martirüsag kit veth zent bernad  
 doktor módun Verontas nekiul haru martirü  
 sag vagyon tudmamiert beuségbe mertedetof  
 seg zegensegbe beuolkodes ifiü sagba tiztasag  
 tartas. **E**lso martirüsag ez micoron eleg vol  
 na mit enni sinia es mertedetof segot tart zen  
 ued es boytol valon mi lehet ennel nagob mar  
 tirüsag mint az vendedségbe ehözme socruha  
 nac kozotte szama es tizdag sagnac kozotte  
 zegen segot tartama. Ezonkeppé tezon vala zent  
 pal apostal ki vj mond yn magarol gottzom  
 en testomet es istenet zolgattara hartom zent  
 dauid kerales ig móda az soltra kőibe yn ma



38  
75

garol Alazom vala en lelkomet börtölessel es  
 zenuedessel Zent cecilia azzones ig nomorgat  
 ta vala az v genge artatlan testet hog az arañas  
 barsonnac alatta caliciomot visel vala es az test  
 nec ekkeppé valo nomorgatasával keresic vala  
 az martirüságnac coronaiat Mas testi marti  
 rüság vagyon zegenységbe valo beuolkodes Ezen  
 martirüságot nulla amaz eg özueg azon kinet  
 lak ket fillere vala aztes isténebe ada kut vionc  
 ihus latuan ekkeppé duere móduá Eyon módom  
 hog ez azomallat mindönel tob alamisnat ten  
 Harmad testi martirüság vagyon isuságnac  
 ideien valo tiztaság tartas Mert azzent tiztaság  
 tartas vi isténet ol igon kedues es ol igon kel  
 lemetos hog martirüságnac coronaiat erdomli  
 es ezt erdomli az testnet eros viadalaert kit  
 zenued az tiztaság tarto embor az testbe valo  
 tiznet es kiuanágnac miatta Azent azzent tiz  
 taság tartasnac miatta emborot né lak martira  
 lehetnet de meg angalokhoz es hasonlatossá lez  
 net es ki ennel nagob angaloknal nagob er  
 domot valhatnac Deat veti zent Ambros doctor



46  
vgy mond az angaloc test nekilon elnet de az  
zuzet testbe viaszkodnac kit az angaloc ne te  
hetnet mert nekik testok minen azert nagob  
az zuzeknet viadaloc hog ne angaloknac mert  
kedeg nagob viadaloc vagon ha testokon goze  
delmet vehetend net nagob erdomokes mert mar  
tiusagnac erdomet vezic kit az angaloc ne vehet  
net azert ehazul len az testbe valo martirium  
sag tud ma miert beusagbe mercedetossag  
zegensegbe beuolkodes ifiusagba tiztasag tar  
tas ¶ Ezonkepp az lelogbees hazikepp valo mar  
tiusag lehet első micoron embor haborusagot  
bekenel zenued mas micoró valaki meg homo  
cultacon koncorul harmad micoró embor ellen  
seget zeretiles imad erotte ¶ Azert első martirū  
sag ki lehet az lelogbol ez micoró embor haboru  
sagot bekenel zenued Ezt meg bizonyitja azon  
zent gergor doctor módna Ver ontas nekilon  
martira lehetone ha bizonyaggal mi lelkonagbe  
haborusagnac ideren bekesegot tartandonc Nem  
kised martirūsag az haborusagnac zenuedese  
de bizonyual igon nag Mert kinnebol volna em  
borner eg



37  
74  
zor az tor ala nacat vetne / hog ne ha coronked  
haborusagot zenuedne / dert ved iol exodbe mert  
az haborusagot bekeseggel zenuedne / zentsagot  
es malasztat nagob iege / hog ne ha valaki coro-  
cat vigasztana / es halottakat tamogatna / Mert  
vg mond zent gergor doctor / hog az temezet azt  
ne agga / hog haborusagba embornec bekesege le-  
gon / ha ne lak istener zent malaszt / es embornec  
tokéletos iamborusaga agga ezt / dert ez eleten mar-  
tinusagot meg valhatta mindon embor / ez may-  
idobees ha bekesegot tart haborusagba / **M**as  
martinusag az lelogbe ez / mitoron valaki meg  
nomorultat / konorul / kirol ekkepe / zol zent  
gergor doctor modua / **E**gebkepe az / meg valto-  
nac tagia ne lehetonc / ha ne ha v rayta / es mi-  
atanc fiaim konorulendonc / kit ez io thus / vn-  
magas meg ten / uncoro / mi raytonc / ol / igon na-  
gon konorule / hog magat ne kemele erottonc  
az keseru / kinnac / es az zoruu / halalnac / alai-  
vetne / **E**z eleten martinusagot valla / az bodog  
ziu aia / kit meg bizonort / az zent euangelii  
ekkepe modua / **A**z te lelko det / es az ouet / kite ti



led zületot keferü segnet tore által föla Es né  
 iak az bodog züz maria vallotta ez elen marti  
 uisagot de mindon meg vallotta es meg vala  
 kik az custoson es mind az meg nomozult ze  
 genok konkorültec es konkorülne. Ezent  
 konkorületosseget iozagarol ielos peldat egebet  
 kozot ezt oluassoc hog nemminemü iambor az  
 zon ki nemel nomos vala mind test zereent mid  
 lelöt zereent ez iambor az <sup>azon</sup> coroon legionarib az  
 portlosocon igon konkorül vala az kegos custosert  
 ki len meg vtalua erottont miképp portlos  
 Miert kedeg mindon iozagnac ellen sege vago  
 ez iambor azzonac ez eleten idiossegos es zent  
 segos malasztat az v vira igon né zereit vala es  
 ezet vtet igon habozgatta vala Es tortenec  
 hog nemicozo ez iambor azon talala egh igon  
 zorini vtalatos portlost es atara neki alamis  
 nat adnia az portlos kedeg mōda neki addeg en  
 sem ezom sem izom es sem minemü segedelmet  
 tiiled né vezoc mig né engomet te hazadba vizh  
 kimer felele ez az zomallat es mōda xpūs nac io  
 zagenie ezt en né merom temne hog en tegodet



40  
89

en hazamba vigilec mert ez eleten corozat az  
 en vram igon ne zeren es igon guloli halna  
 est az zegen cor meg keserodet es az foldre le  
 esen surnia kezde Es ez iambor azzont azzent  
 konorultetossag meg goze es az foldrol azzent  
 fel fogu es v hazahoz vine Es ez zegen chor sir  
 uan kezde ez iambor azzonac konorognie azo  
 hog az vnon tilydon agara fehotneie vtet Es  
 iambor azzont ebbees meg goze azzent konor  
 uultetossag iol lehet tugga vala hog az v vra hamar  
 haza iune de maga mind ezatal az v kereset be  
 teleferte es v agara fehote Es minar hog inugod  
 nec ez portlos az hazassagnac agan ezonkozbe az  
 azzonac vra haza ioue es mikppen meg fara  
 dot acara meg inugodni es hog be menne agas ha  
 zaba ez iambor azzon kesleli vala vtet azbe mene  
 siol mert felti vala mind az portlost mind vni  
 magat halaltul Es ez ne vra semit de nag ha  
 zaggal az aytot be tazita es be menuen lata v  
 hazassagnac agat nag ekossagos zepseggel  
 meg veragorna es mind ahazat eze nag lo  
 dalatos edossagos illattal be teluen Es ennet



30  
80  
kezde oot kezdor m es tudatozma es vj lelet  
hog az potlosnac kepebe wonc xpus vn on  
maga felut az agon Aert ime mit erdomlot  
meg ezon velagba az zegenok on vallo konozu  
letosseg Aert ezert konozu letmet martir  
sagot mind on embor meg valhatta ha valaki  
zuuezerent konozu az meg nomorultacon  
**C**harmad martir sag az lelogben ez micazon  
valaki teljes zuueuel ellenseget zereit kit meg  
bizonyort zent gergor doctor modna zenuednie  
borzusagot zeretnie ellensegot martir sag ez  
vionkes ara parauolta ezt hog ebbelol nager  
domot es martir sagot valonc zent mathe uti  
meg euangelio manac otot zezebelot vj mod  
zeessetox ellensetoket es imagatox az titoket  
haborgatokert es ellentox patnarcodokert  
zent agoston doctor meg feroget ha ig ne terien  
dunc es vj mod ha valaki ellenseget ne zere  
tendi istent vm maganac sohha meg ne en  
geztelheti Mert iuan vagon valaki utasit  
guloli ez gilcos Ezon zent agoston doctor ad  
min nek onc iduossagos tannat ez elen zent no



41  
8  
zagia módvā En titoket atam fiaim tlel ellen  
setoknet zeregete mert binotnet sebecet meg  
vigasztasara semminemü oruosságot ennel iob  
bat en né osmeret. Mert ez ellenséget zeregete  
istēet ol' igon kedues es ol' igon kellemetős  
hog' ennet mātta az binos embor lezon istēnet  
barātta es v' neki zeregete fia. Ezt meg bizonyorta  
vront v' non magā es v' módzent lucā euan  
gelionat hator zerebe. Zeregete ti ellenséto  
het es ioth tegete az oknac kik titoket gilotet  
es ti eadomto lezon igon sōk es lezto az felségos  
istēet fia. Azt az ellenséget zeregete len az lelog  
bol harmad martiúság kit mindon embor meg  
valhat igon kimen kiactia mert né konet  
nac vagast. Azt ez martiúság len az hatodzent  
tozag kmet mātta embor halalanac ideien min  
don bantas nekiulon fel ropul az orot hazaba.  
**E**tetodzent tozag ki vagon keresztenségből **eth zol**  
zent gonas ki ha valaki hūyon tiztan es igazan **nas azzen**  
gacoland mind v' halalaig ennet mātta em **gonas zol**  
bor ol' igon meg tiztul es ol' atatlanna lezon  
hog' halalanac ideien mindon bantas nekiulon



fel 10piul menorzagba. **D**tat vetit ennet zent  
 doctoroc es vj mondnac hog az ki gacorta  
 gomic ez eleten gacorta zegonkodic az v binc  
 iert mert kedeg gacorta zegonkodic ez eleten  
 zegonkodes az binzol elec terelnet nagjober  
**E**rt meg bizonytlan zent bernard doctor es ij  
 mod. **V**risten azert atana hog meg goninoc hog  
 az binnet kinnaert az gonasba valo zegonko  
 dest valoc. **E**th az zent gonaszol vetitit min  
 den harom relos kerdes kiker nekoni ielosten  
 zikseg meg tudnont. **E**lso kerdes ez hog mene  
 haznalatt legon az zent gonaszat. **M**as kerdes  
 ez mitilt meg embort matib es ielosten az zent  
 gonasztul harmad kerdes ez ha matozic embor az  
 egzor meg gonit bint tobbe meg gonni anagn  
**E**lso kerdes len ez hog mene haznalatt vajo  
 az igaz zent gonaszat. **E**s vj mondnac hog igon  
 sok mert az igaz gonaszat miatta embornec  
 elmeie meg velagosodit iduossnegne vtat meg  
 osmerentre. **I**stener ergalmassagut neri. **E**z zent  
 gonaszat miatta az leluc binnet halalabol fel  
 tamad. **E**z zent gonaszat miatta az bmos em

kerdesoc



42  
83  
bor istēnel meg bekelić ki annac elotte ellenfē  
ge volt az binnec mīatta. **E**zent gonasīnac mī  
atta ordog meg galasztatic mert az igaz gona  
sba az v alnocságos titkya meg ielontetic es e  
keppen v kozotte es az bmos embor kozot valo ba  
ratfag meg fēsöl es el vez kit meg bizonort az zent  
uas bolnet mīatta ekkeppē mōduā Valaki v ba  
ratfānac titkya ki mīttā el vezti vtet vj hoj toab  
ba nē lezon barattā Mert mīkeppē az toluaynac  
es az orv embor nec v gonossāgot meg ielontetnec  
ebből v k igazon meg galasztatnac es meg zegomil  
tetnec es ennet fōlotte nag zegon halallal meg o  
lettetnec. **E**zonkeppē az ordoges mīcorō embor  
az igaz gonasba v gonoz alnocságut meg mō  
ga igazon meg galasztatic an neva hoj toabba nē  
ki baratfagat nē tartā. **T**ek mī fēleiben es ved  
iol ezodbe ez zent gonasīnac v nag haznalattat  
mert iollehet hoj az v isten mī lelkonkner sebem  
meg v igaztarsa sok io oruosfagot es io mīuelko  
detoket hagot ez velagba demaga ennel haznala  
tosbat es iobbat nē hagot mint ez zent gonast kit  
aranzain zent Janos ekkeppē dūer mōduā. **D**hodog



† zinet

sagos zent gonas te vag az felfegos zent iozag  
 ki az istēnet ergalmassagabol binoket meg bo  
 lataz paradiumot meg mitod az el torottet egy  
 ze tezd az zomoru† meg vigasztalod es az te ben  
 ned bizott oroc aiandoatal meg aiandoctozod  
 zent segos iozag ki az binnel meg both lelkoket  
 meg eleueneptod es az oroc halalt el torod zent  
 segos gonas te vag leloknet iduossēge binocner  
 ki zaggnioia iozagoknac meg epeytoe ordog  
 net meg gogoe fortelmesseget tiztoytoa Mit  
 mongac tobbet pocolnac torat berekezt es meri  
 orzagnac capuat meg mita Mert az tizta gonas  
 binoknet boratasat neu az zinet osmeretit meg  
 velagosforta es meg tiztoyta az ordogot binos em  
 bornet zinebol ki vzi es az lelkot kezebol ki zaba  
 doyta es iduossēget remenseget agga kirolek  
 kepē zol zent agoston docto moduan Meg zomic  
 az istem bozu allas holoth leuend az tizta gonas  
 kirol lodalcodic Cassianos neu docto modua  
 lodalatos fizetes es el amelcto kolonseg v va  
 nat modam tulardon gonossagat es v tile ezert  
 vennie iduossēget remenseget es elen vadolas



43  
85

ba nē lezon az xpūs biro de az binosnet lezon  
 zozoloiā ki vñon magut karhoztattā vñon tu-  
 lardon binenet vadolasaba. **A**zt ime nñkeppē  
 byonhorta es dilerē az zent mas az igit gonaf-  
 nat vñag hāznalattat. **I**mmar meg byonhor-  
 tatic meg loth lodalatos dologboles mel' igit  
 nag hāznalattā legon az igit zent gonafnac.  
**A**z lodalatos meg loth dolog ez kit meg irth  
 cesanabeli pispoc es vñ mōd. **H**og vala nemi  
 nemii ielos vitez ki magannac ven felesēgot  
 es vñ tūle zūle eg zep ferfiu germokoc es ez az  
 zon meg hala len vñ ennet vtanna hog mas  
 felesēgot hozā es ez mendii len es az atkozot  
 regseg vtet meg goze es az germoket merog vñ vñanac  
 gel meg ole mert neki germoke nē len. **E**s ne  
 mitorō mene az zent predicatora es az ystēnet  
 zent igere es vñ zent malasztā zinet meg hata  
 binet meg osmere tōredelmessēgre remūle es nag  
 keserūseggel sūmia kezde es az vñ binet nemine-  
 mii paphoz mind egezlen es igit hūon meg  
 gona. **E**s az pap hāga neki penitēciat ez zēret  
 hog extendēg mitorō az vñ alyztul ki tanoznet

vñ



mindon zerdin vizzel keñeriel boytolne/es az  
 napon ingyt ne viselne/es az v mezeptele testet  
 vas lantzal altal quedzeneie/es az napon mind  
 esteg azt viselne/es hog mindon heton harom  
 zor ostorozna magat vasas ostorzal hne hog  
 ez hent penitenciaat hiuon gatorlanaia/ordog  
 zere azt/hog ez az zorniallatnat attafiaual az pap  
 egbe veze/es hog igon haborgatnaia ez pap az  
 azzonac attafiat/ez azzon ext ne zenuethete/es  
 vranac meg panazola Ez v kedeg iniet hatal  
 mas vala/az papot meg tilta/es igon meg ferio  
 gete modua/hog az iambornac bekert haggon/es  
 ne haborgassa Ext kedeg ez pap igon meg boznu  
 la/es igon meg zagonle/es atura boznuat meg  
 allam ez az zorniallaton/Es alcolmas idot veuen  
 ianula ez v vrahog/es az v fianac mehoggel meg  
 eteteset kit neki ez azzon meg gont vala/mind  
 telességgel meg moda/Es hog ezoket halla ez v  
 vra ne hune/Es moda neki ez pap vram ext en  
 te neked meg bizonoytom inluan valo bizonisa  
 gual/vj hog tettesed el mentodet hazattul ej he  
 tig valo ideig/es zerdan napon tey hazathog/mel



44  
87  
napon az penitenciaat kit en neki hattam az v  
gonoz bmeiet az napon tarti meg mkepp en  
hattam neki. Ez v kedeg actua mind ezokrol  
bizon sagot venne tetete magat hazatul el ta  
uozmia sok napeg. Es azzerda napon micorö kel  
vala v azon felesegenet penitenciaiat tartam  
be rekerkoder v agas hazaba es magat meg me  
zeytelenerte es v testet igon ostroma vj hog ma  
gat verebe keiere es az vas lantat magat es meg  
altal quedze es ruhait rea vene es az veretlen  
asztalhoz le üle hog az zaraaz keieret vizzel meg en  
neie mkepp neki hagnan vala. Es ime ezonkor  
be az v vira micorö ingen sem naznana haya ionie  
es v agas hazanac astaiat meg zorderte es v azo  
felesege meg jede kesedelmet tenmi kezde es ewitez  
nag haraggal az aptot rea zege es be mene. Es ime  
eth adatic extenonc az igaz gonasnat es azzent  
penitencianac nag haznalatta Mert hog be ment  
volna ewitez v agas hazaba latu azon felesetet  
igon zepön vetot astal folot vlmie nag tisztossegel  
es elotte nag generisegos etket es venereth  
Es mōda neki vetkoz el le. Es ez iambor azon fel



uen es istēnet egzalmassagaba byuan vranac  
 paramlolattat be teleferte es nne az v teste latta  
 tet igon zep feiernet es igon zep tiztanat kit az  
 oftorozasnac matta verbe keuert mila Es az mis  
 zetez kiuel magat be onedzotte mila lattatec igon  
 zep aranas barson selomnet len me Es moda ez  
 azon vranac vram mit actual mind ebbe en  
 velem tennod Es meg ielonte neki az papnac  
 vadolasat kit azzent gonasnac erdomie mindo  
 nostul meg hamisserta es semmie teu istēnet es  
 emborner clonte azert elso kerdes ez len hog mene  
 haznalanta lozon az igaz gonasnac es me iui  
 den meg modatec Mas kerdes ez hog mi tilt  
 meg embort incab es ielosten az igaz gonastul  
 ig felelnet reia was magaraz mestoroc hog in  
 cab meg ne tilt az igaz gonastul mint az zego  
 seg kit vallot az bin tetelbe mert az ordog ezor  
 tudomaiu es mindon keppe tuggu az bmos em  
 bort meg fogma es az binnet koteleuel meg kotor  
 m azert vg tezon hog micorō embor az bint tezi  
 az zomermot v tile el vezi es ad neki nag bator  
 sagot hog ab bint meg teze es meg lezon de mai

† semm

† embor

† es ezonkeppen lelekkodit



micorō kellene meggonni az zomermot kit v  
tule el vet vala az bin tetelnec ideien azt es meg  
mind orgaiaza kern hog meg ne merie gonnia  
Ezonkeppē ten adam nac első atanc nac kirol vā  
mōd az zent ias morfes nec első konuebe ada  
mot zomermot meggoze es elieyte magat es  
v binet zegonle meggonma mert doctozot vā tū  
tūc hog ha adam magat bingof nec vala vala iste  
neki meg boratta volna az toruentores nec binet  
es ima nē volnac ez naualaba Azert ved iol  
ezodbe az zent ias es tanulad meg v bizonfa  
gat ha iduozulm ataz holoth vā mōd az boli eggit  
konuener neged zerebe Est confusio adducens ig  
nomimā et est confusio adducēs gloriā Vagon egh  
galazat ki hoz embornec oroc zegont es vagon mas  
galazat ki hoz embornec oroc diosegot Az első ga  
lazat ez micorō embor az bin tetelnec miatta ma  
gat meg galaza es az masic galazat ez micorō  
abbinos magat meg galaza az papnac elotte ze  
gonkodue az binnet meg gonasaba Az első ga  
lazat igit gonoz mert hoz embornec oroc zegont  
az binnet tetelenec miatta De az masic galazat



igon io mert hoz embornec mindon kessegnekul  
oroc tiztossegot es duossegot dert ez eleten zegon  
kodesze inti az binosoket azzent ledoc bolu nec mi  
atta modua ffili no confundaris pro anima tua  
dicere verum Eri. s. ffiam ne zegonled az igaz mo  
dast re lelkodeit tudnamiert az igaz zent gonasba  
**A**zert valaki acar meg zabadulm az oroc gularat  
tul tehat ez eleten igon nezon ez edeala meg itt haro  
ocossagnac tikorebe **E**lso tikor az termeszert zereit  
valo ocossag Mert mindon ocossag azt agga hog az  
bint kut ne zegonlot istenec elotte meg tennie ki volt  
igon nag rutsag es igon nag zegonseg naggal incab  
nemkel embornec elotte zegonlem meg modania  
kilezon az binosnec oroc tiztossegere es iduossegere  
**M**as tikor kube kel az binosnec nezmie ha iduozulm  
acar az isten latinuac oca kinet semmi nemu dolog  
elotte el ne enezhetac de mindynoc inluan vadnac v  
zomeinac elotte dert ha ezt meg gondolanga az  
binos embor hog az v bimeit isten inluan lattit  
es iol tugga ne kezdi zegonlem az esth papnac  
tudasara adnia es meg gonmia hog az v isten  
orokke el felegze es az oroc zen gonvil meg zaba  
**+** mert doctoroc vj tartac hog az v isten incab bozula azt  
hog embor az tot bint meg ne gonnia hog ne mint azt  
hog abbmit totte

to neke



91  
doyle mert sonha az oroc zegontul meg ne me-  
nekodit ha ne ha igazan meg gonit **E** meg  
bizonnytatit ne lakzent uasfnac bizon sagabol  
de meg ielos lodalatos meg leth dologboles  
kzol vj oluastatic hog ket iambor fiater iaz vala  
ez velagba predicationac es egeb lelkizagnac  
ocnert **E**s micord iuttac volna neminemu var  
hog kube lacoze vala egh ielos bingos azzoniallat  
ki vetkozot vala neminemu roconsagauale es ez  
elen caczosagnac bimebe lacozer tizonegh extendeg  
kit zegonlethe mind enne ideig meg ne mere gonit  
Micord ez ket fiater be mentet volna ez varba az mi  
se modo miset moda gondola az misenec alatta ez  
bingos azzoniallat ext modua ymmagaba **E**z bara  
toc engomet ne osmerne es hizon hog tybbe ede  
sem iunet azeit bizon meg gonom ehon en bing  
met **A**zeit azzent miset el vegeznen ez iambor hoza  
iamula ez bingos azzoniallat es gonni kezde **E**s hog  
az bingket modogatnara ime nag lodalatos dolog  
ki len ez gonasba hog mindon binnet meg ielon  
tesere egh ondoc buffo zokollit valaki az azzonnac  
zaiabol es ez lodalatos dolgot sem az gonto sem az



gono nē lattac vala ha nē lak lattā vala az confes  
 sornac v tarsa Es ezazon mindon bmet hiuon meg  
 gona de meges az zomermosfegnet miatta ordog  
 ol igiton meg goze hog az testi binner tutsagat me  
 ges zegonle meg mōdama Es immar hog az con  
 fessor rea oluasta volna az oldozatot ezt lata es meg az  
 confessor nac v tarsa hog mind az zornu ondoz buffoc  
 kuk ki zogdostet vala az azonnac zaiabol mindomc  
 masod magam al es nagobbatal az azonnac zaiaba  
 be menener Es ime hog ez ket frater enen el menter  
 ielonte volna es az vton hog mendogelnener meg az lodala  
 tos lattast az akki lattā vala az confessor nac Es hog  
 halla meg rettene es mōda bizonau al valamit ez  
 azzon az gonasba v bimebe el reptot es meg nē mon  
 doita de keiler zerey atamisia hog teryonc be neta  
 lantal v isten meg agga hog igazan meg gomc  
 Es meg teruen tehat lelet hog meg hoth kim igiton  
 meg zomorodanac es kezdenet rayta igiton ban  
 codm Es kezdet v istēnet ergalmasagat kernie  
 boytolessel es aoytatos mad saggal hog meltol  
 tatnet nekic meg ielontem hog mit peldazna az  
 nag zornu latas sme v isten meg halgata vket



27  
93  
es harmad napon nekic ieloner az azzomallat/  
vluen egh nag zorini ondoc szarcanon/es ket feke-  
ti zorini kugo/az nacat altal tekertec/es eghic/eg-  
gic emloet/es az masic masic emloet zopyac/es ket  
zorini buffo/az v ket zomeim ilnet/es az v zaiabol  
kim kiuel valo tuz langaz ki/es ket feketi meg  
dihut ebec/az v ket ciuat/es ket kezec ragiac/es  
az v ket filebe tizes inlacat louodoznet vala/es az  
v feien/ala lignec/es signer vala zamtalan zorini  
sar gicok **K**it hog lattac volna ez frateroc/igon meg  
rethenenec/es meg yedenec/es feltokbe az foldre le-  
esener **T**ehat az azzomallat moda nekic **I**stener  
bauati ne feletoc mert en vagoc az atkozot azzomial-  
lat/ki ti hozatoc hazug saggal meg gonamert egh  
ielos bismet eu el eriztem/es az gonasba meg ne  
modam/azert vagoc iteluen ez elen kimia kit lattoc/  
mind orokke **E**s hog ezt hallac moda az confessor  
neki **Z**oreytlac/es kerdlec az oroc istenne ihus cristo-  
sra/es az v annara mariara/hog teg mi nekone ie-  
los bizonsagot ez kettorol **E**gh ez hog miert vagon  
adatuan te nekod ez kingoc melekiet im latonc hog  
zenner **M**as kit acaronc tiled meg tanulnia ez



94  
hoj minemni binnet miatta matab zalnac emborox  
pocolra Es ekkeppē kezereytetec ez carhozot azzomi  
allat igaz felelettē es az első kezdesse ekkeppē felele  
mōduan. Ilyh iol iatm mert kezereytetom nettoc  
igazat mōdmō. Azert ez en feiemon valo zornii  
sōc besfeket kuket lattoc. Ezoc adattac mind orok  
kezenuednō en haia minac es feiemnet oltozet  
net keuelsegeiert. Ez ket zornii varas betat kut  
lattoc en zomeimbe vlmoc. Ezoc engomet kimoz  
nac mind orokke engonoz fortelmes lata somiac  
bineiert. Ez tiz es inlac kuk en fuleimet altal lo  
uoldozic ez kim adatot en nekom az sōc gonoz he  
uol todo zornac enodesoknet. Ragal massagoknac  
es egeb sōc fortelmes parazna bezedoknet halga  
tasaert. Es ez tiz ki en zambol bidos dohos kienkii  
uel ki langaz adatot en nekom emboroknet io hi  
zenec neuener el veztesiert es atkozot gonoz ragal  
massagnac miatta meg galazasaert. Es ez ket mer  
gos kigo kuk en hatamat atal tekerter es ez en ket  
emlomet zopiac. Ez eleten zornii kim adatot en ne  
kom azert hoj en magamat hattam en zereyom  
net zertelen fogdosmia es zorongatma. Ez ket fe



98  
95

ketü ebeknet kedeg mardosafa kik en ket caromat  
 es kezeimmet iagiac adatot en nekom az soc zer-  
 telen valo olegetesert es illetesert. Miert kedeg  
 az istentül adot iozagomat en incab kolté en  
 zertelen valo zereyimze es testomnet gonoz ki-  
 nansagara azert adatot en nekom ez ondoc zor-  
 niu sarcanon valo vles ki engomet monthatat  
 lan nag kinnal gotor mind orokke. Es hog ezoket  
 meg mondotta volna ez bodogtalan binos moda  
 neki az confessor kerdlet es zoreytlac azon xpusnac  
 ihusnac hatalmara hog mond meg immar az ma-  
 ficates hog minemü binnet miatta zalnac incab  
 emboroc pocolia ffelele neki es moda. Meg kel mo-  
 dand mert egebet sem tehetoc benne. Azert feryfu  
 emboroc kilombkilomb soc gonoz binnet miatta  
 esnet pocolnac vermebe es az oroc kimba de azomi-  
 allatoc ielossen incab neg gonoz binert carhoz nac  
 tudmiamiert neluknet bineiert keuelsegos ol-  
 tozetert orzauoknac kendozesiert es az atkozot  
 zomezmoskodert kiert binoket ne merit meg  
 gonma kiert enes el vezic mikappé nne ext inluu  
 tuggatoc es latitoc. Es kezde kerdem az confessor



uk vtet  
pitrac vala

azon vtet hogj ha volna valaminemmi istem iorag  
hogj kurel neki haznalhatnana valamit idnos  
segere Es hogj ez soc ordog ezt halla legottan elia  
gadac vtet es be esener vele pocolba Azert mind  
ez eseten lodulatos dologbol meg bizonytatec  
azzent iras holoth azt monga per que quis per  
cat per her et torquetur Valamel tagianac mi  
attu embor vetkozic azon tagiaba gottretic miert  
kedeg ez bimos mindon tagiaba vetkozot <sup>volt</sup> azert  
mindon tagiaba kinzatic mind orokke Azert ez  
len az mas kerdes hogj mi tilt meg embort incab  
az ignaz gonasztul rea feleltetec mind irasnac bi  
zonysagabol mind ielos meg loth dologbol hogj ie  
losben az zomermoskodas mikapp meg modatec  
Azert valaki zegonli az gonasba v bimet meg  
modama tehat tekimlon es iol nezon ez har  
madic tikorbe tudmiamiert az iouendo orok ze  
gonsegre kirol vj mod az vi isten Naum pphetanac  
konuener hamad rezebe Meg ielontom az te zego  
segodet es meg mutantom nemzetoknet te mezey  
telensegodet es orzagoknac te zidalmaffagodat  
Jeremias ppheta es vj mod konuener huzad rezebe



197  
97  
Igon meg galaztassanak mert ne osmeret meg az  
oroc zegont ki sohha el ne mosattatic Azert vala  
mel bmos embor ezert irasnac extelmet es bi  
zon sagitt meg extendi es teles hittel hiendi nem  
kezdi zegonleme az egh embor elot bmet meg mo  
dania es piron gama azert hog az oroc zegon  
halaltul meg zabadolon **H**armad keres es  
vala hog ha tartozic embor az egzor meg gont  
bint tobbe meg gonm auag nem ig seletnet rea  
hog toruenzerent es zikseg zerent ne tartozic  
reara ha az egzor igazan hiuon es tiztan meg go  
ta de ha lelkenet osmereti fuldalia es benne vele  
kodic ha igazan gonta auag ne auag ha az pap  
nac volt hatalma az binbol meg oldozma auag  
ne tehit ez eleren ketolkodest kel emborner bizo  
sagra hozma es mindon kers egyt zuvel ki zag  
gatma maszor valo gonasnac miatta hog legon  
mindon kers egynekiul bizonyos v iduossegerol Aert  
koronsegos kereszen hit ext vala hog ha egzor min  
don bmet igazan meg gonta eleg neki az bin net  
meg bolatasara es oroc iduossegre Demagazent  
thamas doctores egeb doctorec vj tartat bizony sag



gal hog menezor embor v binet tobzor gonna amue  
 ual incab v binener kninat es adossagat meg kisse  
 berti az gonasba valo zegonkodeserent es az papi  
 oldozatnac hatalmanac iozagnent ihett annezor  
 gonhatta meg embor v binet hog mindon binener  
 knina es adossaga neki meg borattatic es ekkepe  
 meg zabaduluan mindon adossagatul zabidon fel  
 topul halalanac ideien mindonlantis nekiulon  
 az v oroc hazaiaba ¶ Ved ezodbe hog ordog semit  
 olan igon ne gulol mint az igaz zent gonast  
 kirol vj oluassoc hog nemitoron zent thamas doc  
 tor fekyic parisba corfagnac agaba es ez ordog me  
 ne be az camazaba holoth fekyic vala ez zent iam  
 bor ki v elotte el ne enezheter es paramlola neki  
 hog meg alon es ez ordog nag retteguen es feluen az  
 camazanac egh zogeletebe zorula es moda nag cuial  
 tassal ¶ Bolas el engomet byonsagnac zonetnoke  
 mert az te zent segodet el ne zennethetom ¶ Es rehat  
 paramlola neki ez zent dottor azon hog v neki igazan  
 es miluan meg modanaria azt valamit egez kezerten  
 segbe mcab gulolne es ne zeretne es v neki mcab es  
 tobbet artana ffelele es moda igazat modoc mert ben

† vala



ne egebet sem tehetoc hog semmit en incab ne gulolot  
 mint az igaz gonast mert semmi nekone nagobbat  
 es tobbet ne art es nagob cart ne tezon mint az igaz  
 gonas Mert az halalos binnet miatta eyti ma  
 gat embor istener hazagiaba es meg fostatic min  
 don rogattul miatta neki idugzulni kellene es † kimer  
 tutatic ol' nag eros kotelbe az binnet miatta ig  
 hog sohha belole ki nem fesolhet ha ne lak az igaz  
 gonasnac miatta Es ezeket ez ordog meg moduan  
 elole el enezet es ezent dotor ez lodalatos dolgot  
 nekone izua hagu hog ezent gonast igazan hiuon  
 es teleseggel tegoc ha idugzulm ataronc Amerc  
Vinac neuve kezdetic az zent imadsagnac di  
Lere es <sup>te</sup> v neki nag haznalatta Bizon bizon  
 modom ti nettoc valamit kertoc en atamtul  
 en neuembe agga ti nettoc zent Janus irta ewa  
 geliomanac tizonhatod rezebe Az kegos xps  
 nm vront ihus nag bizodalmat ad nm nekone  
 ebbe holoth ime hitere fogatta modua bizon  
 bizon modomiazaz en ytensegomre es en embor  
 segomre fogadom ti nettoc hog valamit kertoc  
 en atamtul en neuembe iduossege valot mind



100  
 meg agga ti nertoc Dh mel' ighon nagon oru'ne  
 amaz carhozot cardag ki lazartul egh loppenet vi  
 zet kei vala ha v mastan vrontul ez zent ige'ket  
 hallanaia neki modama de orokke sobha nem  
 erdomli hallama sem v sem kedeg egeb carho  
 zottac de ez zent segos ige'ket ez edo'ssegos ihus  
 mi nek'ont modotta ne lak ejgiut de zent lu  
 ca ewangelionabaes v'g mod kerietoc es ve  
 zitoc keressetoc es meg lelitoc legegsetoc es be  
 bolattatoc az keres az zent imadsag az kereses  
 ayo mi uelk'odet az leigetes az tokeletos io atu  
 rat es az zent kiuansag kiu'el emb' ighon acaria  
 idu'sseget es ighon kiu'ania ist'ener zent mala  
 zitt kiu'el istent zere'hesse es hog' mmd'ombe v  
 zent acuatat tehesse **D**e minet elotte zolnac az  
 imadsagnac dueretiol es v nag' haznalattazol  
 annac elotte lassoc es tinoloc azt meg hog' mi le  
 gon az imadsag az imadsagot doctoroc kilomb  
 kilomb keppen vegertec el hog' mi legon Elez'teb  
 nenezom damascos beli janos doctort ki v'g mod  
 hog' az imadsag ez **A**z elmen'e istenhoz fel emelese  
 anaz alcolmasoknac es illendok'net keresse



101

Hugo new doctor kedeg ig mōd hog az imadság ez  
 hog az elmenet nem nemü aioytatossága ki zar  
 mazic az tizta zinner kuanságabol. Cassiodorus  
 new doctor kedeg ig mōd hog az imadság kegos  
 es alazatos elmenet istenhöz való iazulattá bizon  
 hitnet io remenségnet es zent zereitetnet erossege  
 uel Zent bernard doctor kedeg m legon az imadság  
 ez keppen vegezi el mōduā az imadság ez aioytatos  
 zuel istenhöz való igekozes es korriges mindon  
 gonosságnac el tauoztatásáert es mindon ionac  
 hereseiert. Azeit ig vegezter el azzent doctorac az  
 zent imadságnac mivoltat es immat zolonc ezon  
 imadságnac duetetról es az v nag haznalattárol.  
Azeit azzent imadságnac haznalattá ez mert  
 mindon vilaki aioytatossággal tezi ezt mindon ve  
 zedelintül meg zabadeytá testnet es leloknec tosa  
 gat meg vigazta embornec eletet meg hozeytá hadba  
 es viascodasba diadalimat es gozedelmet vezon ordo  
 goket el tauoztat embornec zinet es elmeiet meg  
 velagosoytá istēnet zereitetne fel genezt ellenségnet  
 ellene meg erosert istēnel való edoshodest ad istēnet  
 haragiatul meg otalmaz istent meg engeszteli az



menüeket atal hattā az menüei odnart geier  
 kötetē es az nag hatalmas istent v hatalmaba  
 tuitā. **H**ert elezteb módater hog az zent imad  
 sagnac első haznalattā ez hog testnec es lelöknet  
 vezedelmebol meg zabadoyt kit meg bizonyort az  
 zent ias Jonas pphetanac konuener masod reze  
 bekekhepe módunā. **J**onast el nele az nag ceth hal  
 mathozet es meg zabadula gomrabol. Masint  
 meg vj mód az zent ias hog susānat az tisztasag  
 zereto zent azzont hamissan be vadolac hog hazas  
 saga ellen vetkozot volna es macoron halazza vitet  
 neiet fel sohazcodet cualtuā v istenhöz es módā  
 Droc mendonhato isten ki nag mindö titoknac  
 tudnia te tudod azt hog hamissan vagoc meg m  
 doluan es ime meghaloc micorō en mind ezogbe  
 bintelen leget es ime v isten meg halgatta konor  
 geset es meg zabadoyta vtet az issin germoknet  
 damelnec miatta. **E**s nē lac halalnac vezedelmē  
 bol zabadoyt meg az zent imadsag de meg nag  
 bozzusagbol es nag zagonboles meg zabadoyt em  
 boyt mikhepe amaz iamboy zizet sarat raguelnec  
 leaniat kit attac vala het fernec es mind az hetet



63  
103  
ordog mara meg mellette / mert né valamat rea  
meltor Ez igen nagy bozruságot zenued mila / ezert  
hog mindon feriet halua lelit vala mellette / Ez iam  
bor leai / nemitoro az zolgalo leant meg fegelmeye  
bmeiert / ez kedeg meg daguzkodet iarta / es moda  
neki nagy haraggal sfoldon sohha ne lassonc te ti  
led fiat zulme / ki vag mindon feriednet meg oloe  
hizom engometes meg ataz olhode / Es hog ezt hal  
la ez zomermos zuzigon meg zegonle / es igen meg  
busula / Es el fel mene az folso harba / es harom napo  
sem euert / sem iuert / de vn magat vete az zent imad  
sagra / es nagy kon hullataffal kere az vr istent azo  
hog vtet meg zabadorla / ez nagy bozrusagbol ekkere  
modua / kerlet vram ergalmazo isten / hog ez bozrusag  
nac kotelebol feyl meg engomet / a nagy kedeg zaba  
der meg ez velagtul / te tudot azt vram / hog en sohha  
feriat né kiuantu / de mindoncoro en lelkomet / es  
testomet tiztan tartotta mindon testi kiuan sagtul /  
Es inne zent imad sagnac / es zenuedesnet nag erdo  
me legottan meg halgattatec az vr istentul / es bo  
lata hozai raphael archangult az kis thobiaffal  
es oth harasfagra nagy durerettel neki zere ez zent zuzet



**M**asod haznalattā azzent inadsagnac ez mert  
 mind testi cōsagbol mind lelki cōsagbol meg vigaszt  
 kit meg bizonyt azzent nas boli nec inattā mōd  
 nā sfiām te cōsagodba ne vatalad meg magadat  
 de inagad az vi istent es tegod meg vigaszt Es ne  
 lac testi cōsagbol vigaszt meg de ki ennel nagob  
 es iob lelki cōsagboles meg vigaszt mert ez zent  
 inadsagnac eieies iozaga ol igon nag hog az  
 bint meg az bin nec kinimates erdomli istentil ga  
 cortā meg bolatmā mmt am erdomle magdalō  
 beli maria az aioratos inadsagert es az kōnhul  
 latasert hallamia az xpusnat az zent edossēgos ige  
 tet mōdnā Meg bolatmā mōnac te neko bmeid  
 men el bekesēggel **C**harmad haznalattā azzent  
 inadsagnac ez mert embornec eletet hozvertā  
 kirol ysaias phta vj mōd Meg cornla exuias sīdo  
 sagnac keralā es hōza mene ysaias phta es mōda  
 neki Ezt mōja vi isten zerzed meg te hazadat  
 mert meg halz Es fōrdertā orzaiat ez keral az fāl  
 hoz es inatkozert vihoz ekkeppē mōda keiler vram  
 hoz emlekozel meg arrol mikēppē iartam ente elot  
 ted bizonysagba es tokeletos tizta zinel es ammi io



107  
105  
te zomeidnet elotte mind azocat tettem es ten  
keseruesegos suast Es zola vi ysten ysaias ppheta  
nac monduā Men el es mögad az kernalnac Ez  
ket möga vi hallam az te imadsägodat es latā  
te könhullata sodat es ime adoc te napidra tizon  
oth extendot es ekkeppē tizonoth extendeg halada  
v halala az zent imadsägnac miatta ¶ Ne ged  
haznalattā az zent imadsägnac ez mert ordogoket  
embortul el tauoztat kirol bizonsäg vionc vñomaga  
mert mitorō az zent apostoloc es h emborbol az ordogot  
ki nē izhetter volna hozat vter vionkhoz es legottā  
ki vze belole Es megkerdet vter hoz mire vki ki nem  
izhetter volna belole möda nekic Ez elen fele ordog  
semminel embortul el nē füt es el nē tauozit hanem  
lac imadsäggal es boytel Es ol nag ereie vagon az  
aoytatōs imadsägnac hoz nē lac el tauoztatā az  
ordogot de meggottāies vket En nec bizonsäga az  
ordog vñon maga ki mitorō volna es emborbe  
cualtam kezde zent bertalamhoz möduā berta  
lam ystēnet apostolaigon gotornec esigon eget  
nec eingomet az te imadsägid ¶ Otd hazna  
latta az zent imadsägnac ez mert zuueket meg







107  
habillomabeli keral hadnagga es paraniola  
neki hog mindon orzagot kic vadnat nap inigat  
fele ezoket mind y hatalmassaganac alaia haria  
Es eiossen paraniola hog nekeduejon semminemi  
orzagnac es mindon eros vna focat le toryon es  
engerefele mind y hatalmanac alaia Es ez olofer  
nes mind az nag hatalmas orzagbalol zamlala  
es valogata az es huz ezor galogot mind viadal  
za valocat es tizonket ezor fejueros louagocat  
es inosoket Es az kerali tarhazbol ven zamtalan  
kinlot es barominac socassagnal es zamtalan ter  
hes tenekek el indula es mind az foldet be fogja an  
nep mikeppe az sasta Es mikeppe keral paraniolta  
vala az orzagocat mind el goze es mind meg no  
moreyta Es iuta sido orzagia es meg zalla betuliat  
holoth lacoze vala Judit azzon es meg fogja az m  
rasnac eleseget vizet ki menetit es be menetit va  
ra vala azt hog viadal nekiil meg aggat mago  
cat Es hog igon meg nomorottac volna az varasba  
es mind az hoz nep kezde cialtani az papi feredel  
mekre hog az varast aggat meg hog el ne vezenet  
ehseguet es tornet miatta Es zezet azt hog halotod



napeg vket isten meg ne segellendi tehat az varast  
 meg aggat. Es hoz ezt halla Judit azon hoz az m  
 rast otod napnac vtna meg aggat. ki vket isten  
 addeg meg ne segellendi igon meg busula es ione  
 legottan az feiedelnekhoz es igon meg dovgala  
 vket modua. **E**i isten kesertoc rattoc meab hoz ne  
 istenec haragiat meg engerteloc. miet az v nag er  
 galmas saganae hatart vertetoc hoz ha otod napeg  
 meg ne segellendi tehat ellen segner aggatoc es m  
 rast. **A**zent intlet titoket es kelet hoz magntocant  
 megalazatoc es imatkozatoc konorogne az m  
 istenec hoz vege el colonc az v haragiat es miden  
 monduan vn on maga fel mene az v mlaztot le  
 annal folso hazaba es oltozet cilia omba es gny  
 ruhaba es harmad napeg zenuedesbe boytolcsbe  
 szasba es zent imad sagba magat foglala. Es min  
 enner vtanna meg mosdog es magat igon meg  
 ekosoyte az v zep haia meg bolata es feienec  
 oltozetit igon nag zep seggel felzerze es vnae  
 zent neneneel es v zent segodelmeuel magat me  
 seguerkozete es meg erosoyte es az varasbolat  
 eg leannal haynalba ki mene. Es ki menneni



109

eleibe kelenec az or allóc es meg tartat vter es  
 el amelcoddanac az nag zepsegen es minden mód  
 uan viuet vter vioknac eleibe Es latuan holosei  
 nest az nag azarias oltozettel senlemie le eset elotte  
 az földre es az vitezor fel fogat vter vioknac pa  
 ramiolattara Es móda neki holoseines leg bator  
 zmedbe es seimit ne fel mert en azoknac sohha  
 seimit ne artotta kik nabucodonozor keralnac en  
 getter es ha az te neped neki enged vala en kezei  
 met v ellenoc fel ne emelom vala azert minna mó  
 gad meg en nekő azt mi ocaert iuttel ki v közzi  
 loc Móda neki Judith halgassad es fogagad te  
 zolgalo leaniodnac módasat mert ha khoueten  
 dod az en bezedomet vi isten tezon te veled tohele  
 tos dolgot mert el nabucodonozor földnet kera  
 la es el az v nag ereie ki vagon te benned min  
 don nemzetoknet fegelmere mert meg vagon  
 tudua ez mindon nemzetoc kozot mert lac te vag  
 io es eros az v orzagaba es az te fegelman el hir  
 hit mind kozonsegos tartomanyba Es miert  
 tuggat azt az isil fia hog az vi istent meg ban  
 tottat v bioknet miatta nag felelm esot reaoc



annera/hog immar magocat zamlaltat halotta  
 kőzibe/kut en te zolgaló leánod meg ofmérmen/  
 ki fűtet v kőzülöt te hozád/arra/hog en te nekod  
 ezeket meg mőgám isténec zent aczattabol/  
 Es en te zolgaló leánod meg eth tenalades acz  
 rom az en istenomet tiztolnom/hog en nekom  
 meg ielomle azt micorō az v binket ferokkie  
 fordeyfa/es en te nekod az napot meg ielonty/  
 es en tegod vizlet Jerusalemnec piactara/es  
 lezon isiael nepe tied/vj mikeppen appro Lorda  
 kmet minlen paztora/es nē vgtat egh v kőzülöt  
 te ellenod/mikeppen meg vagon mōduā istētül  
 en nekom Es miert isten reaioc haragut/engō  
 met bolatot te hozád arra/hog en te nekod mind  
 ezeket meg mőgám **E**s ugon kedues len mind  
 ebbezed olofernes nec elotte/es lodaltodnac vala  
 mind az v nag bollesegen/es az v nag zepsegen/  
 Es eggic masiknac ext mōga vala Nmren elen  
 az zomallat földön latasja zepsege/es bezed nec  
 bolleségebe Es mōda neki olofernes sol tette istē  
 hog tegod en hozám bolatot/hog az nepet te miat  
 tad en kezembe agga Miert kedeg io az te fogad



113  
117

sód/ es az te aczaratod/ ha ezeket az te istenöd en  
 nekom meg teiendi/ lezon v en nekom es istenö/  
 es te lezh nabucodonozor keialnac hazaba igo  
 naq/ es az te nened mind kozonsegos földön  
 el hihozic Es paranzola holofernes hog az v  
 kimlos hazaba vitessec/ es oth lacozer/ es haga/  
 hog az v aztalarol adassac neki etel ital Es mō  
 da Judith mastan nē illit en nekom awal elnō  
 mit adnal az te aztalodrol/ azza hog istēner ha-  
 ragiaba ne essem/ de ammit en velem hoztam  
 en awal mastan meg erom/ Es mōda olofernes/  
 ha az el fogand meggonc az vtan nekod Es mō  
 da Judit Vraim el az te lelkd hog addeg el nē fog  
 te zolgalo leamodnac elesége/ mīg nē be telesejti  
 vi isten en kezemmet miatta azt ammit en meg  
 gondolta/ es be vintet vtet az kimi tanto satorba/  
 holoth paranzolta vala vtet lacozmia Es mi  
 net elotte be ment volna az satorba/ azon kere  
 holofernes/ hog neki engedne zabad sagot se-  
 tet haynalba ki mēnie imad sagra/ hog vi isten  
 nec korozogne azon hog az v io aczariatat be te-  
 lesejtene Es paranzola az comormicokna/ hog



harmad napeg mindon acarattura hajgat. Es ki  
 megon vala mindon eyel betulianac volgere. es  
 nag konhullataffal imadcozic vala az isracl ne-  
 perert. hog<sup>el</sup> vr isten zabadeyla meg v ellensegenec  
 kezebol. Es iuta az neged nap zerostete holofes-  
 nes nag valorat zolga inac. es moda vagonac  
 az eggic ofinestornec. men el imed az sydo leant.  
 hog engeggon acaratta zerent en velem latozmi  
 valoran. Es be mene vago judith azzonhoz. es  
 moda neki. Ne vtala io leani vramhoz be meneset.  
 hog tiztoltesse v zuinenec elotte. es eger es igec  
 v vele kimer sefele judith moda. Ki vagor en. hog  
 en vranac ellene modgat. Mindon valam v neki  
 kellemetys mind azt tezym. Es legotta magat  
 igon nagon meg ekosorte. es be mene elotte meg  
 allaper. Es moda neki holofenes. egel nmar. es  
 igal. es igon vig leg. mert leltel malasztot en elot-  
 tem. Es moda judith. Hom vram mert ez napon  
 fel vagon magasztalua en lelkom. mind en eletom  
 nec ideienec folotte. es cuet. met v elotte azogbalol  
 kit zerost vala neki az v zolgalo leania. Es igon  
 orole rapta holofenes. es v viga sagaba igon sok



115  
58  
113

bort iuet kimmel tobbet sohha nē ith vala mind v  
 eletenec ideriebe hog kedeg estue leth volna siete  
 nec mind az legenec zalla soctra tatarodma es be  
 rekerzte vagao az aytot es el mene hog ves el aloget  
 mert mind el baggattat vala az nag bor italnac  
 miatta Es marada Judith lac vnon magna az hay  
 logba holofemes kedeg sezic vala az agon igon el  
 baggadua az nag rezogsetil Es moda Judith az v  
 leanianac al az ayto elot es vigaz ket fele Es vm  
 magna Judith megalla az ag eloth imadcozua koni  
 iullataffal aiaant ingutua vezregseggel ekkeppen  
 modua Israelnec via istene erosyul meg engomet  
 es tekim ez horaba en kezemmet miuelkodenre hog  
 mikeppe fogattad ierusalēnet te varayodonac igazepi  
 fel vtet es azt ammit gondoltam hincen lehetnet  
 meg len mi tokelēm meg es iarula az agas hoz es az  
 v laponiat ki az **A** siig vala ki vene Es hog ki vette **A** gason  
 volna istokon foga vtet es moda Erosobed meg ez  
 horaba vram isten en kezemmet Es ketzoi vaga v na  
 tat es v el zacada Es ki mene ada holofemesnet feret  
 az zolgalo leānac es paramlola hog az kontos vvala  
 vessē Es ki menenec zocafoc zerent mint ha az imad  
**T** feie



sagra mēener Es iutanac az varasnat capmāra  
 es cnialta Judith az kũ fũlon alloknac monda  
 lissatoc meg az caput mert velont vaggō vi iſte  
 ki teth nag hatalmat iſiael kōzot Es hog hallac  
 az embōzot Judithnac zauat legottan huiat az va  
 rasnat ſriedelmit es igon hamar mind hozāia  
 gũlenet nagtul ſogua mind kiſdedig mert im  
 mar nē vala benne remenſeg hog meg tene Es  
 zouetnokoket goytinat es kōzũl alla mind az  
 kōſſeg v kedeſ ſel alla magasbad es paraniola  
 veztegſegot Es hog vezteglotter volna mōda Judit  
 Dulerietoc az mi vionc iſtent ki el nē haſſga az v  
 benne bizocat es en benne v zolgalo leaniaba be  
 teleſeytote v eialmaſſagat kit meg igert iſiael  
 hazanac es meg ole en kezēnet miatta ez eyel v  
 nepenet ellenſegot Es ki veue holofēneſnet ſe  
 iet es nekic meg mmitata mōduā Ime laſſatoc aſ  
 ſua orzagnac ſriedelmenet holofēneſ vitezne  
 ſeiet El kedeſ vi iſten hog engomet meg orzot v  
 angala mind ennet ki menesōmbe mind az nag  
 had kōzot lacoztomba es mind onnet meg tere  
 ſombe es nē haſot engomet vi v zolgalo leaniat



meg sörtytettem/ de mindon binnet zeploe nekül  
 meg hozá engomet vñ isten ti nettoc/ nag orómel/  
 es gozedelmnet diadalmanal/ Es mind az kozon-  
 segos nep/ imadac/ es dilexet az vñ istent módanac  
 neki Tegod meg aldot az vñ isten v hatalmas ere-  
 iebe/ ki te miattad meg tyite/ es seínie totte az mñ  
 ellenségouket ¶ Es mind el hagná nag soc volta-  
 ert/ miképpé len mind az tob dolognat nag dilexetys  
 vegezeti/ es nag hatalma ssagos gozedelme ¶ Elíone  
 ierusalem bol jóvalim neuu nag fe pap/ mind az  
 kozonsegos papotul betuliaba hog meg lassac ju-  
 dith azzon kimer miatta adot vala vñ isten ellen nag  
 diadalmat isiael nepenec/ Es hog be mentec volna  
 betuliaba/ meg halla judith azzon/ es eleig be ki me-  
 ne/ es hog latat ezzeit azzont/ legottan mind egh zo-  
 nal kezdet vtet dilem/ fel magasztalm/ es meg aldam/  
 ekkepé móduá ¶ Te vag ierusalemec diosége/ te vag  
 isiaelnet vigaságn/ te vag mñ neponknet tiztyo-  
 sege/ ki minelkontel eros ferfiuággal/ es az te zü-  
 ued meg volt erosuluen/ azert hog tiztasagot zeret-  
 tel/ es hog te törven vradnat vtána egeb ferfiat  
 nē osmentel/ es azert vñat keze tegod meg erosfytot/



176  
es ammar omeret aldot lezh mind orokke/ es mōda  
mind az kozonfēgos nep nag felzonal/ legon/ legon/  
Es az nag nerefōgot/ es az zamtalan fōc predat/  
mōdatit hog isiael fia harmitz egez napeg nehezē  
taturat zedeg be Es holofēmefnet valamene kimle  
volt/ es mindō telos iozaga valamene volt/ mind  
arianba/ mind ezisbe/ gōngōgbe/ nomos konegbe/  
oltōz iuhagba/ haz/ es ag oltōzōgbe/ mind egezlē  
Judith azzōnac adac Es mind annep ouil/ es vi  
gad vala/ azzoinallatoatal/ es zūzekkel/ ifiaatal/ es  
venōkkel/ organazoual/ kintornanal/ es mind egeb  
vigasztalo allatoatal/ dūerue az vi istent/ ki ad erōt/  
es hatalmassagot az űtet zeretoknet/ es v benne  
byoknac. **H**ert me mikēpē erōferte meg az zent  
imadsag ellenfēgnec ellene ez gēngesēgos zent az  
zont. **N**ec ad haznalattā azzent imadsāgnac  
ez/ mert istem edōssēgos vigašagot ad/ es istēnet  
haragiatal meg zabadort/ kit azzent uas ekkep  
pēn byonort bol/ nec konuebe mōduā ki az istent  
imaggā/ ez elēten edōssēgos gēneriūfēgbe vetēnt/  
kit meg erōt vala zent bernard doctor/ es iola ekkepē  
ua/ monduā. **V**ason mi dragalatosb azzent imadsag



50  
 117  
 nal ki zent imadság az istēnet zent aldozat/ anga  
 loknac edoshangos origona/ az zentoknet io vendeg  
 seg/ az imathozoknac zent segyodelm/ az toredelmefoc  
 nec lagertyo kienete/ az bmosocnet otalmazo verthe  
 ellensegnet ellene louolozzo inl/ es mindon kefertoc  
 nec erosssege. **E**s hoj ez zent imadság istēnet haragia  
 tul oltalmazo lejon Cassiodoros new doctor zepozol  
 zola ekkepe modua az zent imadság vagyon zezozuen  
 ara/ hoj ennet matta istēnet haragia el vetesset/ bo  
 lanat adasset/ kyn eltauoztasset/ es eadymoknet beu  
 sege nerentesset/ ez zent imadság vz istēnel zol/ az bio  
 ual bezelh/ es ammit nē lat/ azt meg mutattā az  
 zent imadságnac matta/ az bmos az itelo bio  
 nac eleibe borattatic/ es senki ennet ki nē zette  
 tic/ hanē lac az ki v benne lancatnac lelentetic/  
**K**ilenced hoznalattā az zent imadságnac ez  
 mert istent meg engeszteli Magarazo mestor vj  
 mód az zent sara azzonac imadságan hoj sara ha  
 rom napon/ es harom eyel sem euert sem inet/ de  
 mind imadságba marada Ez zent zuznet imad  
 sága az vz istent meg lagertya/ es v konbullatasa  
 kezereytele/ az imadság engeszteli/ es az siras fuldala



es valamit istentül kíváná azt mind meg nére/  
 mert raphael angalt kisé thobiaszal hozzá bolata/  
 es ő neki házasságra zerze nagy felfogós duzerettel/  
 O mel' ighon bodog/es iduosségos viz az kőnhulla-  
 tus/ki lezon az zent imadságba krol vj mód zent  
Agoston doctor hog az testi gondolatokat meg olta-  
 bmozknet dogletosséget el tanoztattá/es vetkozet  
 net meiget ki otággá ázert ved iol ezodbe mel' igho  
 nagy ereie vagon az zent kőnhullatásnac/ki lezon  
 az imadságba kit zent bernard doctor ighon duer/  
 módna áz kőnhullatus kőnhuiletos iozag/elmet/  
 zinet meg velagoseyt/erotelemt iozagba meg ero-  
 seyt/orogoket meg gúlaz/poclnac tortat be reke-  
 ti/meñoragnac capuiat meg mita/es istennek  
 elotte alh nagy bizodalma/vj mód touabba azon  
 zent bernard doctor Dalazatos kőnhullatus tied  
 az meñorzag/tied az hatalmaság/te az utelo bizonac  
 eleibe ne zegynlod be mentodet/es mcoron be me-  
 nendez/valamit acarandaz/azt meg nérod áz vado-  
 lo ellenségnec veztegségot vez/es az sentenciát az  
 buonac kezébol ki ragadod/es ki mind ezoknel na-  
 gob/meg gozod az meg gozhetetlent/es meg koto-



121  
68  
779  
zod az mendonhatot Ime mel'igon nag' azzent imad-  
sagnac ereie es haznalatta. ¶ Tized haznalatta az  
zent imadsagnac ez mert az menneket altal hatta/  
kit meg bizonyt azzent nas bol'net konnebe modua.  
Magat meg alazot embornec imadsaga kodoket al-  
tal hat Ezond bizonyt azzent bernard doctores mod-  
ua az imadsag haleiend hion alazatos saggal/  
es buzgosaggal mindon ketseg nekul az meniet  
altal hatta es ennet henon meg ne terhet de vala-  
mit kiuan az imatkozo ez neki mindigon hion  
meg hozza Azert senki az v imadsagut kisednet  
ne aleyla mert modom ti nestoc hog' az isten kit  
imadonc kisedon ne vezi mert minet elotte  
mi zangbol ki zarmazic meg annac elotte az  
v konnebe fel natta. Es ez kettobol ketseg nekul  
egget high mert anag azt agga ammit kezhi  
anag kedeg annal iobbat ad ki nekod nagob zuo  
seges haznalatosb. ¶ Tiznegged haznalatta  
azzent imadsagnac ez mert az mennei odnart  
generkotteti. Kirol v' mod effien new zent iam-  
bor az tokeletos iamboroknac imadsagoc nag  
vigasaggal menozagba fel mennec az angaloc.



es archangaloc / nag vigasaggal eleibe iazulnac  
 es vezic / es nag orōmel vizic az vi istēnet zekimēc  
 eleibe Mert nag dückodes / es igon nag vigaság  
 az zent angaloknac / micorō fōdrol az zentokner tiz  
 tuságos imadságocit istēnet eleibe vizic / **kerdes**

**H**a te azt kerdened / mi keppē kel az imadság  
 nac lenni / hog istēnet elotte kedues legon / es  
 en erdomet meg valām / Kea felelnet zent doc  
 toroc / es vj mōdnac / hog az imadsagnac harō  
 keppē kel lennie / tudmā mērt aoytatosfág /  
 zent halaadassal / es reuualo iſekozettel **M**on  
 dater elezteb / hog az imadsagnac kel lenni aoy  
 tatosfág / mērt vj mōd zent gergo doc  
 tor / hog valaki aoytatosfág nekiül imathozit  
 ez eleten maganac iteletot kel intab hog nem  
 bolanator **I**sidoros doctores vj mōd emmelle /  
 Mit haznal emborner az imadságba aiacuit egbe  
 rem / holoth az yv nema / mērt mikēppē az enoclo  
 nec zava hangosfág nekiulon / olan mint az dīznac  
 nac / ohogese / ezonkeppē az imadság aoytatosfág  
 nekiül / olan mint az tehennet bombolese **M**as  
 keppē kel az imadsagnac lennie halaadassal



mert semmi embort ol' igiton meltona nē tezon  
 isteni malasztat es egeb zent aiandoknat ve  
 telere mint mindoncoró valo hala adas. Izt  
 valaki istēnec† malasztat kiánia es az greg ha †nag  
 zaba nag erdōmel acat mēnie tehat sohha v  
 zaiabol ki ne zataggon az zent hala adas mert ha  
 uig nē leiend tehat halgassad zent gregor doctort mit mond  
 Nem melto az istēnec igert aiandocara ki nē az halalatla  
 ad halat az v veth aiandocazol Harmad kep  
 pen kiel az imadsagnac lenni zeualo igekozet  
 tel De te kezdened azt tartozike embor mindon  
 coró az imadsagra igekozni auag nē. Keafel  
 zent thomas doctort es vj mōd hog az imadsagba  
 harom keppē valo igekozet vagon. Első ez ki igē  
 kozettel embor az imadsagot auag az zolosmat el  
 kezdv aza hog ammiuel tartozic istēnec az meg  
 fizessē ez eferen imadsagra nē zugsēz coronked az  
 zeualo igekozet mert az első igekozetmet ereie ki  
 uel el kezdotte az imadsagot mindonostil erdomos  
 se tezi az imadsagot pelda melle Embor el indul  
 romaba iduossēgeiert nē gondola zonetlen azt hog  
 hona megyn auag miert megyn de az első igekozet



mind erdymosse tezi v zarandocsag i arafat / ez  
 kepe ered az imadsagrol es ¶ Mas igekozet az  
 imadsagba ez hog az imadsagot igekozic teni es  
 el kezdem azert hog valamit aczi kezim istentul es  
 amint kiuan azt aczia hog istentul azt meg neue  
 ¶ E leten imadsagba es eleg az első igekozet kire  
 nez az v isten fo keppen es ielossen ¶ Harmad igek  
 kozet az zent imadsagba ez ki mindonnel iob es  
 nagob züksegosb tudmamiert az v isten segre vnd  
 ¶ Igekozm magna ki az zent kiuan sagnac meg elegetoe es  
 az lelöknet nag edossagos generüfoge es v nag ki  
 nansaga ¶ E leten igekozet igon nag zükseg az  
 zent imadsagba mert az a ioytatós lelök lac az  
 v istenbe lel maganac mindon ioth kit kel kiua  
 m embornet mind foldon menyon Azert minar  
 ved iol ezodbe hog ha az első es az mas igekozet az  
 imadsaghoz ne lerend tudmamiert az istem zol  
 galatnac meg szetesenet igekozeti es az imadsag  
 baualo kerefenet igekozeti tehat ez e leten imadsag  
 sem erdymos sem kedeg nevesagos mert az ol imad  
 sagot isten meg ne halgatta mel imadsagba az imat  
 cozo semmit ne igekozic Mert vj mód zent basilus



Embor semm nemü dolgat bolien nē tezi ammel  
 dolgat nē ertü. **E**z onkettöd haznalatü az zent  
 imadsagnac ez mert az eros istent kit senki meg  
 nē gozhet azt v batalmaba tartü. Kizol vö mōd  
 az moysesnet konuebe haq el engomet isten mō  
 da moysesnet hog bertelenkogget en haragom an  
 nep ellen es el vezom vtet Istēnet ez igeit zent  
 geigor doctor ekkeppē maguazā mōduā. **M**iloda  
 ez hog az nag hatalmas vi isten ezt mōga az zol  
 ganac haq el engomet hog harago ggam an nepre.  
 En nem egeb ha nē lac az hog ad batosagot az zol  
 ganac az keresie ol mel azt mōdana meried meg  
 moyses es osmeried meg mene haznalatü legon  
 az te imadsagodnac en elottem mert valamit  
 kerz az nepnet imadsagodba az mind meg nēzod.  
**I**ert ime mel igon nag ereie valson az aiorytatos  
 zent imadsagnac mert mi vront ihusnac mōdusa  
 zerent valamit kerone az aiorytatos imadsagba io  
 igaz hittel az mind meg nēzod kereseg nekiulon zent  
 mathe ieta konuenet buzonegged rezebe. **I**ert mene  
 zamtalan haznalatü legon az zent imadsagnac ved  
 iol ezodbes tanolad meg. **M**ert mindon ioth vala  
 mit istentül kiuanz azt az zent imadsag mind



meg néu es valaminemü gonozt el acarz ta  
 uoztatm azt mind el tauoztata knol ekkeppē  
 zolnat zent doctorat módna ha azt acurod hog  
 bekefēggel zenueg haborusagot tehat leg imad  
 sagos ha azt acurod hog vigin tege az ystem  
 zolgalatot tehat leg imadsagos ha azt acurod  
 hog henusagos gondolatoknac leget el tauoztas  
 sad tehat leg imadsagos ha azt acurod hog tel  
 kodet zentres io gondolatokkal lelki kiansag  
 gal es edossagos aioratossaggal meg kouerey  
 led tehat leg imadsagos ha acarz ystem gon  
 dolatocia fel mēm tehat leg imadsagos ha acarz  
 az te zereio iegofodnet oleetuuel generikodm  
 es v vele edofodm tehat leg imadsagos ha azt  
 acurod hog ordognet alnosagac meg ofmeued es  
 v lalarosagat el tauoztassad tehat leg imasagos  
 ha kuanod azt hog elmed meg velagosfison ystem  
 bolieseggel tehat leg imadsagos ha kuanod  
 azt hog ystēel zol beget es v vele napasfoggal te  
 hat leg imadsagos **A**zt mind erogbelol ezod  
 be vehed mel igon nag exere es mel igon nag haz  
 nalatu legon az zent imadsagnac de ved iobban



121  
 125  
 ezodbe mel' ighon fel magasztala es mel' ighon duen  
 zent agoston doctor az zent imadsagnac hazualat  
 tures b nag ereiet ekkepe modua az zent imadsag  
 ordogoket el tanoztat angalokat hiv aiorytutos  
 sagra geriet binnet bolata sat neu zuuner of  
 merent meg velagosoyta az imadsag imathozo  
 nac segedelme ystener aldozat ordogner ostor aior  
 tutos lelöknet otulmazoia angaloknac vigasagra  
 ordogokner gottzelme ystener kedues zolgalat  
 zezetosner iduossagos penitenciaia mindonostul  
 dueriet tokeletos duosag bizon remensag egesseg  
 nec meg tartoia zennedokner vendegsege kemē  
 zuuner lagertyoia nehessagne künssege es borto  
 lesner edossege Ime mikeppe duere ez zent agosto  
 doctor az zent imadsagot de ved iol ezodbe mit  
 mod zent gerigor doctores az zent imadsagrol  
 az imadsag vgmōd istenhozualo lionet az imad  
 sag istent meg engerteli az imadsag ellensagnec  
 ellene al az imadsag kemensagot meglagert az  
 imadsag annem atarot kezert az imadsag bint  
 embortol ki tor az imadsag emborner eros feguer  
 az imadsag ellensagot meg gor az imadsag sokio



gomolot teromt az imadság lelöknet eges  
 sege az imadság elmet meg velagosfyt az imad  
 sag bihet halalabol fel tamazt az imadság ei  
 domot erdomre gyot az imadság vezedentül  
 meg oltalmaz az imadság ystemi zolasta beze  
 dot el teremt az imadság binnet kotelet meg  
 fert az imadság pocolnac torcat az imathozo  
 elot be ikerzt az imadság menieknet tapnat  
 meg mita az imadság mennei socafert az imad  
 sag hamissatit igazert az imadság tudatlano  
 cat tanert es az herzogbol bolleket teron az  
 imadság nag esentül meg turt az imadság azio  
 imathozot bekesegbe es az oroc iduossege meg  
 batorert ki oroc iduosseget agyon m nekone  
 ata sui es zent leloc mind orokke valland amē  
 Vnac neuue kezdeti tanolság az zent bekesegrol  
 kit zent agoston doktor igon fel magasztal es  
 igon nagon dicit iuan zeretos emboroknec es  
 ekkeppen monduan **Q** dragalatos atimfiarba  
 tudnatot azt mene iozaga legon az zent bekeseg  
 nec es mel igon nag zükseg legon ti nestor cala  
 storomba latozoknac bizonauul zeretnetoc es hozu



toc olednetoc Mert ol' igan nag az zent bekefegnet  
 iozaga hog az v nag felfegos meltofagnert zent pul  
 apostol mindon epistolaiat ewel ekefeytuala meg  
 modua Bekefeg ti netoc es malagt nm vront xpus  
 iesustul Ez zent bekefegot xpus testamētomba haza  
 az zent apostoloknat es mind ez zelos velagnat vgt  
 mkeppē nag felfegos zent iozagot ki nekulon senki  
 nec iduosszeg nē adatar Es nē lac ez velagnat haza  
 vi isten az zent bekefegot de meg az mēnei oduarba  
 es vgt zere es vgt acara hog minet vtina az haboru  
 sagot zere anguloc onnet le vetterenec annac vtā  
 na az zent angalocat vgt zere hog sem minemū habo  
 rusag orokike korzotoc ne lehesson Izent az vi istenszeg  
 vgt acara hog mind foldon mēhon lac az zent bekefeg  
 marangon meg Vala mel' embv bekefegot nem  
 tart attafiatual zinebe zaiaba es tetemeniebe ez  
 embv magat kerexfennet ne merie mondama  
 ocat veti ehhamboz docto es vgt mōd Mert ha  
 caymnac bekefeg volt vona zinebe sem ikeppen  
 attafiat meg nē olte volna ha absolomnac dauid  
 keral' fianac zaiaba bekefeg volt vona sohha attā  
 nac ellene nē tamadot es vgt zornū halallal meg nē  
 volna



halnala ha az gonoz tudasnac ki vrontat el an  
 la bekesége volt dona muellkodetibe tehat om  
 magat fel ne atarta vala. **O**zent bekeseg te vag  
 az tokeletos zent iozag ki az lelkot bintul meg  
 oltalmazod es az conscienciaanat serget meg olo  
**O**zent bekeseg te vag puztaba latozoknac ainnia  
 te vag mindon zerzetosseget atta baratoknac  
 lunga patriarchaknac kotele kiuel ystent hozaioc  
 kotozter apostoloknac oltalmazoi martromoc  
 nac erosssege es vigasaga confessoroknac foro  
 doie es tiztorioia zizegnet vigasaga oznegok  
 net tikore es io bazasoknac zent zereteti **O**zent  
 bekeseg te vag az vi ystener zentsagos tereme  
 kibent yzonedlen zokta lakoztat **O**zent bekeseg  
 tegod nag men itesnet lattanasfa el ne torhet  
 tegod ordogoknet alnoksaga sembe meg nem  
 serthet **O**zentsagos bekeseg te mindon zegent car  
 dagga tezh te mindon cardagot nomosse tezh te  
 mindoner eleg vag te mindonel cardab vag es ki  
 mind ezoknel nagob es iobh merit te emboroket  
 kik te veled latoznac azokat mind ystener fiaua te  
 zod **O**zentsagos bekeseg tenalad nekulon kiraloc



nē orzagolhamac<sup>es</sup> te nalah nekül mindon orzag el  
 puztül. Dzentsejos bekeség te nalah nekülön bor  
 toles imad sag alamisna es egeb nemü sör ozag  
 terel minckonc seim it nē haznal. Dzent ki idno  
 zülün kiuanz taru bekeségot mindon emborokkel  
 mert ha te atinfialhoz haragot tartandaz es vtet  
 gülölendod tem magadria istēnet haragi at kerod  
 micorō az zent imad sagba az bor assad meg mi mōdod  
 bmonket minket mies meg bolatone mi neköt  
 verotteknet. Dzentetos minemü igassaggal es  
 minemü borin orcaual kerz tem magadnat bora  
 natot ha te haragot tartaz te atinfiamac ellene.  
 Dzentetos ha te ioth es vigasagot kiuanz te hat  
 keressed az zent bekeségot es ha meg lelhetendod  
 mindon ioth es mindon vigasagot leltel magadnat  
 mert ipha vj mōd hog vi istēnet az zent bekeségbe va  
 gon lacoldalma. Dzent bekeség mit mōgat te ro  
 la ha nē lac az hog te vag az elmenet velagossaga  
 alleloknet inugodalma zünnet es igü sege es mind  
 az emboréguet nag iambor sagu atinfiasagos zere  
 tetnet kotele es istem zent zeretene eros lancza ki  
 minket kotoz istenhoz es emborokhoz. Dzent be



keſeg te vaꝓ az ſeſegys bodogſag ki mindon hep  
 mitalaſt el toꝝ hadaait meg ehneꝛtez haꝛagof  
 ſagot meg nomoreptaꝝ keueloket meg nomocꝝ  
 alazatoſocat zereꝝ ſondorlocat meg vtaꝝ ellenſe  
 goſoket meg engeꝛtelꝝ mindoꝛ nec kednes vaꝓ es  
 mindon ioknac zereꝛoꝛie vaꝓ de lac az gonozoc kic  
 el veꝛendoc tegod el timoztatnac es gūloloꝛ nec  
 zent bekeſeg bodog az ki tegodet turt atkoꝛot az  
 mind ki tegodet gūloloꝛ es ki tegod meg bant ſay  
 veꝛic mind azoknac ki tegodet emboroꝛ koꝛꝛul ki  
 zagꝓat es ki veꝛt meꝛt eꝝ eſeten nē zinte emboroꝛ de  
 antꝛepus es oꝛoc veꝛedelminet fia es leaꝛia zent  
 bekeſeg kinel te vaꝓ igon turoꝛon kinel te nē vaꝓte  
 goꝛ az kinanion es ki tegod el veꝛtot meg keꝛeſſon ha aꝛt ki  
 uanina hoꝓ iſtēnet fia es meꝛoꝛzagba oꝛokos le  
 beſſon zentſegys bekeſeg te oꝛ igon naꝓ ſeſegys  
 ioꝛag vaꝓ hoꝓ teꝛomtoꝛt allatoꝛ koꝛot ſemmi te  
 naladnal lodalatoſb diuſegoſb es edoſſegoſb io  
 nē hallattatic emboroꝛ koꝛot mint te es ſemmi  
 geꝛeꝛiſegoſb es vigaſagoſb nē kiuantatic em  
 boroꝛk tūl mint te es ſemmi haꝛnalatoſb ioꝛag  
 nē tartatic emboroꝛkinel mint te oꝛa eꝝ meꝛt mi



keppen alleloc az testot nē eleueneri hanē ha az  
 testbe leuend es hoja eggesült leuend azonkēpē az  
 zent leloc sohha minket orok életre meg nē eleue  
 nerthamēha az zent bekefeg velonc leuend mert  
 az v̄r isten aza goptot minket zexetofoket egbe  
 hoj az istēnet zent zolgalattaba es az v̄zent aca  
 rattaba mind eḡh lelkont es eḡh acuatont legon  
 mert az istēnet hazaba lacozoknac mind eḡh zing  
 net es eḡh lelkoknet kellenm̄ istenbe Mert sem  
 mit nē hazual m̄ nekōnc eḡh hazba lacoznōnc ha  
 az beketelensfeg es az kilonb kilonb v̄zza v̄ho go  
 noz acuat minket eḡmastul elzaggit Aert igō  
 nag ziksfeg az eḡiith lacozoc kozot az zent beke  
 feg es az zent eḡgesfeg mert ha eḡh eḡget acat az  
 mas mast acat es a harmad harmat acat es eb  
 bol legon az meg ozlas kibol ozim tamad perpat  
 uat veretodes hazag es ḡulosfeg valaki kedeg zo  
 ket tezi v̄j mōd az zent apostal hoj istēnet v̄zent  
 orzagat nē valhatta v̄j mōd kedeg zent bernard  
 doctor d̄ramfia high en nekom mert az v̄r istēnet  
 nē kel az m̄ boytonc m̄ad sagonc es m̄ alamifnac  
 ha az zent bekefeg es az zent eḡgesfeg kozottonc nē





leiendo Nemcorio kerde zent bernardot az v huga  
 mōduā neki **zereto** attāfia mōgād meō en nekō  
 azt **hoj** ordog mntil fel mntil incab **ffelele** neki  
 es mōda **zereto** hugom tuāgād **hoj** ordog semmit  
 incab nē fel mnt az bekefegot **az** eggesegot **es** hol  
 oth wagon az zent **zeret** mert ha mindon iozagon  
 cat oztogutnoc istenert zegenok net **ordog** ezt nē  
 fel mert v neki semmi iozaga mnt en ha **borolonc**  
**ordog** azt nē fel mert v **sōha** nē ezic ha **vigazōc**  
**ordog** azt nē fel mert v **sōha** nē alogic ha **tizta**  
**sagot** turtonc **ordog** aztes nē fel mert v mindon  
 coron **ziz** de vala hol ime zent harom iozag leiendo  
 tudma mnt az zent bekefeg **az** zent **zeret** **es** az  
 zent eggeseg **ordog** ezoket igon fel **Muc** Mert m  
 földon azocat turtoc melek et v k men iozag ba nem  
 acarianac tartam **Azt** valaki azt acaria **hoj** ordog  
 got meō gozon **es** mind földon mēion zente lebes  
 son **tehat** legon bekefegos **istent** **zereto** **es** attāfia  
 ual igenos **Ha** te azt acario **hoj** zmedbe beke  
 segot turtus **tehat** fogagād nē lac ez fölül mon  
 dot **doctorok** nac mtesoket **de** edcala halgassad **ger**  
 son **ianos** **doctornakes** mōdasat **es** tanertasat



135  
177  
133

ki ekkeppēzol módna azzent bekefegrol hoza be  
xpisnac módasat holoth azzent ewangelioba vj mód  
Istēnet orzaga belol bennetoc vagon Eth az isten  
net orzaga emboribe nē egeb ha nē lac azzent be  
kefeg kibe isten zocot lacoyma mikēppē vzent  
orzagaba Izt micoron magadat osmerod  
es latod bekefegbe tuggad es higged ketseg  
nekiulon hog isten veled vagon naggal incab  
atorom micorō habornasagba leiend bekefegod  
es higgad el mind ez velaq hevsagos gondol  
latocat es terp be renon magudba es gondol  
roggal az istem nag felsegerol menere feloled le  
het ha kedeg nē tuc gondolcodm igon nagon  
es igon melen az istēnet v nag felsegerol es az v  
nag mōthatatlan edossgerol ki lac az nag ma  
lart beh emborgke rehat nungoggal etten alat ez  
foloon az xpisnac zent kinnaba es lacojal az v  
zent sebeibe meet ha az edos ihusnac dragalatos  
zent sebeibe aoytatossaggal folainandol hig en nekō  
hog te habornasagodba nag meg batoreytast es  
bekesegot ez ez es ha emborgotul meg vtaltatol  
eroc lac kenefet gondol es igon kinnen az ia



galmazoknac nieluet el viselod / mert mcoro  
magadhoz ter / azt latod / hog az xpus es emborot  
tul meg vtaltatet / es igon nag ziksegenet ide  
ien mind az v osmerettil / es mind az v io barati  
tul az nag bozzusagnac zenuedesebe el hagattatet  
xpus atira zenuedni / es meg vtaltatni te kedeg  
mindon kis bozzusagrol panazol / xpusnac sok el  
lensege / es ellene modo tot / te kedeg vj atirad / hog  
mindon tegod zereffon / es mindon io baratod le  
gon keidlet tegod / honnet / es mibol coronartatit  
meg az te bekiesegod / ha semmi ellenod valot nem  
zenuet / ha semmi naualat ne atir / zenuedni / mi  
kepp lehet / xpusnac baratt / es az foner tagia zen  
neg az xpussal / es az xpusert / ha atir / az xpussal  
ozaglamia Mondom neked / hog barac egzo / to  
neletosszeggel be mentel uolna / xpusnac belsobe  
es az zereto ihusnac buzzosagos zereitenbe / ac  
eg ki mdedot ezottel uolna / tehat az tenon tulay  
don naualadrol / es tiztosszeggodrol semmit ne gon  
dolnal / de mtab / az bozzusagnac zenuedesebe orul  
nel / mert az ihusnac buzzosagos zereiten / azt ten  
hog emboriel vn magut meg vtaltatt / az kimer.

vet meg  
osmeretibe

M. ACADEMIA  
KÖNYVTÁRA



Memento Mori & ju  
Eternum Non Pecabis

Az Giermeket harabba valokönnu

Az pokolrit Nesgrü kennevel

Amen Vege Finis

Senki el nevéja in ki l'vosi  
megh agja













OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A  
G O D I C E S H U N G A R I C I

sorozat eddig megjelent számai:

- I. JÓKAI-KÓDEX. Kiadja a kir. m. Pázmány Péter-tudományegyetem Magyarságtudományi Intézete és a Stockholmi Magyar Intézet. Budapest, 1942.
- II. APOR-KÓDEX. Kiadja az Erdélyi Tudományos Intézet. Kolozsvár, 1942.
- III. GUARY-KÓDEX. Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia. Budapest, 1944.



OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár





